අඞ්ගුත්තරනිකායො

සත්තකනිපාතපාළි

ධම්මවිචය

පටුන

"ධම්මා සුතා ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා."

(මහා සුඤ්ඤත සුත්තං; මජ්ඣිම නිකායො, උපරිපණ්ණාසකො, සුඤ්ඤත වග්ගො.)

පටුන සංස්කරණය - භික්ඛු ධම්මවිහාරි

(ඡට්ඨ සංගායනා ත්‍රිපිටක වැඩසටහනින් උපුටා සකසන ලදී)

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

අඞ්ගුත්තරනිකායො

සත්තකනිපාතපාළි

පඨමපණ්ණාසකං

1. ධනවග්ගො

1. පඨමපියසුත්තං

1. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘සත්තහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං අප්පියො ච හොති අමනාපො ච අගරු ච අභාවනීයො ච. කතමෙහි සත්තහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ලාභකාමො ච හොති, සක්කාරකාමො ච හොති, අනවඤ්ඤත්තිකාමො ච හොති, අහිරිකො ච හොති, අනොත්තප්පී ච, පාපිච්ඡො ච, මිච්ඡාදිට්ඨි ච. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං අප්පියො ච හොති අමනාපො ච අගරු ච අභාවනීයො ච.

‘‘සත්තහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති, මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො ච. කතමෙහි සත්තහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න ලාභකාමො ච හොති, න සක්කාරකාමො ච හොති, න අනවඤ්ඤත්තිකාමො ච හොති, හිරිමා ච හොති, ඔත්තප්පී ච, අප්පිච්ඡො ච, සම්මාදිට්ඨි ච. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො චා’’ති. පඨමං.

2. දුතියපියසුත්තං

2. ‘‘සත්තහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං අප්පියො ච හොති අමනාපො ච අගරු ච අභාවනීයො ච. කතමෙහි සත්තහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ලාභකාමො ච හොති, සක්කාරකාමො ච හොති, අනවඤ්ඤත්තිකාමො ච හොති, අහිරිකො ච හොති, අනොත්තප්පී ච, ඉස්සුකී ච, මච්ඡරී ච. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං අප්පියො ච හොති අමනාපො ච අගරු ච අභාවනීයො ච.

‘‘සත්තහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු+? සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො ච. කතමෙහි සත්තහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න ලාභකාමො ච හොති, න සක්කාරකාමො ච හොති, න අනවඤ්ඤත්තිකාමො ච හොති, හිරිමා ච හොති, ඔත්තප්පී ච, අනිස්සුකී ච, අමච්ඡරී ච. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො චා’’ති. දුතියං.

3. සංඛිත්තබලසුත්තං

3. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ…පෙ.… සත්තිමානි, භික්ඛවෙ, බලානි. කතමානි සත්ත? සද්ධාබලං, වීරියබලං, හිරීබලං, ඔත්තප්පබලං, සතිබලං, සමාධිබලං, පඤ්ඤාබලං. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත බලානීති.

‘‘සද්ධාබලං වීරියඤ්ච, හිරී [හිරි (සී. පී. ක.)] ඔත්තප්පියං බලං;
සතිබලං සමාධි ච, පඤ්ඤා වෙ සත්තමං බලං;
එතෙහි බලවා භික්ඛු, සුඛං ජීවති පණ්ඩිතො;

‘‘යොනිසො විචිනෙ ධම්මං, පඤ්ඤායත්ථං විපස්සති;
පජ්ජොතස්සෙව නිබ්බානං, විමොක්ඛො හොති චෙතසො’’ති.
තතියං;

4. විත්ථතබලසුත්තං

4. ‘‘සත්තිමානි, භික්ඛවෙ, බලානි. කතමානි සත්ත? සද්ධාබල, වීරියබලං, හිරීබලං, ඔත්තප්පබලං, සතිබලං, සමාධිබලං, පඤ්ඤාබලං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, සද්ධාබලං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො සද්ධො හොති, සද්දහති තථාගතස්ස බොධිං – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො…පෙ.… සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සද්ධාබලං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, වීරියබලං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ආරද්ධවීරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය, ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, වීරියබලං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, හිරීබලං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො හිරිමා හොති, හිරීයති කායදුච්චරිතෙන වචීදුච්චරිතෙන මනොදුච්චරිතෙන, හිරීයති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, හිරීබලං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, ඔත්තප්පබලං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ඔත්තප්පී හොති, ඔත්තප්පති කායදුච්චරිතෙන වචීදුච්චරිතෙන

මනොදුච්චරිතෙන, ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ඔත්තප්පබලං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, සතිබලං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො සතිමා හොති පරමෙන සතිනෙපක්කෙන සමන්නාගතො චිරකතම්පි චිරභාසිතම්පි සරිතා අනුස්සරිතා. ඉදං, වුච්චති, භික්ඛවෙ, සතිබලං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, සමාධිබලං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො විවිච්චෙව කාමෙහි…පෙ…. චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සමාධිබලං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, පඤ්ඤාබලං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො පඤ්ඤවා හොති උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පඤ්ඤාබලං. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත බලානීති.

‘‘සද්ධාබලං වීරියඤ්ච, හිරී ඔත්තප්පියං බලං;
සතිබලං සමාධි ච, පඤ්ඤා වෙ සත්තමං බලං;
එතෙහි බලවා භික්ඛු, සුඛං ජීවති පණ්ඩිතො.

‘‘යොනිසො විචිනෙ ධම්මං, පඤ්ඤායත්ථං විපස්සති;
පජ්ජොතස්සෙව නිබ්බානං, විමොක්ඛො හොති චෙතසො’’ති. චතුත්ථං;

5. සංඛිත්තධනසුත්තං

5. ‘‘සත්තිමානි, භික්ඛවෙ, ධනානි. කතමානි සත්ත? සද්ධාධනං, සීලධනං, හිරීධනං, ඔත්තප්පධනං, සුතධනං, චාගධනං, පඤ්ඤාධනං. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත ධනානීති.

‘‘සද්ධාධනං සීලධනං, හිරී ඔත්තප්පියං ධනං;
සුතධනඤ්ච චාගො ච, පඤ්ඤා වෙ සත්තමං ධනං.

‘‘යස්ස එතෙ ධනා අත්ථි, ඉත්ථියා පුරිසස්ස වා;
අදලිද්දොති තං ආහු, අමොඝං තස්ස ජීවිතං.

‘‘තස්මා සද්ධඤ්ච සීලඤ්ච, පසාදං ධම්මදස්සනං;
අනුයුඤ්ජෙථ මෙධාවී, සරං [වරං (ක.)] බුද්ධාන සාසන’’න්ති. පඤ්චමං;

6. විත්ථතධනසුත්තං

6. ‘‘සත්තිමානි, භික්ඛවෙ, ධනානි. කතමානි සත්ත? සද්ධාධනං, සීලධනං, හිරීධනං, ඔත්තප්පධනං, සුතධනං, චාගධනං, පඤ්ඤාධනං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, සද්ධාධනං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො සද්ධො හොති, සද්දහති තථාගතස්ස බොධිං – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො…පෙ…. බුද්ධො භගවා’ති. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සද්ධාධනං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, සීලධනං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ…. සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො හොති. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සීලධනං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, හිරීධනං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො හිරීමා හොති, හිරීයති කායදුච්චරිතෙන වචීදුච්චරිතෙන මනොදුච්චරිතෙන, හිරීයති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, හිරීධනං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, ඔත්තප්පධනං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ඔත්තප්පී හොති, ඔත්තප්පති කායදුච්චරිතෙන වචීදුච්චරිතෙන මනොදුච්චරිතෙන, ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ඔත්තප්පධනං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, සුතධනං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො බහුස්සුතො හොති සුතධරො සුතසන්නිචයො. යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං, කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති. තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සුතධනං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, චාගධනං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො විගතමලමච්ඡෙරෙන චෙතසා අගාරං අජ්ඣාවසති මුත්තචාගො පයතපාණි වොස්සග්ගරතො යාචයොගො දානසංවිභාගරතො. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, චාගධනං.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, පඤ්ඤාධනං? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො පඤ්ඤවා හොති…පෙ…. සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පඤ්ඤාධනං. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තධනානීති.

‘‘සද්ධාධනං සීලධනං, හිරී ඔත්තප්පියං ධනං;
සුතධනඤ්ච චාගො ච, පඤ්ඤා වෙ සත්තමං ධනං.

‘‘යස්ස එතෙ ධනා අත්ථි, ඉත්ථියා පුරිසස්ස වා;
අදලිද්දොති තං ආහු, අමොඝං තස්ස ජීවිතං.

‘‘තස්මා සද්ධඤ්ච සීලඤ්ච, පසාදං ධම්මදස්සනං;

අනුයුඤ්ජෙථ මෙධාවී, සරං බුද්ධාන සාසන''න්ති. ඡට්ඨං;

7. උග්ගසුත්තං

7. අථ ඛො උග්ගො රාජමහාමත්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො උග්ගො රාජමහාමත්තො භගවන්තං එතදවොච –

''අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! යාව අඩ්ඪො චායං, භන්තෙ, මිගාරො රොහණෙය්‍යො යාව මහද්ධනො යාව මහාභොගො''ති. ''කීව අඩ්ඪො පනුග්ග, මිගාරො රොහණෙය්‍යො, කීව මහද්ධනො, කීව මහාභොගො''ති? ''සතං, භන්තෙ, සතසහස්සානං [සහස්සානං (සී.), සහස්සානි (ස්‍යා.), සතසහස්සානි (?)] හිරඤ්ඤස්ස, කො පන වාදො රූපියස්සා''ති! ''අත්ථි ඛො එතං, උග්ග, ධනං නෙතං 'නත්ථී'ති වදාමි. තඤ්ච ඛො එතං, උග්ග, ධනං සාධාරණං අග්ගිනා උදකෙන රාජූහි චොරෙහි අප්පියෙහි දායාදෙහි. සත්ත ඛො ඉමානි, උග්ග, ධනානි අසාධාරණානි අග්ගිනා උදකෙන රාජූහි චොරෙහි අප්පියෙහි දායාදෙහි. කතමානි සත්ත? සද්ධාධනං, සීලධනං, හිරීධනං, ඔත්තප්පධනං, සුතධනං, චාගධනං, පඤ්ඤාධනං. ඉමානි ඛො, උග්ග, සත්ත ධනානි අසාධාරණානි අග්ගිනා උදකෙන රාජූහි චොරෙහි අප්පියෙහි දායාදෙහීති.

''සද්ධාධනං සීලධනං, හිරී ඔත්තප්පියං ධනං;
සුතධනඤ්ච චාගො ච, පඤ්ඤා වෙ සත්තමං ධනං.

''යස්ස එතෙ ධනා අත්ථි, ඉත්ථියා පුරිසස්ස වා;
ස වෙ මහද්ධනො ලොකෙ, අජෙය්‍යො දෙවමානුසෙ.

''තස්මා සද්ධඤ්ච සීලඤ්ච, පසාදං ධම්මදස්සනං;
අනුයුඤ්ජෙථ මෙධාවී, සරං බුද්ධාන සාසන''න්ති. සත්තමං;

8. සංයොජනසුත්තං

8. ''සත්තිමානි, භික්ඛවෙ, සංයොජනානි. කතමානි සත්ත? අනුනයසංයොජනං, පටිඝසංයොජනං, දිට්ඨිසංයොජනං, විචිකිච්ඡාසංයොජනං, මානසංයොජනං, භවරාගසංයොජනං, අවිජ්ජාසංයොජනං. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත සංයොජනානී''ති. අට්ඨමං.

9. පහානසුත්තං

9. ''සත්තන්නං, භික්ඛවෙ, සංයොජනානං පහානාය සමුච්ඡෙදාය බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති. කතමෙසං සත්තන්නං? අනුනයසංයොජනස්ස පහානාය සමුච්ඡෙදාය බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති, පටිඝසංයොජනස්ස…පෙ…. දිට්ඨිසංයොජනස්ස… විචිකිච්ඡාසංයොජනස්ස… මානසංයොජනස්ස…

භවරාගසංයොජනස්ස ... අවිජ්ජාසංයොජනස්ස පහානාය සමුච්ඡෙදාය බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති. ඉමෙසං ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තන්නං සංයොජනානං පහානාය සමුච්ඡෙදාය බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අනුනයසංයොජනං පහීනං හොති උච්ඡින්නමූලං තාලාවත්ථුකතං අනභාවං කතං ආයතිං අනුප්පාදධම්මං. පටිඝසංයොජනං...පෙ.... දිට්ඨිසංයොජනං... විචිකිච්ඡාසංයොජනං... මානසංයොජනං... භවරාගසංයොජනං... අවිජ්ජාසංයොජනං පහීනං හොති උච්ඡින්නමූලං තාලාවත්ථුකතං අනභාවං කතං ආයතිං අනුප්පාදධම්මං. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අච්ඡෙච්ඡි තණ්හං, විවත්තයි සංයොජනං, සම්මා මානාභිසමයා අන්තමකාසි දුක්ඛස්සා''ති. නවමං.

10. මච්ඡරියසුත්තං

10. ''සත්තිමානි, භික්ඛවෙ, සංයොජනානි. කතමානි සත්ත? අනුනයසංයොජනං, පටිඝසංයොජනං, දිට්ඨිසංයොජනං, විචිකිච්ඡාසංයොජනං, මානසංයොජනං, ඉස්සාසංයොජනං, මච්ඡරියසංයොජනං. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත සංයොජනානී''ති. දසමං.

ධනවග්ගො පඨමො.

තස්සුද්දානං –

ද්වෙ පියානි බලං ධනං, සංඛිත්තඤ්චෙව විත්ථතං;
උග්ගං සංයොජනඤ්චෙව, පහානං මච්ඡරියෙන චාති.

2. අනුසයවග්ගො

1. පඨමඅනුසයසුත්තං

11. ''සත්තිමෙ, භික්ඛවෙ, අනුසයා. කතමෙ සත්ත? කාමරාගානුසයො, පටිඝානුසයො, දිට්ඨානුසයො, විචිකිච්ඡානුසයො, මානානුසයො, භවරාගානුසයො, අවිජ්ජානුසයො. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත අනුසයා''ති. පඨමං.

2. දුතියඅනුසයසුත්තං

12. ''සත්තන්නං, භික්ඛවෙ, අනුසයානං පහානාය සමුච්ඡෙදාය බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති. කතමෙසං සත්තන්නං? කාමරාගානුසයස්ස පහානාය සමුච්ඡෙදාය බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති, පටිඝානුසයස්ස...පෙ.... දිට්ඨානුසයස්ස... විචිකිච්ඡානුසයස්ස... මානානුසයස්ස... භවරාගානුසයස්ස... අවිජ්ජානුසයස්ස පහානාය සමුච්ඡෙදාය බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති. ඉමෙසං ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තන්නං අනුසයානං පහානාය සමුච්ඡෙදාය බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති.

''යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො කාමරාගානුසයො පහීනො හොති උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවංකතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මො. පටිඝානුසයො...පෙ.... දිට්ඨානුසයො... විචිකිච්ඡානුසයො...

මානානුසයො... භවරාගානුසයො... අවිජ්ජානුසයො පහීනො හොති උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවංකතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මො. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අච්ඡෙච්ඡි තණ්හං, විවත්තයි සංයොජනං, සම්මා මානාභිසමයා අන්තමකාසි දුක්ඛස්සා''ති. දුතියං.

3. කුලසුත්තං

13. ''සත්තහි, භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතං කුලං අනුපගන්ත්වා වා නාලං උපගන්තුං, උපගන්ත්වා වා නාලං උපනිසීදිතුං. කතමෙහි සත්තහි? න මනාපෙන පච්චුට්ඨෙන්ති, න මනාපෙන අභිවාදෙන්ති, න මනාපෙන ආසනං දෙන්ති, සන්තමස්ස පරිගුහන්ති, බහුකම්පි ථොකං දෙන්ති, පණීතම්පි ලූඛං දෙන්ති, අසක්කච්චං දෙන්ති නො සක්කච්චං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතං කුලං අනුපගන්ත්වා වා නාලං උපගන්තුං, උපගන්ත්වා වා නාලං උපනිසීදිතුං.

''සත්තහි, භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතං කුලං අනුපගන්ත්වා වා අලං උපගන්තුං, උපගන්ත්වා වා අලං උපනිසීදිතුං. කතමෙහි සත්තහි? මනාපෙන පච්චුට්ඨෙන්ති, මනාපෙන අභිවාදෙන්ති, මනාපෙන ආසනං දෙන්ති, සන්තමස්ස න පරිගුහන්ති, බහුකම්පි බහුකං දෙන්ති, පණීතම්පි පණීතං දෙන්ති, සක්කච්චං දෙන්ති නො අසක්කච්චං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතං කුලං අනුපගන්ත්වා වා අලං උපගන්තුං, උපගන්ත්වා වා අලං උපනිසීදිතු''න්ති. තතියං.

4. පුග්ගලසුත්තං

14. ''සත්තිමෙ, භික්ඛවෙ, පුග්ගලා ආහුනෙය්‍යා පාහුනෙය්‍යා දක්ඛිණෙය්‍යා අඤ්ජලිකරණීයා අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. කතමෙ සත්ත? උභතොභාගවිමුත්තො, පඤ්ඤාවිමුත්තො, කායසක්ඛී, දිට්ඨිප්පත්තො [දිට්ඨප්පත්තො (ක.)], සද්ධාවිමුත්තො, ධම්මානුසාරී, සද්ධානුසාරී. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත පුග්ගලා ආහුනෙය්‍යා පාහුනෙය්‍යා දක්ඛිණෙය්‍යා අඤ්ජලිකරණීයා අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා''ති. චතුත්ථං.

5. උදකූපමාසුත්තං

15. ''සත්තිමෙ, භික්ඛවෙ, උදකූපමා පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ සත්ත? [පු. ප. 203; කථා. 852] ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො සකිං නිමුග්ගො නිමුග්ගොව හොති; ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො උම්මුජ්ජිත්වා නිමුජ්ජති; ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො උම්මුජ්ජිත්වා ඨිතො හොති; ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො උම්මුජ්ජිත්වා විපස්සති විලොකෙති; ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො උම්මුජ්ජිත්වා පතරති; ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො උම්මුජ්ජිත්වා පතිගාධප්පත්තො හොති; ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චො

පුග්ගලො උම්මුජ්ජිත්වා තිණ්ණො හොති පාරඞ්ගතො [පාරගතො (සී.ස්‍යා. කං.)] ථලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණො.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො සකිං නිමුග්ගො නිමුග්ගොව හොති? ඉධ භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො සමන්නාගතො හොති එකන්තකාළකෙහි අකුසලෙහි ධම්මෙහි. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො සකිං නිමුග්ගො නිමුග්ගොව හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො උම්මුජ්ජිත්වා නිමුජ්ජති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො උම්මුජ්ජති සාධු සද්ධා කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාධු හිරී…පෙ…. සාධු ඔත්තප්පං… සාධු වීරියං [විරියං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] … සාධු පඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසූති. තස්ස සා සද්ධා නෙව තිට්ඨති නො වඩ්ඪති හායතියෙව, තස්ස සා හිරී…පෙ…. තස්ස තං ඔත්තප්පං… තස්ස තං වීරියං… තස්ස සා පඤ්ඤා නෙව තිට්ඨති නො වඩ්ඪති හායතියෙව. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො උම්මුජ්ජිත්වා නිමුජ්ජති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො උම්මුජ්ජිත්වා ඨිතො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො උම්මුජ්ජති සාධු සද්ධා කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාධු හිරී…පෙ…. සාධු ඔත්තප්පං… සාධු වීරියං… සාධු පඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසූති. තස්ස සා සද්ධා නෙව හායති නො වඩ්ඪති ඨිතා හොති. තස්ස සා හිරී…පෙ…. තස්ස තං ඔත්තප්පං… තස්ස තං වීරියං… තස්ස සා පඤ්ඤා නෙව හායති නො වඩ්ඪති ඨිතා හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො උම්මුජ්ජිත්වා ඨිතො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො උම්මුජ්ජිත්වා විපස්සති විලොකෙති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො උම්මුජ්ජති සාධු සද්ධා කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාධු හිරී…පෙ…. සාධු ඔත්තප්පං… සාධු වීරියං… සාධු පඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසූති. සො තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා සොතාපන්නො හොති අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්බොධිපරායණො. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො උම්මුජ්ජිත්වා විපස්සති විලොකෙති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො උම්මුජ්ජිත්වා පතරති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො උම්මුජ්ජති සාධු සද්ධා කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාධු හිරී…පෙ…. සාධු ඔත්තප්පං… සාධු වීරියං… සාධු පඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසූති. සො තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා රාගදොසමොහානං තනුත්තා සකදාගාමී හොති, සකිදෙව [සකිංදෙව (ක.)] ඉමං ලොකං ආගන්ත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරොති [දුක්ඛස්සන්තකරො හොති (ක.)]. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො උම්මුජ්ජිත්වා පතරති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො උම්මුජ්ජිත්වා පතිගාධප්පත්තො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො උම්මුජ්ජති සාධු සද්ධා කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාධු හිරී…පෙ…. සාධු ඔත්තප්පං… සාධු වීරියං… සාධු පඤ්ඤා

කුසලෙසු ධම්මෙසූති. සො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හොති තත්ථ පරිනිබ්බායී අනාවත්තිධම්මො තස්මා ලොකා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො උම්මුජ්ජිත්වා පතිගාධප්පත්තො හොති.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො උම්මුජ්ජිත්වා තිණ්ණො හොති පාරඞ්ගතො ථලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණො. ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො උම්මුජ්ජති සාධු සද්ධා කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාධු හිරී...පෙ.... සාධු ඔත්තප්පං... සාධු වීරියං... සාධු පඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසූති. සො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො උම්මුජ්ජිත්වා තිණ්ණො හොති පාරඞ්ගතො ථලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණො.

''ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත උදකූපමා පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මි''න්ති. පඤ්චමං.

6. අනිච්චානුපස්සීසුත්තං

16. ''සත්තිමෙ, භික්ඛවෙ, පුග්ගලා ආහුනෙය්‍යා පාහුනෙය්‍යා දක්ඛිණෙය්‍යා අඤ්ජලිකරණීයා අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. කතමෙ සත්ත? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො සබ්බසඞ්ඛාරෙසු අනිච්චානුපස්සී විහරති, අනිච්චසඤ්ඤී, අනිච්චපටිසංවෙදී සතතං සමිතං අබ්බොකිණ්ණං චෙතසා අධිමුච්චමානො පඤ්ඤාය පරියොගාහමානො. සො ආසවානං ඛයා...පෙ.... සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො පුග්ගලො ආහුනෙය්‍යො පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො සබ්බසඞ්ඛාරෙසු අනිච්චානුපස්සී විහරති, අනිච්චසඤ්ඤී, අනිච්චපටිසංවෙදී සතතං සමිතං අබ්බොකිණ්ණං චෙතසා අධිමුච්චමානො පඤ්ඤාය පරියොගාහමානො. තස්ස අපුබ්බං අචරිමං ආසවපරියාදානඤ්ච හොති ජීවිතපරියාදානඤ්ච. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො පුග්ගලො ආහුනෙය්‍යො...පෙ.... අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො සබ්බසඞ්ඛාරෙසු අනිච්චානුපස්සී විහරති, අනිච්චසඤ්ඤී, අනිච්චපටිසංවෙදී සතතං සමිතං අබ්බොකිණ්ණං චෙතසා අධිමුච්චමානො පඤ්ඤාය පරියොගාහමානො. සො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා අන්තරාපරිනිබ්බායී හොති...පෙ.... උපහච්චපරිනිබ්බායී හොති...පෙ.... අසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී හොති...පෙ.... සසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී හොති...පෙ.... උද්ධංසොතො හොති අකනිට්ඨගාමී. අයං, භික්ඛවෙ, සත්තමො පුග්ගලො ආහුනෙය්‍යො

පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත පුග්ගලා ආහුනෙය්‍යා පාහුනෙය්‍යා දක්ඛිණෙය්‍යා අඤ්ජලිකරණීයා අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා''ති. ඡට්ඨං.

7. දුක්ඛානුපස්සීසුත්තං

17. සත්තිමෙ, භික්ඛවෙ, පුග්ගලා ආහුනෙය්‍යා...පෙ.... අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. කතමෙ සත්ත? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො සබ්බසඞ්ඛාරෙසු දුක්ඛානුපස්සී විහරති...පෙ..... සත්තමං.

8. අනත්තානුපස්සීසුත්තං

18. සබ්බෙසු ධම්මෙසු අනත්තානුපස්සී විහරති...පෙ..... අට්ඨමං.

9. නිබ්බානසුත්තං

19. [කථා. 547-548] ''නිබ්බානෙ සුඛානුපස්සී විහරති සුඛසඤ්ඤී සුඛපටිසංවෙදී සතතං සමිතං අබ්බොකිණ්ණං චෙතසා අධිමුච්චමානො පඤ්ඤාය පරියොගාහමානො. සො ආසවානං ඛයා...පෙ.... සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං භික්ඛවෙ, පඨමො පුග්ගලො ආහුනෙය්‍යො...පෙ.... පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො නිබ්බානෙ සුඛානුපස්සී විහරති සුඛසඤ්ඤී සුඛපටිසංවෙදී සතතං සමිතං අබ්බොකිණ්ණං චෙතසා අධිමුච්චමානො පඤ්ඤාය පරියොගාහමානො. තස්ස අපුබ්බං අචරිමං ආසවපරියාදානඤ්ච හොති ජීවිතපරියාදානඤ්ච. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො පුග්ගලො ආහුනෙය්‍යො...පෙ.... අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො නිබ්බානෙ සුඛානුපස්සී විහරති සුඛසඤ්ඤී සුඛපටිසංවෙදී සතතං සමිතං අබ්බොකිණ්ණං චෙතසා අධිමුච්චමානො පඤ්ඤාය පරියොගාහමානො. සො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා අන්තරාපරිනිබ්බායී හොති...පෙ.... උපහච්චපරිනිබ්බායී හොති...පෙ.... අසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී හොති...පෙ.... සසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී හොති...පෙ.... උද්ධංසොතො හොති අකනිට්ඨගාමී. අයං, භික්ඛවෙ, සත්තමො පුග්ගලො ආහුනෙය්‍යො...පෙ.... අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත පුග්ගලා ආහුනෙය්‍යා...පෙ.... අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා''ති. නවමං.

10. නිද්දසවත්ථුසුත්තං

20. ''සත්තිමානි, භික්ඛවෙ, නිද්දසවත්ථූනි. කතමානි සත්ත? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සික්ඛාසමාදානෙ තිබ්බච්ඡන්දො හොති ආයතිඤ්ච සික්ඛාසමාදානෙ අවිගතපෙමො [අධිගතපෙමො (ස්‍යා.) අ. නි. 7.42; දී. නි.

3.331], ධම්මනිසන්තියා තිබ්බච්ඡන්දො හොති ආයතිඤ්ච ධම්මනිසන්තියා අවිගතපෙමො, ඉච්ඡාවිනයෙ තිබ්බච්ඡන්දො හොති ආයතිඤ්ච ඉච්ඡාවිනයෙ අවිගතපෙමො, පටිසල්ලානෙ තිබ්බච්ඡන්දො හොති ආයතිඤ්ච පටිසල්ලානෙ අවිගතපෙමො, වීරියාරම්භෙ [වීරියාරබ්භෙ (ක.)] තිබ්බච්ඡන්දො හොති ආයතිඤ්ච වීරියාරම්භෙ අවිගතපෙමො, සතිනෙපක්කෙ තිබ්බච්ඡන්දො හොති ආයතිඤ්ච සතිනෙපක්කෙ අවිගතපෙමො, දිට්ඨිපටිවෙධෙ තිබ්බච්ඡන්දො හොති ආයතිඤ්ච දිට්ඨිපටිවෙධෙ අවිගතපෙමො. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත නිද්දසවත්ථූනී''ති. දසමං.

අනුසයවග්ගො දුතියො.

තස්සුද්දානං –

දුවෙ අනුසයා කුලං, පුග්ගලං උදකූපමං;
අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තා ච, නිබ්බානං නිද්දසවත්ථු චාති.

3. වජ්ජිසත්තකවග්ගො

1. සාරන්දදසුත්තං

21. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති සාරන්දදෙ චෙතියෙ. අථ ඛො සම්බහුලා ලිච්ඡවී යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නෙ ඛො තෙ ලිච්ඡවී භගවා එතදවොච – ''සත්ත වො, ලිච්ඡවී, අපරිහානියෙ [අපරිහානීයෙ (ක.)] ධම්මෙ දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො තෙ ලිච්ඡවී භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

''කතමෙ ච, ලිච්ඡවී, සත්ත අපරිහානියා ධම්මා? යාවකීවඤ්ච, ලිච්ඡවී, වජ්ජී අභිණ්හං සන්නිපාතා භවිස්සන්ති සන්නිපාතබහුලා; වුද්ධියෙව, ලිච්ඡවී, වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

''යාවකීවඤ්ච, ලිච්ඡවී, වජ්ජී සමග්ගා සන්නිපතිස්සන්ති, සමග්ගා වුට්ඨහිස්සන්ති, සමග්ගා වජ්ජිකරණීයානි කරිස්සන්ති; වුද්ධියෙව, ලිච්ඡවී, වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

''යාවකීවඤ්ච, ලිච්ඡවී, වජ්ජී අපඤ්ඤත්තං න පඤ්ඤාපෙස්සන්ති, පඤ්ඤත්තං න සමුච්ඡින්දිස්සන්ති, යථාපඤ්ඤත්තෙ පොරාණෙ වජ්ජිධම්මෙ සමාදාය වත්තිස්සන්ති; වුද්ධියෙව, ලිච්ඡවී, වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

''යාවකීවඤ්ච, ලිච්ඡවී, වජ්ජී යෙ තෙ වජ්ජීනං වජ්ජිමහල්ලකා තෙ සක්කරිස්සන්ති ගරුං කරිස්සන්ති මානෙස්සන්ති පූජෙස්සන්ති, තෙසඤ්ච

සොතබ්බං මඤ්ඤිස්සන්ති; වුද්ධියෙව, ලිච්ඡවී, වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘යාවකීවඤ්ච, ලිච්ඡවී, වජ්ජී යා තා කුලිත්ථියො කුලකුමාරියො තා න ඔකස්ස පසය්හ වාසෙස්සන්ති; වුද්ධියෙව, ලිච්ඡවී, වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘යාවකීවඤ්ච, ලිච්ඡවී, වජ්ජී යානි තානි වජ්ජීනං වජ්ජිචෙතියානි අබ්භන්තරානි චෙව බාහිරානි ච තානි සක්කරිස්සන්ති ගරුං කරිස්සන්ති මානෙස්සන්ති පූජෙස්සන්ති, තෙසඤ්ච දින්නපුබ්බං කතපුබ්බං ධම්මිකං බලිං නො පරිහාපෙස්සන්ති; වුද්ධියෙව, ලිච්ඡවී, වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘යාවකීවඤ්ච, ලිච්ඡවී, වජ්ජීනං අරහන්තෙසු ධම්මිකා රක්ඛාවරණගුත්ති සුසංවිහිතා භවිස්සති – ‘කින්ති අනාගතා ච අරහන්තො විජිතං ආගච්ඡෙය්‍යුං, ආගතා ච අරහන්තො විජිතෙ ඵාසුං විහරෙය්‍යු’න්ති; වුද්ධියෙව, ලිච්ඡවී, වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘යාවකීවඤ්ච, ලිච්ඡවී, ඉමෙ සත්ත අපරිහානියා ධම්මා වජ්ජීසු ඨස්සන්ති [වත්තිස්සන්ති (ක.)], ඉමෙසු ච සත්තසු අපරිහානියෙසු ධම්මෙසු වජ්ජී සන්දිස්සිස්සන්ති [සන්දිස්සන්ති (සී. පී. ක.)]; වුද්ධියෙව, ලිච්ඡවී, වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානී’’ති. පඨමං.

2. වස්සකාරසුත්තං

22. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො වජ්ජී අභියාතුකාමො හොති. සො එවමාහ – ‘‘අහං හිමෙ වජ්ජී එවංමහිද්ධිකෙ එවංමහානුභාවෙ උච්ඡෙච්ඡාමි [උච්ඡෙජ්ජිස්සාමි (ස්‍යා.), උච්ඡිජ්ජිස්සාමි (ක.)], වජ්ජී විනාසෙස්සාමි, වජ්ජී අනයබ්‍යසනං ආපාදෙස්සාමී’’ති [ආපාදෙස්සාමි වජ්ජීති (ක.) දී. නි. 2.131].

අථ ඛො රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො වස්සකාරං බ්‍රාහ්මණං මාගධමහාමත්තං ආමන්තෙසි – ‘‘එහි ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා මම වචනෙන භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දාහි, අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡ – ‘රාජා, භන්තෙ, මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දති, අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡතී’ති. එවඤ්ච වදෙහි – ‘රාජා, භන්තෙ, මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො වජ්ජී අභියාතුකාමො. සො එවමාහ – ‘අහං හිමෙ වජ්ජී එවංමහිද්ධිකෙ එවංමහානුභාවෙ උච්ඡෙච්ඡාමි, වජ්ජී විනාසෙස්සාමි, වජ්ජී අනයබ්‍යසනං

ආපාදෙස්සාමී'ති. යථා තෙ භගවා බ්‍යාකරොති, තං සාධුකං උග්ගහෙත්වා මම ආරොචෙය්‍යාසි. න හි තථාගතා විතථං භණන්තී''ති.

''එවං, භො''ති ඛො වස්සකාරො බ්‍රාහ්මණො මාගධමහාමත්තො රඤ්ඤො මාගධස්ස අජාතසත්තුස්ස වෙදෙහිපුත්තස්ස පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො වස්සකාරො බ්‍රාහ්මණො මාගධමහාමත්තො භගවන්තං එතදවොච – ''රාජා, භො ගොතම, මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො භොතො ගොතමස්ස පාදෙ සිරසා වන්දති, අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡති. රාජා [එවඤ්ච වදෙති රාජා (සී. ක.)], භො ගොතම, මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො වජ්ජී අභියාතුකාමො. සො එවමාහ – 'අහං හිමෙ වජ්ජී එවංමහිද්ධිකෙ එවංමහානුභාවෙ උච්ඡෙච්ඡාමි, වජ්ජී විනාසෙස්සාමි, වජ්ජී අනයබ්‍යසනං ආපාදෙස්සාමී'''ති.

තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පිට්ඨිතො ඨිතො හොති භගවන්තං බීජයමානො [වීජමානො (සී. ස්‍යා.)]. අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ''කින්ති තෙ, ආනන්ද, සුතං – 'වජ්ජී අභිණ්හං සන්නිපාතා සන්නිපාතබහුලා'''ති? ''සුතං මෙතං, භන්තෙ – 'වජ්ජී අභිණ්හං සන්නිපාතා සන්නිපාතබහුලා'''ති. ''යාවකීවඤ්ච, ආනන්ද, වජ්ජී අභිණ්හං සන්නිපාතා භවිස්සන්ති සන්නිපාතබහුලා; වුද්ධියෙව, ආනන්ද, වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

''කින්ති තෙ, ආනන්ද, සුතං – 'වජ්ජී සමග්ගා සන්නිපතන්ති, සමග්ගා වුට්ඨහන්ති, සමග්ගා වජ්ජිකරණීයානි කරොන්තී'''ති? ''සුතං මෙතං, භන්තෙ – 'වජ්ජී සමග්ගා සන්නිපතන්ති, සමග්ගා වුට්ඨහන්ති, සමග්ගා වජ්ජිකරණීයානි කරොන්තී'''ති. ''යාවකීවඤ්ච, ආනන්ද, වජ්ජී සමග්ගා සන්නිපතිස්සන්ති, සමග්ගා වුට්ඨහිස්සන්ති, සමග්ගා වජ්ජිකරණීයානි කරිස්සන්ති; වුද්ධියෙව, ආනන්ද, වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

''කින්ති තෙ, ආනන්ද, සුතං – 'වජ්ජී අපඤ්ඤත්තං න පඤ්ඤාපෙන්ති, පඤ්ඤත්තං න සමුච්ඡින්දන්ති, යථාපඤ්ඤත්තෙ පොරාණෙ වජ්ජිධම්මෙ සමාදාය වත්තන්තී'''ති? ''සුතං මෙතං, භන්තෙ – 'වජ්ජී අපඤ්ඤත්තං න පඤ්ඤාපෙන්ති, පඤ්ඤත්තං න සමුච්ඡින්දන්ති, යථාපඤ්ඤත්තෙ පොරාණෙ වජ්ජිධම්මෙ සමාදාය වත්තන්තී'''ති. ''යාවකීවඤ්ච, ආනන්ද, වජ්ජී අපඤ්ඤත්තං න පඤ්ඤාපෙස්සන්ති, පඤ්ඤත්තං න සමුච්ඡින්දිස්සන්ති, යථාපඤ්ඤත්තෙ පොරාණෙ වජ්ජිධම්මෙ සමාදාය වත්තිස්සන්ති; වුද්ධියෙව, ආනන්ද, වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

''කින්ති තෙ, ආනන්ද, සුතං – 'වජ්ජී යෙ තෙ වජ්ජීනං වජ්ජිමහල්ලකා තෙ සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, තෙසඤ්ච

සොතබ්බං මඤ්ඤන්තී'''ති? ''සුතං මෙතං, භන්තෙ – 'වජ්ජී යෙ තෙ වජ්ජීනං වජ්ජිමහල්ලකා තෙ සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, තෙසඤ්ච සොතබ්බං මඤ්ඤන්තී'''ති. ''යාවකීවඤ්ච, ආනන්ද, වජ්ජී යෙ තෙ වජ්ජීනං වජ්ජිමහල්ලකා තෙ සක්කරිස්සන්ති ගරුං කරිස්සන්ති මානෙස්සන්ති පූජෙස්සන්ති, තෙසඤ්ච සොතබ්බං මඤ්ඤිස්සන්ති; වුද්ධියෙව, ආනන්ද, වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

''කින්ති තෙ, ආනන්ද, සුතං – 'වජ්ජී යා තා කුලිත්ථියො කුලකුමාරියො තා න ඔකස්ස පසය්හ වාසෙන්තී'''ති? ''සුතං මෙතං, භන්තෙ – 'වජ්ජී යා තා කුලිත්ථියො කුලකුමාරියො තා න ඔකස්ස පසය්හ වාසෙන්තී'''ති. ''යාවකීවඤ්ච, ආනන්ද, වජ්ජී යා තා කුලිත්ථියො කුලකුමාරියො තා න ඔකස්ස පසය්හ වාසෙස්සන්ති; වුද්ධියෙව, ආනන්ද, වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

''කින්ති තෙ, ආනන්ද, සුතං – 'වජ්ජී යානි තානි වජ්ජීනං වජ්ජිචෙතියානි අබ්භන්තරානි චෙව බාහිරානි ච තානි සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, තෙසඤ්ච දින්නපුබ්බං කතපුබ්බං ධම්මිකං බලිං නො පරිහාපෙන්තී'''ති? ''සුතං මෙතං, භන්තෙ – 'වජ්ජී යානි තානි වජ්ජීනං වජ්ජිචෙතියානි අබ්භන්තරානි චෙව බාහිරානි ච තානි සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, තෙසඤ්ච දින්නපුබ්බං කතපුබ්බං ධම්මිකං බලිං නො පරිහාපෙන්තී'''ති. ''යාවකීවඤ්ච, ආනන්ද, වජ්ජී යානි තානි වජ්ජීනං වජ්ජිචෙතියානි අබ්භන්තරානි චෙව බාහිරානි ච තානි සක්කරිස්සන්ති ගරුං කරිස්සන්ති මානෙස්සන්ති පූජෙස්සන්ති, තෙසඤ්ච දින්නපුබ්බං කතපුබ්බං ධම්මිකං බලිං නො පරිහාපෙස්සන්ති; වුද්ධියෙව, ආනන්ද, වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

''කින්ති තෙ, ආනන්ද, සුතං – 'වජ්ජීනං අරහන්තෙසු ධම්මිකා රක්ඛාවරණගුත්ති සුසංවිහිතා – කින්ති අනාගතා ච අරහන්තො විජිතං ආගච්ඡෙය්‍යුං, ආගතා ච අරහන්තො විජිතෙ ඵාසුං විහරෙය්‍යු'''න්ති? ''සුතං මෙතං, භන්තෙ – 'වජ්ජීනං අරහන්තෙසු ධම්මිකා රක්ඛාවරණගුත්ති සුසංවිහිතා භවිස්සති – කින්ති අනාගතා ච අරහන්තො විජිතං ආගච්ඡෙය්‍යුං, ආගතා ච අරහන්තො විජිතෙ ඵාසුං විහරෙය්‍යු'''න්ති. ''යාවකීවඤ්ච, ආනන්ද, වජ්ජීනං අරහන්තෙසු ධම්මිකා රක්ඛාවරණගුත්ති සුසංවිහිතා භවිස්සති – 'කින්ති අනාගතා ච අරහන්තො විජිතං ආගච්ඡෙය්‍යුං, ආගතා ච අරහන්තො විජිතෙ ඵාසුං විහරෙය්‍යු'න්ති; වුද්ධියෙව, ආනන්ද, වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානී''ති.

අථ ඛො භගවා වස්සකාරං බ්‍රාහ්මණං මාගධමහාමත්තං ආමන්තෙසි – ''එකමිදාහං, බ්‍රාහ්මණ, සමයං වෙසාලියං විහරාමි සාරන්දදෙ චෙතියෙ. තත්‍රාහං, බ්‍රාහ්මණ, වජ්ජීනං ඉමෙ සත්ත අපරිහානියෙ ධම්මෙ දෙසෙසිං. යාවකීවඤ්ච, බ්‍රාහ්මණ, ඉමෙ සත්ත අපරිහානියා ධම්මා වජ්ජීසු ඨස්සන්ති,

ඉමෙසු ච සත්තසු අපරිහානියෙසු ධම්මෙසු වජ්ජී සන්දිස්සිස්සන්ති; වුද්ධියෙව, බ්‍රාහ්මණ, වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානී’’ති.

‘‘එකමෙකෙනපි [එකමෙකෙනපි තෙන බො (ක.) දී. නි. 2.135] භො, ගොතම, අපරිහානියෙන ධම්මෙන සමන්නාගතානං වජ්ජීනං වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි; කො පන වාදො සත්තහි අපරිහානියෙහි ධම්මෙහි! අකරණීයා ච, භො ගොතම, වජ්ජී රඤ්ඤා මාගධෙන අජාතසත්තුනා වෙදෙහිපුත්තෙන යදිදං යුද්ධස්ස, අඤ්ඤත්‍ර උපලාපනාය [උපලාපනා (ක. සී. ක.)], අඤ්ඤත්‍ර මිථුභෙදා. හන්ද ච දානි මයං, භො ගොතම, ගච්ඡාම, බහුකිච්චා මයං බහුකරණීයා’’ති. ‘‘යස්සදානි ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, කාලං මඤ්ඤසී’’ති. අථ බො වස්සකාරො බ්‍රාහ්මණො මාගධමහාමත්තො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමීති. දුතියං.

3. පඨමසත්තකසුත්තං

23. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ. තත්‍ර බො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘සත්ත වො, භික්ඛවෙ, අපරිහානියෙ ධම්මෙ දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති බො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, සත්ත අපරිහානියා ධම්මා? යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ අභිණ්හං සන්නිපාතා භවිස්සන්ති සන්නිපාතබහුලා; වුද්ධියෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ සමග්ගා සන්නිපතිස්සන්ති, සමග්ගා වුට්ඨහිස්සන්ති, සමග්ගා සඞ්ඝකරණීයානි කරිස්සන්ති; වුද්ධියෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ අපඤ්ඤත්තං න පඤ්ඤාපෙස්සන්ති, පඤ්ඤත්තං න සමුච්ඡින්දිස්සන්ති, යථාපඤ්ඤත්තෙසු සික්ඛාපදෙසු සමාදාය වත්තිස්සන්ති; වුද්ධියෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ යෙ තෙ භික්ඛූ ථෙරා රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතා සඞ්ඝපිතරො සඞ්ඝපරිණායකා තෙ සක්කරිස්සන්ති ගරුං කරිස්සන්ති මානෙස්සන්ති පූජෙස්සන්ති, තෙසඤ්ච සොතබ්බං මඤ්ඤිස්සන්ති; වුද්ධියෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ උප්පන්නාය තණ්හාය පොනොභවිකාය න වසං ගච්ඡිස්සන්ති; වුද්ධියෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ ආරඤ්ඤකෙසු සෙනාසනෙසු සාපෙක්ඛා භවිස්සන්ති; වුද්ධියෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ පච්චත්තඤ්ඤෙව සතිං උපට්ඨාපෙස්සන්ති – ‘කින්ති අනාගතා ච පෙසලා සබ්‍රහ්මචාරී ආගච්ඡෙය්‍යුං, ආගතා ච පෙසලා සබ්‍රහ්මචාරී ඵාසුං විහරෙය්‍යු’න්ති; වුද්ධියෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, ඉමෙ සත්ත අපරිහානියා ධම්මා භික්ඛූසු ඨස්සන්ති, ඉමෙසු ච සත්තසු අපරිහානියෙසු ධම්මෙසු භික්ඛූ සන්දිස්සිස්සන්ති; වුද්ධියෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානී’’ති. තතියං.

4. දුතියසත්තකසුත්තං

24. [දී. නි. 2.138] ‘‘සත්ත වො, භික්ඛවෙ, අපරිහානියෙ ධම්මෙ දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ…පෙ.… කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, සත්ත අපරිහානියා ධම්මා?

යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ න කම්මාරාමා භවිස්සන්ති, න කම්මරතා, න කම්මාරාමතං අනුයුත්තා; වුද්ධියෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ න භස්සාරාමා භවිස්සන්ති…පෙ.… න නිද්දාරාමා භවිස්සන්ති… න සඞ්ගණිකාරාමා භවිස්සන්ති… න පාපිච්ඡා භවිස්සන්ති න පාපිකානං ඉච්ඡානං වසං ගතා… න පාපමිත්තා භවිස්සන්ති න පාපසහායා න පාපසම්පවඞ්කා… න ඔරමත්තකෙන විසෙසාධිගමෙන අන්තරාවොසානං ආපජ්ජිස්සන්ති; වුද්ධියෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, ඉමෙ සත්ත අපරිහානියා ධම්මා භික්ඛූසු ඨස්සන්ති, ඉමෙසු ච සත්තසු අපරිහානියෙසු ධම්මෙසු භික්ඛූ සන්දිස්සිස්සන්ති; වුද්ධියෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානී’’ති. චතුත්ථං.

5. තතියසත්තකසුත්තං

25. ‘‘සත්ත වො, භික්ඛවෙ, අපරිහානියෙ ධම්මෙ දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ…පෙ.… කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, සත්ත අපරිහානියා ධම්මා? යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ සද්ධා භවිස්සන්ති; වුද්ධියෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ හිරිමන්තො [හිරීමා (සී.), හිරිමනා (දී. නි. 2.138)] භවිස්සන්ති…පෙ.… ඔත්තප්පිනො [ඔත්තාපීනො (සී.)] භවිස්සන්ති… බහුස්සුතා භවිස්සන්ති… ආරද්ධවීරියා භවිස්සන්ති… සතිමන්තො භවිස්සන්ති… පඤ්ඤවන්තො භවිස්සන්ති; වුද්ධියෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි. ‘‘යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, ඉමෙ සත්ත අපරිහානියා ධම්මා භික්ඛූසු ඨස්සන්ති, ඉමෙසු ච සත්තසු අපරිහානියෙසු ධම්මෙසු භික්ඛූ සන්දිස්සිස්සන්ති; වුද්ධියෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානී’’ති. පඤ්චමං.

6. බොජ්ඣඞ්ගසුත්තං

26. ‘‘සත්ත වො, භික්ඛවෙ, අපරිහානියෙ ධම්මෙ දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ…පෙ.… කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, සත්ත අපරිහානියා ධම්මා? යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙස්සන්ති; වුද්ධියෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙස්සන්ති…පෙ.… වීරියසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙස්සන්ති… පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙස්සන්ති… පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙස්සන්ති… සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙස්සන්ති… උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙස්සන්ති; වුද්ධියෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි. ‘‘යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, ඉමෙ සත්ත අපරිහානියා ධම්මා භික්ඛූසු ඨස්සන්ති, ඉමෙසු ච සත්තසු අපරිහානියෙසු ධම්මෙසු භික්ඛූ සන්දිස්සිස්සන්ති; වුද්ධියෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානී’’ති. ඡට්ඨං.

7. සඤ්ඤාසුත්තං

27. ‘‘සත්ත වො, භික්ඛවෙ, අපරිහානියෙ ධම්මෙ දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ…පෙ.…. කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, සත්ත අපරිහානියා ධම්මා? යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ අනිච්චසඤ්ඤං භාවෙස්සන්ති; වුද්ධියෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

‘‘යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ අනත්තසඤ්ඤං භාවෙස්සන්ති…පෙ.… අසුභසඤ්ඤං භාවෙස්සන්ති… ආදීනවසඤ්ඤං භාවෙස්සන්ති… පහානසඤ්ඤං භාවෙස්සන්ති… විරාගසඤ්ඤං භාවෙස්සන්ති… නිරොධසඤ්ඤං භාවෙස්සන්ති; වුද්ධියෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි. ‘‘යාවකීවඤ්ච, භික්ඛවෙ, ඉමෙ සත්ත අපරිහානියා ධම්මා භික්ඛූසු ඨස්සන්ති, ඉමෙසු ච සත්තසු අපරිහානියෙසු ධම්මෙසු, භික්ඛූ සන්දිස්සිස්සන්ති; වුද්ධියෙව, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානී’’ති [දී. නි. 2.138]. සත්තමං.

8. පඨමපරිහානිසුත්තං

28. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘සත්තිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සෙඛස්ස භික්ඛුනො පරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ සත්ත? කම්මාරාමතා, භස්සාරාමතා, නිද්දාරාමතා, සඞ්ගණිකාරාමතා, ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරතා, භොජනෙ අමත්තඤ්ඤුතා, සන්ති ඛො පන සඞ්ඝෙ සඞ්ඝකරණීයානි; තත්‍ර සෙඛො භික්ඛු [තත්‍ර භික්ඛු (සී. ස්‍යා.)] ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘සන්ති ඛො පන සඞ්ඝෙ ථෙරා [ඛො සංඝත්ථෙරා (ක.)] රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතා භාරවාහිනො, තෙ [න තෙ (ක.)] තෙන පඤ්ඤායිස්සන්තී’ති අත්තනා තෙසු යොගං [අත්තනා වොයොගං (සී. ස්‍යා.)] ආපජ්ජති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත ධම්මා සෙඛස්ස භික්ඛුනො පරිහානාය සංවත්තන්ති.

‘‘සත්තිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සෙඛස්ස භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ සත්ත? න කම්මාරාමතා, න භස්සාරාමතා, න නිද්දාරාමතා, න සඞ්ගණිකාරාමතා, ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතා, භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතා, සන්ති ඛො පන සඞ්ඝෙ සඞ්ඝකරණීයානි; තත්‍ර සෙඛො භික්ඛු ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘සන්ති ඛො පන සඞ්ඝෙ ථෙරා රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතා භාරවාහිනො, තෙ තෙන පඤ්ඤායිස්සන්තී’ති අත්තනා න තෙසු යොගං ආපජ්ජති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත ධම්මා සෙඛස්ස භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්තී’’ති. අට්ඨමං.

9. දුතියපරිහානිසුත්තං

29. ‘‘සත්තිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා උපාසකස්ස පරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ සත්ත? භික්ඛුදස්සනං හාපෙති, සද්ධම්මස්සවනං පමජ්ජති, අධිසීලෙ න සික්ඛති, අප්පසාදබහුලො හොති, භික්ඛූසු ථෙරෙසු චෙව නවෙසු ච මජ්ඣිමෙසු ච උපාරම්භචිත්තො ධම්මං සුණාති රන්ධගවෙසී, ඉතො බහිද්ධා දක්ඛිණෙය්‍යං ගවෙසති, තත්ථ ච පුබ්බකාරං කරොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත ධම්මා උපාසකස්ස පරිහානාය සංවත්තන්ති.

‘‘සත්තිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා උපාසකස්ස අපරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ සත්ත? භික්ඛුදස්සනං න හාපෙති, සද්ධම්මස්සවනං නප්පමජ්ජති, අධිසීලෙ සික්ඛති, පසාදබහුලො හොති, භික්ඛූසු ථෙරෙසු චෙව නවෙසු ච මජ්ඣිමෙසු ච අනුපාරම්භචිත්තො ධම්මං සුණාති න රන්ධගවෙසී, න ඉතො බහිද්ධා දක්ඛිණෙය්‍යං ගවෙසති, ඉධ ච පුබ්බකාරං කරොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත ධම්මා උපාසකස්ස අපරිහානාය සංවත්තන්තී’’ති. ඉදමවොච භගවා. ඉදං වත්වාන සුගතො අථාපරං එතදවොච සත්ථා –

‘‘දස්සනං භාවිතත්තානං, යො හාපෙති උපාසකො;
සවනඤ්ච අරියධම්මානං, අධිසීලෙ න සික්ඛති.

‘‘අප්පසාදො ච භික්ඛූසු, භියෝ‍යා භියෝ‍යා පවඩ්ඪති;
උපාරම්භකචිත්තො ච, සද්ධම්මං සොතුමිච්ඡති.

‘‘ඉතො ච බහිද්ධා අඤ්ඤං, දක්ඛිණෙය්‍යං ගවෙසති;
තත්ථෙව ච පුබ්බකාරං, යො කරොති උපාසකො.

‘‘එතෙ ඛො පරිහානියෙ, සත්ත ධම්මෙ සුදෙසිතෙ;
උපාසකො සෙවමානො, සද්ධම්මා පරිහායති.

‘‘දස්සනං භාවිතත්තානං, යො න හාපෙති උපාසකො;
සවනඤ්ච අරියධම්මානං, අධිසීලෙ ච සික්ඛති.

‘‘පසාදො චස්ස භික්ඛූසු, භියෝ‍යා භියෝ‍යා පවඩ්ඪති;
අනුපාරම්භචිත්තො ච, සද්ධම්මං සොතුමිච්ඡති.

‘‘න ඉතො බහිද්ධා අඤ්ඤං, දක්ඛිණෙය්‍යං ගවෙසති;
ඉධෙව ච පුබ්බකාරං, යො කරොති උපාසකො.

‘‘එතෙ ඛො අපරිහානියෙ, සත්ත ධම්මෙ සුදෙසිතෙ;
උපාසකො සෙවමානො, සද්ධම්මා න පරිහායතී’’ති. නවමං;

10. විපත්තිසුත්තං

30. සත්තිමා, භික්ඛවෙ, උපාසකස්ස විපත්තියො…පෙ.… සත්තිමා, භික්ඛවෙ, උපාසකස්ස සම්පදා…පෙ.…. දසමං.

11. පරාභවසුත්තං

31. ‘‘සත්තිමෙ, භික්ඛවෙ, උපාසකස්ස පරාභවා…පෙ.… සත්තිමෙ, භික්ඛවෙ, උපාසකස්ස සම්භවා. කතමෙ සත්ත? භික්ඛුදස්සනං න හාපෙති, සද්ධම්මස්සවනං නප්පමජ්ජති, අධිසීලෙ සික්ඛති, පසාදබහුලො හොති, භික්ඛූසු ථෙරෙසු චෙව නවෙසු ච මජ්ඣිමෙසු ච අනුපාරම්භචිත්තො ධම්මං සුණාති න රන්ධගවෙසී, න ඉතො බහිද්ධා දක්ඛිණෙය්‍යං ගවෙසති, ඉධ ච පුබ්බකාරං කරොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත උපාසකස්ස සම්භවාති.

‘‘දස්සනං භාවිතත්තානං, යො හාපෙති උපාසකො;
සවනඤ්ච අරියධම්මානං, අධිසීලෙ න සික්ඛති.

‘‘අප්පසාදො ච භික්ඛූසු, භියෝ‍යා භියෝ‍යා පවඩ්ඪති;
උපාරම්භකචිත්තො ච, සද්ධම්මං සොතුමිච්ඡති.

‘‘ඉතො ච බහිද්ධා අඤ්ඤං, දක්ඛිණෙය්‍යං ගවෙසති;
තත්ථෙව ච පුබ්බකාරං, යො කරොති උපාසකො.

‘‘එතෙ ඛො පරිහානියෙ, සත්ත ධම්මෙ සුදෙසිතෙ;

උපාසකො සෙවමානො, සද්ධම්මා පරිහායති.

‘‘දස්සනං භාවිතත්තානං, යො න හාපෙති උපාසකො;
සවනඤ්ච අරියධම්මානං, අධිසීලෙ ච සික්ඛති.

‘‘පසාදො චස්ස භික්ඛූසු, භියොයො භියොයො පවඩ්ඪති;
අනුපාරම්භචිත්තො ච, සද්ධම්මං සොතුමිච්ඡති.

‘‘න ඉතො බහිද්ධා අඤ්ඤං, දක්ඛිණෙයයං ගවෙසති;
ඉධෙව ච පුබ්බකාරං, යො කරොති උපාසකො.

‘‘එතෙ ඛො අපරිහානියෙ, සත්ත ධම්මෙ සුදෙසිතෙ;
උපාසකො සෙවමානො, සද්ධම්මා න පරිහායතී’’ති. එකාදසමං;

වජ්ජිසත්තකවග්ගො [වජ්ජිවග්ගො (සයා[(. තතියො.

තස්සුද්දානං –

සාරන්ද -වස්සකාරො ච, තිසත්තකානි භික්ඛුකා;
බොධිසඤ්ඤා ද්වෙ ච හානි, විපත්ති ච පරාභවොති.

4. දෙවතාවග්ගො

1. අප්පමාදගාරවසුත්තං

32. අථ ඛො අඤ්ඤතරා දෙවතා අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා භගවන්තං එතදවොච –

‘‘සත්තිමෙ, භන්තෙ, ධම්මා භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ සත්ත? සත්ථුගාරවතා, ධම්මගාරවතා, සඞ්ඝගාරවතා, සික්ඛාගාරවතා, සමාධිගාරවතා, අප්පමාදගාරවතා, පටිසන්ථාරගාරවතා. ඉමෙ ඛො, භන්තෙ, සත්ත ධම්මා භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්තී’’ති. ඉදමවොච සා දෙවතා. සමනුඤ්ඤො සත්ථා අහොසි. අථ ඛො සා දෙවතා ‘‘සමනුඤ්ඤො මෙ සත්ථා’’ති භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායි.

අථ ඛො භගවා තස්සා රත්තියා අච්චයෙන භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ඉමං, භික්ඛවෙ, රත්තිං අඤ්ඤතරා දෙවතා අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතා ඛො, භික්ඛවෙ, සා දෙවතා මං එතදවොච – ‘සත්තිමෙ, භන්තෙ, ධම්මා භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ සත්ත? සත්ථුගාරවතා, ධම්මගාරවතා, සඞ්ඝගාරවතා, සික්ඛාගාරවතා,

සමාධිගාරවතා, අප්පමාදගාරවතා, පටිසන්ථාරගාරවතා – ඉමෙ ඛො, භන්තෙ, සත්ත ධම්මා භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්තී’ති. ඉදමවොච, භික්ඛවෙ, සා දෙවතා. ඉදං වත්වා මං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායී’’ති.

‘‘සත්ථුගරු ධම්මගරු, සඞ්ඝෙ ච තිබ්බගාරවො;
සමාධිගරු ආතාපී [සමාධිගාරවතාපි ච (ක.)], සික්ඛාය තිබ්බගාරවො.

‘‘අප්පමාදගරු භික්ඛු, පටිසන්ථාරගාරවො;
අභබ්බො පරිහානාය, නිබ්බානස්සෙව සන්තිකෙ’’ති. පඨමං;

2. හිරීගාරවසුත්තං

33. ‘‘ඉමං, භික්ඛවෙ, රත්තිං අඤ්ඤතරා දෙවතා අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතා ඛො, භික්ඛවෙ, සා දෙවතා මං එතදවොච – ‘සත්තිමෙ, භන්තෙ, ධම්මා භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ සත්ත? සත්ථුගාරවතා, ධම්මගාරවතා, සඞ්ඝගාරවතා, සික්ඛාගාරවතා, සමාධිගාරවතා, හිරිගාරවතා, ඔත්තප්පගාරවතා. ඉමෙ ඛො, භන්තෙ, සත්ත ධම්මා භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්තී’ති. ඉදමවොච, භික්ඛවෙ, සා දෙවතා. ඉදං වත්වා මං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායී’’ති.

‘‘සත්ථුගරු ධම්මගරු, සඞ්ඝෙ ච තිබ්බගාරවො;
සමාධිගරු ආතාපී, සික්ඛාය තිබ්බගාරවො.

‘‘හිරි ඔත්තප්පසම්පන්නො, සප්පතිස්සො සගාරවො;
අභබ්බො පරිහානාය, නිබ්බානස්සෙව සන්තිකෙ’’ති. දුතියං;

3. පඨමසොවචස්සතාසුත්තං

34. ‘‘ඉමං, භික්ඛවෙ, රත්තිං අඤ්ඤතරා දෙවතා…පෙ.… මං එතදවොච – ‘සත්තිමෙ, භන්තෙ, ධම්මා භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ සත්ත? සත්ථුගාරවතා, ධම්මගාරවතා, සඞ්ඝගාරවතා, සික්ඛාගාරවතා, සමාධිගාරවතා, සොවචස්සතා, කල්‍යාණමිත්තතා. ඉමෙ ඛො, භන්තෙ, සත්ත ධම්මා භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්තී’ති. ඉදමවොච, භික්ඛවෙ, සා දෙවතා. ඉදං වත්වා මං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායී’’ති.

‘‘සත්ථුගරු ධම්මගරු, සඞ්ඝෙ ච තිබ්බගාරවො;
සමාධිගරු ආතාපී, සික්ඛාය තිබ්බගාරවො.

‘‘කල්‍යාණමිත්තො සුවචො, සප්පතිස්සො සගාරවො;
අභබ්බො පරිහානාය, නිබ්බානස්සෙව සන්තිකෙ’’ති. තතියං;

4. දුතියසොවචස්සතාසුත්තං

35. ‘‘ඉමං, භික්ඛවෙ, රත්තිං අඤ්ඤතරා දෙවතා අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා…පෙ…. ‘සත්තිමෙ, භන්තෙ, ධම්මා භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ සත්ත? සත්ථුගාරවතා, ධම්මගාරවතා, සඞ්ඝගාරවතා, සික්ඛාගාරවතා, සමාධිගාරවතා, සොවචස්සතා, කල්‍යාණමිත්තතා. ඉමෙ ඛො, භන්තෙ, සත්ත ධම්මා භික්ඛුනො අපරිහානාය සංවත්තන්තී’ති. ඉදමවොච, භික්ඛවෙ, සා දෙවතා. ඉදං වත්වා මං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායී’’ති.

එවං වුත්තෙ ආයස්මා සාරිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ඉමස්ස ඛො අහං, භන්තෙ, භගවතා සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමි. ඉධ, භන්තෙ, භික්ඛු අත්තනා ච සත්ථුගාරවො හොති, සත්ථුගාරවතාය ච වණ්ණවාදී. යෙ චඤ්ඤෙ භික්ඛූ න සත්ථුගාරවා තෙ ච සත්ථුගාරවතාය සමාදපෙති. යෙ චඤ්ඤෙ භික්ඛූ සත්ථුගාරවා තෙසඤ්ච වණ්ණං භණති භූතං තච්ඡං කාලෙන. අත්තනා ච ධම්මගාරවො හොති…පෙ…. සඞ්ඝගාරවො හොති… සික්ඛාගාරවො හොති… සමාධිගාරවො හොති… සුවචො හොති… කල්‍යාණමිත්තො හොති, කල්‍යාණමිත්තතාය ච වණ්ණවාදී. යෙ චඤ්ඤෙ භික්ඛූ න කල්‍යාණමිත්තා තෙ ච කල්‍යාණමිත්තතාය සමාදපෙති. යෙ චඤ්ඤෙ භික්ඛූ කල්‍යාණමිත්තා තෙසඤ්ච වණ්ණං භණති භූතං තච්ඡං කාලෙනාති. ඉමස්ස ඛො අහං, භන්තෙ, භගවතා සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමී’’ති.

‘‘සාධු සාධු, සාරිපුත්ත! සාධු ඛො ත්වං, සාරිපුත්ත, ඉමස්ස මයා සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාසි. ඉධ, සාරිපුත්ත, භික්ඛු අත්තනා ච සත්ථුගාරවො හොති, සත්ථුගාරවතාය ච වණ්ණවාදී. යෙ චඤ්ඤෙ භික්ඛූ න සත්ථුගාරවා තෙ ච සත්ථුගාරවතාය සමාදපෙති. යෙ චඤ්ඤෙ භික්ඛූ සත්ථුගාරවා තෙසඤ්ච වණ්ණං භණති භූතං තච්ඡං කාලෙන. අත්තනා ච ධම්මගාරවො හොති…පෙ…. සඞ්ඝගාරවො හොති… සික්ඛාගාරවො හොති… සමාධිගාරවො හොති… සුවචො හොති… කල්‍යාණමිත්තො හොති, කල්‍යාණමිත්තතාය ච වණ්ණවාදී. යෙ චඤ්ඤෙ භික්ඛූ න කල්‍යාණමිත්තා තෙ ච කල්‍යාණමිත්තතාය සමාදපෙති. යෙ චඤ්ඤෙ භික්ඛූ කල්‍යාණමිත්තා තෙසඤ්ච වණ්ණං භණති භූතං තච්ඡං කාලෙනාති. ඉමස්ස ඛො, සාරිපුත්ත, මයා සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථො දට්ඨබ්බො’’ති. චතුත්ථං.

5. පඨමමිත්තසුත්තං

36. ‘‘සත්තහි, භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො මිත්තො සෙවිතබ්බො. කතමෙහි සත්තහි? දුද්දදං දදාති, දුක්කරං කරොති, දුක්ඛමං ඛමති, ගුය්හමස්ස [ගුය්හස්ස (ක.)] ආවි කරොති, ගුය්හමස්ස [ගුය්හං අස්ස (සී.), ගුය්හස්ස (ක.)] පරිගුහති [පරිගූහති (සී. ස්‍යා.), පරිගුය්හති (ක.)], ආපදාසු න ජහති, ඛීණෙන [ඛීණෙ (ක.)] නාතිමඤ්ඤති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතො මිත්තො සෙවිතබ්බො’’ති.

‘‘දුද්දදං දදාති මිත්තො, දුක්කරඤ්චාපි කුබ්බති;
අථොපිස්ස දුරුත්තානි, ඛමති දුක්ඛමානි ච [දුක්ඛමානිපි (සී. ස්‍යා.)].

‘‘ගුය්හඤ්ච තස්ස [ගුය්හමස්ස ච (ස්‍යා.)] අක්ඛාති, ගුය්හස්ස පරිගූහති;
ආපදාසු න ජහාති, ඛීණෙන නාතිමඤ්ඤති.

‘‘යම්හි එතානි ඨානානි, සංවිජ්ජන්තීධ [සංවිජ්ජන්ති ච (ක.)] පුග්ගලෙ;
සො මිත්තො මිත්තකාමෙන, භජිතබ්බො තථාවිධො’’ති. පඤ්චමං;

6. දුතියමිත්තසුත්තං

37. ‘‘සත්තහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු මිත්තො සෙවිතබ්බො භජිතබ්බො පයිරුපාසිතබ්බො අපි පනුජ්ජමානෙනපි [පණුජ්ජමානෙනපි (සී.)]. කතමෙහි සත්තහි? පියො ච හොති මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො ච වත්තා ච වචනක්ඛමො ච ගම්භීරඤ්ච කථං කත්තා හොති, නො ච අට්ඨානෙ නියොජෙති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු මිත්තො සෙවිතබ්බො භජිතබ්බො පයිරුපාසිතබ්බො අපි පනුජ්ජමානෙනපී’’ති.

‘‘පියො ගරු භාවනීයො, වත්තා ච වචනක්ඛමො;
ගම්භීරඤ්ච කථං කත්තා, නො චට්ඨානෙ නියොජකො [නියොජයෙ (සී. ස්‍යා.)].

‘‘යම්හි එතානි ඨානානි, සංවිජ්ජන්තීධ පුග්ගලෙ;
සො මිත්තො මිත්තකාමෙන, අත්ථකාමානුකම්පතො;
අපි නාසියමානෙන, භජිතබ්බො තථාවිධො’’ති. ඡට්ඨං;

7. පඨමපටිසම්භිදාසුත්තං

38. ‘‘සත්තහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු නචිරස්සෙව චතස්සො පටිසම්භිදා සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය. කතමෙහි සත්තහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ‘ඉදං මෙ චෙතසො ලීනත්ත’න්ති යථාභූතං පජානාති; අජ්ඣත්තං සංඛිත්තං වා චිත්තං ‘අජ්ඣත්තං මෙ

සංඛිත්තං චිත්ත'න්ති යථාභූතං පජානාති; බහිද්ධා වික්ඛිත්තං වා චිත්තං 'බහිද්ධා මෙ වික්ඛිත්තං චිත්ත'න්ති යථාභූතං පජානාති; තස්ස විදිතා වෙදනා උප්පජ්ජන්ති, විදිතා උපට්ඨහන්ති, විදිතා අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති; විදිතා සඤ්ඤා උප්පජ්ජන්ති, විදිතා උපට්ඨහන්ති, විදිතා අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති; විදිතා විතක්කා උප්පජ්ජන්ති, විදිතා උපට්ඨහන්ති, විදිතා අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති; සප්පායාසප්පායෙසු ඛො පනස්ස ධම්මෙසු හීනප්පණීතෙසු කණ්හසුක්කසප්පතිභාගෙසු නිමිත්තං සුග්ගහිතං හොති සුමනසිකතං සූපධාරිතං සුප්පටිවිද්ධං පඤ්ඤාය. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු නචිරස්සෙව චතස්සො පටිසම්භිදා සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යා''ති. සත්තමං.

8. දුතියපටිසම්භිදාසුත්තං

39. ''සත්තහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො සාරිපුත්තො චතස්සො පටිසම්භිදා සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. කතමෙහි සත්තහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, සාරිපුත්තො 'ඉදං මෙ චෙතසො ලීනත්ත'න්ති යථාභූතං පජානාති; අජ්ඣත්තං සංඛිත්තං වා චිත්තං 'අජ්ඣත්තං මෙ සංඛිත්තං චිත්ත'න්ති යථාභූතං පජානාති; බහිද්ධා වික්ඛිත්තං වා චිත්තං 'බහිද්ධා මෙ වික්ඛිත්තං චිත්ත'න්ති යථාභූතං පජානාති; තස්ස විදිතා වෙදනා උප්පජ්ජන්ති, විදිතා උපට්ඨහන්ති, විදිතා අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති; විදිතා සඤ්ඤා...පෙ.... විතක්කා උප්පජ්ජන්ති, විදිතා උපට්ඨහන්ති, විදිතා අබ්භත්ථං ගච්ඡන්ති; සප්පායාසප්පායෙසු ඛො පනස්ස ධම්මෙසු හීනප්පණීතෙසු කණ්හසුක්කසප්පතිභාගෙසු නිමිත්තං සුග්ගහිතං සුමනසිකතං සූපධාරිතං සුප්පටිවිද්ධං පඤ්ඤාය. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො සාරිපුත්තො චතස්සො පටිසම්භිදා සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරතී''ති. අට්ඨමං.

9. පඨමවසසුත්තං

40. ''සත්තහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු චිත්තං වසෙ [වසං (ක.)] වත්තෙති, නො ච භික්ඛු චිත්තස්ස වසෙන වත්තති. කතමෙහි සත්තහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සමාධිකුසලො හොති, සමාධිස්ස සමාපත්තිකුසලො හොති, සමාධිස්ස ඨිතිකුසලො හොති, සමාධිස්ස වුට්ඨානකුසලො හොති, සමාධිස්ස කල්‍යාණකුසලො හොති, සමාධිස්ස ගොචරකුසලො හොති, සමාධිස්ස අභිනීහාරකුසලො හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු චිත්තං වසෙ වත්තෙති, නො ච භික්ඛු චිත්තස්ස වසෙන වත්තතී''ති. නවමං.

10. දුතියවසසුත්තං

41. ''සත්තහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො සාරිපුත්තො චිත්තං වසෙ වත්තෙති, නො ච සාරිපුත්තො චිත්තස්ස වසෙන වත්තති. කතමෙහි සත්තහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, සාරිපුත්තො සමාධිකුසලො හොති, සමාධිස්ස

සමාපත්තිකුසලො, සමාධිස්ස ඨිතිකුසලො, සමාධිස්ස වුට්ඨානකුසලො, සමාධිස්ස කල්‍යාණකුසලො, සමාධිස්ස ගොචරකුසලො, සමාධිස්ස අභිනීහාරකුසලො හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො සාරිපුත්තො චිත්තං වසෙ වත්තෙති, නො ච සාරිපුත්තො චිත්තස්ස වසෙන වත්තතී''ති. දසමං.

11. පඨමනිද්දසසුත්තං

42. අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසි. අථ ඛො ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස එතදහොසි – ''අතිප්පගො ඛො තාව සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිතුං. යංනූනාහං යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං ආරාමො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍ය''න්ති. අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං ආරාමො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තෙහි අඤ්ඤතිත්ථියෙහි පරිබ්බාජකෙහි සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. තෙන ඛො පන සමයෙන තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අයමන්තරාකථා උදපාදි – ''යො හි කොචි, ආවුසො, ද්වාදසවස්සානි පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරති, 'නිද්දසො භික්ඛූ'ති අලං වචනායා''ති.

අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං භාසිතං නෙව අභිනන්දි නප්පටික්කොසි. අනභිනන්දිත්වා අප්පටික්කොසිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි – ''භගවතො සන්තිකෙ එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථං ආජානිස්සාමී''ති. අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච –

''ඉධාහං, භන්තෙ, පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසිං. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – 'අතිප්පගො ඛො තාව සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිතුං. යංනූනාහං යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං ආරාමො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍ය'න්ති. අථ ඛ්වාහං, භන්තෙ, යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං ආරාමො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා තෙහි අඤ්ඤතිත්ථියෙහි පරිබ්බාජකෙහි සද්ධිං සම්මොදිං. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිං. තෙන ඛො පන, භන්තෙ, සමයෙන තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අයමන්තරාකථා උදපාදි – 'යො හි කොචි, ආවුසො, ද්වාදසවස්සානි පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරති, නිද්දසො භික්ඛූති අලං වචනායා'ති. අථ ඛ්වාහං, භන්තෙ, තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං භාසිතං නෙව අභිනන්දිං නප්පටික්කොසිං. අනභිනන්දිත්වා

අප්පටික්කොසිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කමිං [පක්කාමිං (සී.ස්‍යා.)] – ‘භගවතො සන්තිකෙ එතස්ස අත්ථං ආජානිස්සාමී’ති. සක්කා නු ඛො, භන්තෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ කෙවලං වස්සගණනමත්තෙන නිද්දසො භික්ඛු පඤ්ඤාපෙතු’’න්ති?

‘‘න ඛො, සාරිපුත්ත, සක්කා ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ කෙවලං වස්සගණනමත්තෙන නිද්දසො භික්ඛු පඤ්ඤාපෙතුං. සත්ත ඛො ඉමානි, සාරිපුත්ත, නිද්දසවත්ථූනි මයා සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදිතානි.

[අ. නි. 7.20; දී. නි. 3.331] ‘‘කතමානි සත්ත? ඉධ, සාරිපුත්ත, භික්ඛු සික්ඛාසමාදානෙ තිබ්බච්ඡන්දො හොති ආයතිඤ්ච සික්ඛාසමාදානෙ අවිගතපෙමො, ධම්මනිසන්තියා තිබ්බච්ඡන්දො හොති ආයතිඤ්ච ධම්මනිසන්තියා අවිගතපෙමො, ඉච්ඡාවිනයෙ තිබ්බච්ඡන්දො හොති ආයතිඤ්ච ඉච්ඡාවිනයෙ අවිගතපෙමො, පටිසල්ලානෙ තිබ්බච්ඡන්දො හොති ආයතිඤ්ච පටිසල්ලානෙ අවිගතපෙමො, වීරියාරම්භෙ තිබ්බච්ඡන්දො හොති ආයතිඤ්ච වීරියාරම්භෙ අවිගතපෙමො, සතිනෙපක්කෙ තිබ්බච්ඡන්දො හොති ආයතිඤ්ච සතිනෙපක්කෙ අවිගතපෙමො, දිට්ඨිපටිවෙධෙ තිබ්බච්ඡන්දො හොති ආයතිඤ්ච දිට්ඨිපටිවෙධෙ අවිගතපෙමො. ඉමානි ඛො, සාරිපුත්ත, සත්ත නිද්දසවත්ථූනි මයා සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදිතානි. ඉමෙහි ඛො, සාරිපුත්ත, සත්තහි නිද්දසවත්ථූහි සමන්නාගතො භික්ඛු ද්වාදස චෙපි වස්සානි පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරති, ‘නිද්දසො භික්ඛූ’ති අලං වචනාය; චතුබ්බීසති චෙපි වස්සානි පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරති, ‘නිද්දසො භික්ඛූ’ති අලං වචනාය; ඡත්තිංසති චෙපි වස්සානි පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරති, ‘නිද්දසො භික්ඛූ’ති අලං වචනාය, අට්ඨචත්තාරීසං චෙපි වස්සානි පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරති, ‘නිද්දසො භික්ඛූ’ති අලං වචනායා’’ති. එකාදසමං.

12. දුතියනිද්දසසුත්තං

43. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසම්බියං විහරති ඝොසිතාරාමෙ. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය කොසම්බිං පිණ්ඩාය පාවිසි. අථ ඛො ආයස්මතො ආනන්දස්ස එතදහොසි – ‘‘අතිප්පගො ඛො තාව කොසම්බියං පිණ්ඩාය චරිතුං. යංනූනාහං යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං ආරාමො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍ය’’න්ති. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං ආරාමො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තෙහි අඤ්ඤතිත්ථියෙහි පරිබ්බාජකෙහි සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි.

තෙන ඛො පන සමයෙන තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අයමන්තරාකථා උදපාදි – ‘‘යො හි

කොචි, ආවුසො, ද්වාදස වස්සානි පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරති, ‘නිද්දසො භික්ඛූ’ති අලං වචනායා’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං භාසිතං නෙව අභිනන්දි නප්පටික්කොසි. අනභිනන්දිත්වා අප්පටික්කොසිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි – ‘‘භගවතො සන්තිකෙ එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථං ආජානිස්සාමී’’ති. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො කොසම්බියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච –

‘‘ඉධාහං, භන්තෙ, පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය කොසම්බිං පිණ්ඩාය පාවිසිං. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – ‘අතිප්පගො ඛො තාව කොසම්බියං පිණ්ඩාය චරිතුං. යංනූනාහං යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං ආරාමො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යා’න්ති…පෙ…. තෙහි සද්ධිං සම්මොදිං. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිං.

‘‘තෙන ඛො පන, භන්තෙ, සමයෙන තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අයමන්තරාකථා උදපාදි – ‘යො හි කොචි, ආවුසො, ද්වාදසවස්සානි පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරති, නිද්දසො භික්ඛූති අලං වචනායා’ති. අථ ඛ්වාහං, භන්තෙ, තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං භාසිතං නෙව අභිනන්දිං නප්පටික්කොසිං. අනභිනන්දිත්වා, අප්පටික්කොසිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කමිං – ‘භගවතො සන්තිකෙ එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථං ආජානිස්සාමී’ති. සක්කා නු ඛො, භන්තෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ කෙවලං වස්සගණනමත්තෙන නිද්දසො භික්ඛු පඤ්ඤාපෙතු’’න්ති?

‘‘න ඛො, ආනන්ද, සක්කා ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ කෙවලං වස්සගණනමත්තෙන නිද්දසො භික්ඛු පඤ්ඤාපෙතුං. සත්ත ඛො ඉමානි, ආනන්ද, නිද්දසවත්ථූනි මයා සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදිතානි.

‘‘කතමානි සත්ත? ඉධානන්ද, භික්ඛු, සද්ධො හොති, හිරීමා හොති, ඔත්තප්පී හොති, බහුස්සුතො හොති, ආරද්ධවීරියො හොති, සතිමා හොති, පඤ්ඤවා හොති. ඉමානි ඛො, ආනන්ද, සත්ත නිද්දසවත්ථූනි මයා සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදිතානි. ඉමෙහි ඛො, ආනන්ද, සත්තහි නිද්දසවත්ථූහි සමන්නාගතො භික්ඛු ද්වාදස චෙපි වස්සානි පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරති, ‘නිද්දසො භික්ඛූ’ති අලං වචනාය; චතුබ්බීසති චෙපි වස්සානි පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරති, ‘නිද්දසො භික්ඛූ’ති අලං වචනාය; ඡත්තිංසති චෙපි වස්සානි පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං

චරති, ‘නිද්දසො භික්ඛූ’ති අලං වචනාය, අට්ඨචත්තාරීසං චෙපි වස්සානි පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරති, ‘නිද්දසො භික්ඛූ’ති අලං වචනායා’’ති. ද්වාදසමං.

දෙවතාවග්ගො චතුත්ථො.

තස්සුද්දානං –

අප්පමාදො හිරී චෙව, ද්වෙ සුවචා දුවෙ මිත්තා;
ද්වෙ පටිසම්භිදා ද්වෙ වසා, දුවෙ නිද්දසවත්ථුනාති.

5. මහායඤ්ඤවග්ගො

1. සත්තවිඤ්ඤාණට්ඨිතිසුත්තං

44. [දී. නි. 3.332; චූළනි. පොසාලමාණවපුච්ඡානිද්දෙස 83] ‘‘සත්තිමා, භික්ඛවෙ, විඤ්ඤාණට්ඨිතියො. කතමා සත්ත? සන්ති, භික්ඛවෙ, සත්තා නානත්තකායා නානත්තසඤ්ඤිනො, සෙය්‍යථාපි මනුස්සා, එකච්චෙ ච දෙවා, එකච්චෙ ච විනිපාතිකා. අයං පඨමා විඤ්ඤාණට්ඨිති.

‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, සත්තා නානත්තකායා එකත්තසඤ්ඤිනො, සෙය්‍යථාපි දෙවා බ්‍රහ්මකායිකා පඨමාභිනිබ්බත්තා. අයං දුතියා විඤ්ඤාණට්ඨිති.

‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, සත්තා එකත්තකායා නානත්තසඤ්ඤිනො, සෙය්‍යථාපි දෙවා ආභස්සරා. අයං තතියා විඤ්ඤාණට්ඨිති.

‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, සත්තා එකත්තකායා එකත්තසඤ්ඤිනො, සෙය්‍යථාපි දෙවා සුභකිණ්හා. අයං චතුත්ථා විඤ්ඤාණට්ඨිති.

‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, සත්තා සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා ‘අනන්තො ආකාසො’ති ආකාසානඤ්චායතනූපගා. අයං පඤ්චමා විඤ්ඤාණට්ඨිති.

‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, සත්තා සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘අනන්තං විඤ්ඤාණ’න්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනූපගා. අයං ඡට්ඨා විඤ්ඤාණට්ඨිති.

‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, සත්තා සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘නත්ථි කිඤ්චී’ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනූපගා. අයං සත්තමා විඤ්ඤාණට්ඨිති. ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත විඤ්ඤාණට්ඨිතියො’’ති. පඨමං.

2. සමාධිපරික්ඛාරසුත්තං

45. ‘‘සත්තිමෙ, භික්ඛවෙ, සමාධිපරික්ඛාරා. කතමෙ සත්ත? සම්මාදිට්ඨි, සම්මාසඞ්කප්පො, සම්මාවාචා, සම්මාකම්මන්තො, සම්මාආජීවො, සම්මාවායාමො, සම්මාසති. යා ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමෙහි සත්තහඞ්ගෙහි චිත්තස්සෙකග්ගතා පරික්ඛතා [‘සපරික්ඛාරතා’තිපි, ‘සපරික්ඛතා’තිපි (සං. නි. 5.28)], අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අරියො සම්මාසමාධි [සමාධි (ස්‍යා.)] සඋපනිසො ඉතිපි සපරික්ඛාරො ඉතිපී’’ති. දුතියං.

3. පඨමඅග්ගිසුත්තං

46. ‘‘සත්තිමෙ, භික්ඛවෙ, අග්ගී. කතමෙ සත්ත? රාගග්ගි, දොසග්ගි, මොහග්ගි, ආහුනෙය්‍යග්ගි, ගහපතග්ගි, දක්ඛිණෙය්‍යග්ගි, කට්ඨග්ගි – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත අග්ගී’’ති. තතියං.

4. දුතියඅග්ගිසුත්තං

47. තෙන ඛො පන සමයෙන උග්ගතසරීරස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස මහායඤ්ඤො උපක්ඛටො හොති. පඤ්ච උසභසතානි ථූණූපනීතානි හොන්ති යඤ්ඤත්ථාය, පඤ්ච වච්ඡතරසතානි ථූණූපනීතානි හොන්ති යඤ්ඤත්ථාය, පඤ්ච වච්ඡතරිසතානි ථූණූපනීතානි හොන්ති යඤ්ඤත්ථාය, පඤ්ච අජසතානි ථූණූපනීතානි හොන්ති යඤ්ඤත්ථාය, පඤ්ච උරබ්භසතානි ථූණූපනීතානි හොන්ති යඤ්ඤත්ථාය. අථ ඛො උග්ගතසරීරො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො උග්ගතසරීරො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච –

‘‘සුතං මෙතං, භො ගොතම, අග්ගිස්ස ආදානං [ආධානං (සී. ස්‍යා.)] යූපස්ස උස්සාපනං මහප්ඵලං හොති මහානිසංස’’න්ති. ‘‘මයාපි ඛො එතං, බ්‍රාහ්මණ, සුතං අග්ගිස්ස ආදානං යූපස්ස උස්සාපනං මහප්ඵලං හොති මහානිසංස’’න්ති. දුතියම්පි ඛො උග්ගතසරීරො බ්‍රාහ්මණො…පෙ…. තතියම්පි ඛො උග්ගතසරීරො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සුතං මෙතං, භො ගොතම, අග්ගිස්ස ආදානං යූපස්ස උස්සාපනං මහප්ඵලං හොති මහානිසංස’’න්ති. ‘‘මයාපි ඛො එතං, බ්‍රාහ්මණ, සුතං අග්ගිස්ස ආදානං යූපස්ස උස්සාපනං මහප්ඵලං හොති මහානිසංස’’න්ති. ‘‘තයිදං, භො ගොතම, සමෙති භොතො චෙව ගොතමස්ස අම්හාකඤ්ච, යදිදං සබ්බෙන සබ්බං’’.

එවං වුත්තෙ ආයස්මා ආනන්දො උග්ගතසරීරං බ්‍රාහ්මණං එතදවොච – ‘‘න ඛො, බ්‍රාහ්මණ, තථාගතා එවං පුච්ඡිතබ්බා – ‘සුතං මෙතං, භො ගොතම, අග්ගිස්ස ආදානං යූපස්ස උස්සාපනං මහප්ඵලං හොති මහානිසංස’න්ති. එවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, තථාගතා පුච්ඡිතබ්බා – ‘අහඤ්හි, භන්තෙ, අග්ගිං [අග්ගිස්ස (ක.)] ආදාතුකාමො, [ආධාතුකාමො (සී. ස්‍යා.)] යූපං උස්සාපෙතුකාමො.

ඔවදතු මං, භන්තෙ, භගවා. අනුසාසතු මං, භන්තෙ, භගවා යං මම අස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා'''ති.

අථ ඛො උග්ගතසරීරො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ''අහඤ්හි, භො ගොතම, අග්ගිං ආදාතුකාමො යූපං උස්සාපෙතුකාමො. ඔවදතු මං භවං ගොතමො. අනුසාසතු මං භවං ගොතමො යං මම අස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා''ති.

''අග්ගිං, බ්‍රාහ්මණ, ආදෙන්තො [ආධෙන්තො (සී.ස්‍යා.)] යූපං උස්සාපෙන්තො පුබ්බෙව යඤ්ඤා තීණි සත්ථානි උස්සාපෙති අකුසලානි දුක්ඛුද්‍රයානි [දුක්ඛුද්දයානි (සී.)] දුක්ඛවිපාකානි. කතමානි තීණි? කායසත්ථං, වචීසත්ථං, මනොසත්ථං. අග්ගිං, බ්‍රාහ්මණ, ආදෙන්තො යූපං උස්සාපෙන්තො පුබ්බෙව යඤ්ඤා එවං චිත්තං උප්පාදෙසි – 'එත්තකා උසභා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථාය, එත්තකා වච්ඡතරා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථාය, එත්තකා වච්ඡතරියො හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථාය, එත්තකා අජා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථාය, එත්තකා උරබ්භා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථායා'ති. සො 'පුඤ්ඤං කරොමී'ති අපුඤ්ඤං කරොති, 'කුසලං කරොමී'ති අකුසලං කරොති, 'සුගතියා මග්ගං පරියෙසාමී'ති දුග්ගතියා මග්ගං පරියෙසති. අග්ගිං, බ්‍රාහ්මණ, ආදෙන්තො යූපං උස්සාපෙන්තො පුබ්බෙව යඤ්ඤා ඉදං පඨමං මනොසත්ථං උස්සාපෙති අකුසලං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාකං.

''පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ, අග්ගිං ආදෙන්තො යූපං උස්සාපෙන්තො පුබ්බෙව යඤ්ඤා එවං වාචං භාසති – 'එත්තකා උසභා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථාය, එත්තකා වච්ඡතරා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථාය, එත්තකා වච්ඡතරියො හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථාය, එත්තකා අජා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථාය, එත්තකා උරබ්භා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථායා'ති. සො 'පුඤ්ඤං කරොමී'ති අපුඤ්ඤං කරොති, 'කුසලං කරොමී'ති අකුසලං කරොති, 'සුගතියා මග්ගං පරියෙසාමී'ති දුග්ගතියා මග්ගං පරියෙසති. අග්ගිං, බ්‍රාහ්මණ, ආදෙන්තො යූපං උස්සාපෙන්තො පුබ්බෙව යඤ්ඤා ඉදං දුතියං වචීසත්ථං උස්සාපෙති අකුසලං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාකං.

''පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ, අග්ගිං ආදෙන්තො යූපං උස්සාපෙන්තො පුබ්බෙව යඤ්ඤා සයං පඨමං සමාරම්භති [සමාරබ්භති (සී. ක.), සමාරභති (ස්‍යා.)] උසභා හන්තුං [හඤ්ඤන්තු (සී. ස්‍යා.)] යඤ්ඤත්ථාය, සයං පඨමං සමාරම්භති වච්ඡතරා හන්තුං යඤ්ඤත්ථාය, සයං පඨමං සමාරම්භති වච්ඡතරියො හන්තුං යඤ්ඤත්ථාය, සයං පඨමං සමාරම්භති අජා හන්තුං යඤ්ඤත්ථාය, සයං පඨමං සමාරම්භති උරබ්භා හන්තුං යඤ්ඤත්ථාය [හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථායාති (සී. ස්‍යා.)]. සො 'පුඤ්ඤං කරොමී'ති අපුඤ්ඤං කරොති, 'කුසලං කරොමී'ති අකුසලං කරොති, 'සුගතියා මග්ගං පරියෙසාමී'ති දුග්ගතියා මග්ගං පරියෙසති. අග්ගිං, බ්‍රාහ්මණ, ආදෙන්තො

යූපං උස්සාපෙන්තො පුබ්බෙව යඤ්ඤා ඉදං තතියං කායසත්ථං උස්සාපෙති අකුසලං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාකං. අග්ගිං, බ්‍රාහ්මණ, ආදෙන්තො යූපං උස්සාපෙන්තො පුබ්බෙව යඤ්ඤා ඉමානි තීණි සත්ථානි උස්සාපෙති අකුසලානි දුක්ඛුද්‍රයානි දුක්ඛවිපාකානි.

‘‘තයොමෙ, බ්‍රාහ්මණ, අග්ගී පහාතබ්බා පරිවජ්ජෙතබ්බා, න සෙවිතබ්බා. කතමෙ තයො? රාගග්ගි, දොසග්ගි, මොහග්ගි.

‘‘කස්මා චායං, බ්‍රාහ්මණ, රාගග්ගි පහාතබ්බො පරිවජ්ජෙතබ්බො, න සෙවිතබ්බො? රත්තො ඛො, බ්‍රාහ්මණ, රාගෙන අභිභූතො පරියාදින්නචිත්තො කායෙන දුච්චරිතං චරති, වාචාය දුච්චරිතං චරති, මනසා දුච්චරිතං චරති. සො කායෙන දුච්චරිතං චරිත්වා, වාචාය දුච්චරිතං චරිත්වා, මනසා දුච්චරිතං චරිත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. තස්මායං රාගග්ගි පහාතබ්බො පරිවජ්ජෙතබ්බො, න සෙවිතබ්බො.

‘‘කස්මා චායං, බ්‍රාහ්මණ, දොසග්ගි පහාතබ්බො පරිවජ්ජෙතබ්බො, න සෙවිතබ්බො? දුට්ඨො ඛො, බ්‍රාහ්මණ, දොසෙන අභිභූතො පරියාදින්නචිත්තො කායෙන දුච්චරිතං චරති, වාචාය දුච්චරිතං චරති, මනසා දුච්චරිතං චරති. සො කායෙන දුච්චරිතං චරිත්වා, වාචාය දුච්චරිතං චරිත්වා, මනසා දුච්චරිතං චරිත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. තස්මායං දොසග්ගි පහාතබ්බො පරිවජ්ජෙතබ්බො, න සෙවිතබ්බො.

‘‘කස්මා චායං, බ්‍රාහ්මණ, මොහග්ගි පහාතබ්බො පරිවජ්ජෙතබ්බො, න සෙවිතබ්බො? මූළ්හො ඛො, බ්‍රාහ්මණ, මොහෙන අභිභූතො පරියාදින්නචිත්තො කායෙන දුච්චරිතං චරති, වාචාය දුච්චරිතං චරති, මනසා දුච්චරිතං චරති. සො කායෙන දුච්චරිතං චරිත්වා, වාචාය දුච්චරිතං චරිත්වා, මනසා දුච්චරිතං චරිත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. තස්මායං මොහග්ගි පහාතබ්බො පරිවජ්ජෙතබ්බො, න සෙවිතබ්බො. ඉමෙ ඛො තයො, බ්‍රාහ්මණ, අග්ගී පහාතබ්බා පරිවජ්ජෙතබ්බා, න සෙවිතබ්බා.

‘‘තයො ඛො, බ්‍රාහ්මණ, අග්ගී සක්කත්වා ගරුං කත්වා මානෙත්වා පූජෙත්වා සම්මා සුඛං පරිහාතබ්බා. කතමෙ තයො? ආහුනෙය්‍යග්ගි, ගහපතග්ගි, දක්ඛිණෙය්‍යග්ගි.

‘‘කතමො ච, බ්‍රාහ්මණ, ආහුනෙය්‍යග්ගි? ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, යස්ස තෙ හොන්ති මාතාති වා පිතාති වා, අයං වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, ආහුනෙය්‍යග්ගි. තං කිස්ස හෙතු? අතොහයං [ඉතොපායං (ක.)], බ්‍රාහ්මණ, ආහුතො සම්භූතො, තස්මායං ආහුනෙය්‍යග්ගි සක්කත්වා ගරුං කත්වා මානෙත්වා පූජෙත්වා සම්මා සුඛං පරිහාතබ්බො.

‘‘කතමො ච, බ්‍රාහ්මණ, ගහපතග්ගි? ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, යස්ස තෙ හොන්ති පුත්තාති වා දාරාති වා දාසාති වා පෙස්සාති වා කම්මකරාති වා, අයං වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, ගහපතග්ගි. තස්මායං ගහපතග්ගි සක්කත්වා ගරුං කත්වා මානෙත්වා පූජෙත්වා සම්මා සුඛං පරිහාතබ්බො.

‘‘කතමො ච, බ්‍රාහ්මණ, දක්ඛිණෙය්‍යග්ගි? ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා පරප්පවාදා පටිවිරතා ඛන්තිසොරච්චෙ නිවිට්ඨා එකමත්තානං දමෙන්ති, එකමත්තානං සමෙන්ති, එකමත්තානං පරිනිබ්බාපෙන්ති, අයං වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, දක්ඛිණෙය්‍යග්ගි. තස්මායං දක්ඛිණෙය්‍යග්ගි සක්කත්වා ගරුං කත්වා මානෙත්වා පූජෙත්වා සම්මා සුඛං පරිහාතබ්බො. ඉමෙ ඛො, බ්‍රාහ්මණ, තයො අග්ගී සක්කත්වා ගරුං කත්වා මානෙත්වා පූජෙත්වා සම්මා සුඛං පරිහාතබ්බා.

‘‘අයං ඛො පන, බ්‍රාහ්මණ, කට්ඨග්ගි කාලෙන කාලං උජ්ජලෙතබ්බො, කාලෙන කාලං අජ්ඣුපෙක්ඛිතබ්බො, කාලෙන කාලං නිබ්බාපෙතබ්බො, කාලෙන කාලං නික්ඛිපිතබ්බො’’ති.

එවං වුත්තෙ උග්ගතසරීරො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම; අභික්කන්තං, භො ගොතම...පෙ.... උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගතන්ති. එසාහං, භො ගොතම, පඤ්ච උසභසතානි මුඤ්චාමි ජීවිතං දෙමි, පඤ්ච වච්ඡතරසතානි මුඤ්චාමි ජීවිතං දෙමි, පඤ්ච වච්ඡතරිසතානි මුඤ්චාමි ජීවිතං දෙමි, පඤ්ච අජසතානි මුඤ්චාමි ජීවිතං දෙමි, පඤ්ච උරබ්භසතානි මුඤ්චාමි ජීවිතං දෙමි. හරිතානි චෙව තිණානි ඛාදන්තු, සීතානි ච පානීයානි පිවන්තු, සීතො ච නෙසං වාතො උපවායත’’න්ති [උපවායතූති (ක.)]. චතුත්ථං.

5. පඨමසඤ්ඤාසුත්තං

48. ‘‘සත්තිමා, භික්ඛවෙ, සඤ්ඤා භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොන්ති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා.

‘‘කතමා සත්ත? අසුභසඤ්ඤා, මරණසඤ්ඤා, ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤා, සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤා, අනිච්චසඤ්ඤා, අනිච්චෙ දුක්ඛසඤ්ඤා, දුක්ඛෙ අනත්තසඤ්ඤා. ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත සඤ්ඤා භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොන්ති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා’’ති. පඤ්චමං.

6. දුතියසඤ්ඤාසුත්තං

49. ‘‘සත්තිමා, භික්ඛවෙ, සඤ්ඤා භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොන්ති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා. කතමා සත්ත? අසුභසඤ්ඤා, මරණසඤ්ඤා, ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤා, සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤා,

අනිච්චසඤ්ඤා, අනිච්චෙ දුක්ඛසඤ්ඤා, දුක්ඛෙ අනත්තසඤ්ඤා. ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත සඤ්ඤා භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොන්ති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානාති.

‘‘‘අසුභසඤ්ඤා, භික්ඛවෙ, භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා’ති. ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? අසුභසඤ්ඤාපරිචිතෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො චෙතසා බහුලං විහරතො මෙථුනධම්මසමාපත්තියා චිත්තං පතිලීයති පතිකුටති පතිවත්තති, න සම්පසාරියති උපෙක්ඛා වා පාටිකුල්‍යතා වා සණ්ඨාති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, කුක්කුටපත්තං වා න්හාරුදද්දුලං වා අග්ගිම්හි පක්ඛිත්තං පතිලීයති පතිකුටති පතිවත්තති, න සම්පසාරියති. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අසුභසඤ්ඤාපරිචිතෙන චෙතසා බහුලං විහරතො මෙථුනධම්මසමාපත්තියා චිත්තං පතිලීයති පතිකුටති පතිවත්තති, න සම්පසාරියති උපෙක්ඛා වා පාටිකුල්‍යතා වා සණ්ඨාති.

‘‘සචෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අසුභසඤ්ඤාපරිචිතෙන චෙතසා බහුලං විහරතො මෙථුනධම්මසමාපත්තියා චිත්තං අනුසන්දහති [අනුසණ්ඨාති (සී.)] අප්පටිකුල්‍යතා සණ්ඨාති; වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ‘අභාවිතා මෙ අසුභසඤ්ඤා, නත්ථි මෙ පුබ්බෙනාපරං විසෙසො, අප්පත්තං මෙ භාවනාබල’න්ති. ඉතිහ තත්ථ සම්පජානො හොති. සචෙ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අසුභසඤ්ඤාපරිචිතෙන චෙතසා බහුලං විහරතො මෙථුනධම්මසමාපත්තියා චිත්තං පතිලීයති පතිකුටති පතිවත්තති, න සම්පසාරියති උපෙක්ඛා වා පාටිකුල්‍යතා වා සණ්ඨාති; වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ‘සුභාවිතා මෙ අසුභසඤ්ඤා, අත්ථි මෙ පුබ්බෙනාපරං විසෙසො, පත්තං මෙ භාවනාබල’න්ති. ඉතිහ තත්ථ සම්පජානො හොති. ‘අසුභසඤ්ඤා, භික්ඛවෙ, භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා’ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

‘‘‘මරණසඤ්ඤා, භික්ඛවෙ, භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා’ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? මරණසඤ්ඤාපරිචිතෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො චෙතසා බහුලං විහරතො ජීවිතනිකන්තියා චිත්තං පතිලීයති පතිකුටති පතිවත්තති, න සම්පසාරියති උපෙක්ඛා වා පාටිකුල්‍යතා වා සණ්ඨාති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, කුක්කුටපත්තං වා න්හාරුදද්දුලං වා අග්ගිම්හි පක්ඛිත්තං පතිලීයති පතිකුටති පතිවත්තති, න සම්පසාරියති. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො මරණසඤ්ඤාපරිචිතෙන චෙතසා බහුලං විහරතො ජීවිතනිකන්තියා චිත්තං පතිලීයති පතිකුටති පතිවත්තති, න සම්පසාරියති උපෙක්ඛා වා පාටිකුල්‍යතා වා සණ්ඨාති.

‘‘සචෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො මරණසඤ්ඤාපරිචිතෙන චෙතසා බහුලං විහරතො ජීවිතනිකන්තියා චිත්තං අනුසන්දහති අප්පටිකූලතා සණ්ඨාති; වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ‘අභාවිතා මෙ මරණසඤ්ඤා, නත්ථි මෙ පුබ්බෙනාපරං විසෙසො, අප්පත්තං මෙ භාවනාබල’න්ති. ඉතිහ තත්ථ සම්පජානො හොති. සචෙ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො මරණසඤ්ඤාපරිචිතෙන චෙතසා බහුලං විහරතො ජීවිතනිකන්තියා චිත්තං පතිලීයති පතිකුටති පතිවත්තති, න සම්පසාරියති උපෙක්ඛා වා පාටිකුල්‍යතා වා සණ්ඨාති; වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ‘සුභාවිතා මෙ මරණසඤ්ඤා, අත්ථි මෙ පුබ්බෙනාපරං විසෙසො, පත්තං මෙ භාවනාබල’න්ති. ඉතිහ තත්ථ සම්පජානො හොති. ‘මරණසඤ්ඤා, භික්ඛවෙ, භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා’ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

‘‘‘ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤා, භික්ඛවෙ, භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා’ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං, කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤාපරිචිතෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො චෙතසා බහුලං විහරතො රසතණ්හාය චිත්තං පතිලීයති ...පෙ.... උපෙක්ඛා වා පාටිකුල්‍යතා වා සණ්ඨාති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, කුක්කුටපත්තං වා න්හාරුදද්දුලං වා අග්ගිම්හි පක්ඛිත්තං පතිලීයති පතිකුටති පතිවත්තති, න සම්පසාරියති. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤාපරිචිතෙන චෙතසා බහුලං විහරතො රසතණ්හාය චිත්තං පතිලීයති...පෙ.... උපෙක්ඛා වා පාටිකුල්‍යතා වා සණ්ඨාති.

‘‘සචෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤාපරිචිතෙන චෙතසා බහුලං විහරතො රසතණ්හාය චිත්තං අනුසන්දහති අප්පටිකූලතා සණ්ඨාති; වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ‘අභාවිතා මෙ ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤා, නත්ථි මෙ පුබ්බෙනාපරං විසෙසො, අප්පත්තං මෙ භාවනාබල’න්ති. ඉතිහ තත්ථ සම්පජානො හොති. සචෙ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤාපරිචිතෙන චෙතසා බහුලං විහරතො රසතණ්හාය චිත්තං පතිලීයති...පෙ.... උපෙක්ඛා වා පාටිකුල්‍යතා වා සණ්ඨාති; වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ‘සුභාවිතා මෙ ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤා, අත්ථි මෙ පුබ්බෙනාපරං විසෙසො, පත්තං මෙ භාවනාබල’න්ති. ඉතිහ තත්ථ සම්පජානො හොති. ‘ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤා, භික්ඛවෙ, භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා’ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

‘‘‘සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤා, භික්ඛවෙ, භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා’ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤාපරිචිතෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො චෙතසා බහුලං විහරතො ලොකචිත්‍රෙසු චිත්තං පතිලීයති...පෙ.... සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ...පෙ....

පතිලීයති පතිකුටති පතිවත්තති, න සම්පසාරියති. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤාපරිචිතෙන චෙතසා බහුලං විහරතො ලොකචිත්‍රෙසු චිත්තං පතිලීයති පතිකුටති පතිවත්තති, න සම්පසාරියති උපෙක්ඛා වා පාටිකුල්‍යතා වා සණ්ඨාති.

‘‘සචෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤාපරිචිතෙන චෙතසා බහුලං විහරතො ලොකචිත්‍රෙසු චිත්තං අනුසන්දහති අප්පටිකුල්‍යතා සණ්ඨාති; වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ‘අභාවිතා මෙ සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤා, නත්ථි මෙ පුබ්බෙනාපරං විසෙසො, අප්පත්තං මෙ භාවනාබල’න්ති. ඉතිහ තත්ථ සම්පජානො හොති. සචෙ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤාපරිචිතෙන චෙතසා බහුලං විහරතො ලොකචිත්‍රෙසු චිත්තං පතිලීයති…පෙ…. උපෙක්ඛා වා පාටිකුල්‍යතා වා සණ්ඨාති; වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ‘සුභාවිතා මෙ සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤා, අත්ථි මෙ පුබ්බෙනාපරං විසෙසො, පත්තං මෙ භාවනාබල’න්ති. ඉතිහ තත්ථ සම්පජානො හොති. ‘සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤා, භික්ඛවෙ, භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා’ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

‘‘‘අනිච්චසඤ්ඤා, භික්ඛවෙ, භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා’ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? අනිච්චසඤ්ඤාපරිචිතෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො චෙතසා බහුලං විහරතො ලාභසක්කාරසිලොකෙ චිත්තං පතිලීයති…පෙ…. උපෙක්ඛා වා පාටිකුල්‍යතා වා සණ්ඨාති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, කුක්කුටපත්තං වා න්හාරුදද්දුලං වා අග්ගිම්හි පක්ඛිත්තං පතිලීයති පතිකුටති පතිවත්තති න සම්පසාරියති. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අනිච්චසඤ්ඤාපරිචිතෙන චෙතසා බහුලං විහරතො ලාභසක්කාරසිලොකෙ චිත්තං පතිලීයති…පෙ…. උපෙක්ඛා වා පාටිකුල්‍යතා වා සණ්ඨාති.

‘‘සචෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අනිච්චසඤ්ඤාපරිචිතෙන චෙතසා බහුලං විහරතො ලාභසක්කාරසිලොකෙ චිත්තං අනුසන්දහති අප්පටිකුල්‍යතා සණ්ඨාති; වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ‘අභාවිතා මෙ අනිච්චසඤ්ඤා, නත්ථි මෙ පුබ්බෙනාපරං විසෙසො, අප්පත්තං මෙ භාවනාබල’න්ති. ඉතිහ තත්ථ සම්පජානො හොති. සචෙ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අනිච්චසඤ්ඤාපරිචිතෙන චෙතසා බහුලං විහරතො ලාභසක්කාරසිලොකෙ චිත්තං පතිලීයති පතිකුටති පතිවත්තති, න සම්පසාරියති උපෙක්ඛා වා පාටිකුල්‍යතා වා සණ්ඨාති; වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ‘සුභාවිතා මෙ අනිච්චසඤ්ඤා, අත්ථි මෙ පුබ්බෙනාපරං විසෙසො, පත්තං මෙ භාවනාබල’න්ති. ඉතිහ තත්ථ සම්පජානො හොති. ‘අනිච්චසඤ්ඤා, භික්ඛවෙ, භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා

අමතොගධා අමතපරියොසානා'ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

'''අනිච්චෙ දුක්ඛසඤ්ඤා, භික්ඛවෙ, භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා'ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? අනිච්චෙ දුක්ඛසඤ්ඤාපරිචිතෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො චෙතසා බහුලං විහරතො ආලසියෙ කොසජ්ජෙ විස්සට්ඨියෙ පමාදෙ අනනුයොගෙ අපච්චවෙක්ඛණාය තිබ්බා භයසඤ්ඤා පච්චුපට්ඨිතා හොති, සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, උක්ඛිත්තාසිකෙ වධකෙ.

''සචෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අනිච්චෙ දුක්ඛසඤ්ඤාපරිචිතෙන චෙතසා බහුලං විහරතො ආලසියෙ කොසජ්ජෙ විස්සට්ඨියෙ පමාදෙ අනනුයොගෙ අපච්චවෙක්ඛණාය තිබ්බා භයසඤ්ඤා, න පච්චුපට්ඨිතා හොති, සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, උක්ඛිත්තාසිකෙ වධකෙ. වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා 'අභාවිතා මෙ අනිච්චෙ දුක්ඛසඤ්ඤා, නත්ථි මෙ පුබ්බෙනාපරං විසෙසො, අප්පත්තං මෙ භාවනාබල'න්ති. ඉතිහ තත්ථ සම්පජානො හොති. සචෙ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො අනිච්චෙ දුක්ඛසඤ්ඤාපරිචිතෙන චෙතසා බහුලං විහරතො ආලසියෙ කොසජ්ජෙ විස්සට්ඨියෙ පමාදෙ අනනුයොගෙ අපච්චවෙක්ඛණාය තිබ්බා භයසඤ්ඤා පච්චුපට්ඨිතා හොති, සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, උක්ඛිත්තාසිකෙ වධකෙ. වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා 'සුභාවිතා මෙ අනිච්චෙ දුක්ඛසඤ්ඤා, අත්ථි මෙ පුබ්බෙනාපරං විසෙසො, පත්තං මෙ භාවනාබල'න්ති. ඉතිහ තත්ථ සම්පජානො හොති. 'අනිච්චෙ දුක්ඛසඤ්ඤා, භික්ඛවෙ, භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා'ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

'''දුක්ඛෙ අනත්තසඤ්ඤා, භික්ඛවෙ, භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා'ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? දුක්ඛෙ අනත්තසඤ්ඤාපරිචිතෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො චෙතසා බහුලං විහරතො ඉමස්මිඤ්ච සවිඤ්ඤාණකෙ කායෙ බහිද්ධා ච සබ්බනිමිත්තෙසු අහඞ්කාරමමඞ්කාරමානාපගතං මානසං හොති විධාසමතික්කන්තං සන්තං සුවිමුත්තං.

''සචෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො දුක්ඛෙ අනත්තසඤ්ඤාපරිචිතෙන චෙතසා බහුලං විහරතො ඉමස්මිඤ්ච සවිඤ්ඤාණකෙ කායෙ බහිද්ධා ච සබ්බනිමිත්තෙසු න අහඞ්කාරමමඞ්කාරමානාපගතං මානසං හොති විධාසමතික්කන්තං සන්තං සුවිමුත්තං. වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා 'අභාවිතා මෙ දුක්ඛෙ අනත්තසඤ්ඤා, නත්ථි මෙ පුබ්බෙනාපරං විසෙසො, අප්පත්තං මෙ භාවනාබල'න්ති. ඉතිහ තත්ථ සම්පජානො හොති.

‘‘සචෙ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො දුක්ඛෙ අනත්තසඤ්ඤාපරිචිතෙන චෙතසා බහුලං විහරතො ඉමස්මිඤ්ච සවිඤ්ඤාණකෙ කායෙ බහිද්ධා ච සබ්බනිමිත්තෙසු අහඞ්කාරමමඞ්කාරමානාපගතං මානසං හොති විධාසමතික්කන්තං සන්තං සුවිමුත්තං. වෙදිතබ්බමෙතං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා ‘සුභාවිතා මෙ දුක්ඛෙ අනත්තසඤ්ඤා, අත්ථි මෙ පුබ්බෙනාපරං විසෙසො, පත්තං මෙ භාවනාබල’න්ති. ඉතිහ තත්ථ සම්පජානො හොති. ‘දුක්ඛෙ අනත්තසඤ්ඤා, භික්ඛවෙ, භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා’ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

‘‘ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත සඤ්ඤා භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොන්ති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා’’ති. ඡට්ඨං.

7. මෙථුනසුත්තං

50. අථ ඛො ජාණුස්සොණි බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ජාණුස්සොණි බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘භවම්පි නො ගොතමො බ්‍රහ්මචාරී පටිජානාතී’’ති? ‘‘යඤ්හි තං, බ්‍රාහ්මණ, සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘අඛණ්ඩං අච්ඡිද්දං අසබලං අකම්මාසං පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරතී’ති, මමෙව තං, බ්‍රාහ්මණ, සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘අහඤ්හි, බ්‍රාහ්මණ, අඛණ්ඩං අච්ඡිද්දං අසබලං අකම්මාසං පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරාමී’’’ති. ‘‘කිං පන, භො ගොතම, බ්‍රහ්මචරියස්ස ඛණ්ඩම්පි ඡිද්දම්පි සබලම්පි කම්මාසම්පී’’ති?

‘‘ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා සම්මා බ්‍රහ්මචාරී පටිජානමානො න හෙව ඛො මාතුගාමෙන සද්ධිං ද්වයංද්වයසමාපත්තිං සමාපජ්ජති; අපි ච ඛො මාතුගාමස්ස උච්ඡාදනපරිමද්දනන්හාපනසම්බාහනං සාදියති. සො තං අස්සාදෙති [සො තදස්සාදෙති (සී.)], තං නිකාමෙති, තෙන ච විත්තිං ආපජ්ජති. ඉදම්පි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, බ්‍රහ්මචරියස්ස ඛණ්ඩම්පි ඡිද්දම්පි සබලම්පි කම්මාසම්පි. අයං වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, අපරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරති, සංයුත්තො මෙථුනෙන සංයොගෙන න පරිමුච්චති ජාතියා ජරාය මරණෙන [ජරාමරණෙන (සී. ස්‍යා.)] සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, න පරිමුච්චති දුක්ඛස්මාති වදාමි.

‘‘පුන චපරං, බ්‍රාහ්මණ, ඉධෙකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා සම්මා බ්‍රහ්මචාරී පටිජානමානො න හෙව ඛො මාතුගාමෙන සද්ධිං ද්වයංද්වයසමාපත්තිං සමාපජ්ජති, නපි මාතුගාමස්ස උච්ඡාදනපරිමද්දනන්හාපනසම්බාහනං සාදියති; අපි ච ඛො මාතුගාමෙන සද්ධිං සඤ්ජග්ඝති සංකීළති සංකෙලායති…පෙ.… නපි මාතුගාමෙන සද්ධිං සඤ්ජග්ඝති සංකීළති සංකෙලායති; අපි ච ඛො මාතුගාමස්ස චක්ඛුනා චක්ඛුං

උපනිජ්ඣායති පෙක්ඛති…පෙ…. නපි මාතුගාමස්ස චක්ඛුනා චක්ඛුං උපනිජ්ඣායති පෙක්ඛති; අපි ච ඛො මාතුගාමස්ස සද්දං සුණාති තිරොකුට්ටං වා තිරොපාකාරං වා හසන්තියා වා භණන්තියා වා ගායන්තියා වා රොදන්තියා වා…පෙ…. නපි මාතුගාමස්ස සද්දං සුණාති තිරොකුට්ටං වා තිරොපාකාරං වා හසන්තියා වා භණන්තියා වා ගායන්තියා වා රොදන්තියා වා; අපි ච ඛො යානිස්ස තානි පුබ්බෙ මාතුගාමෙන සද්ධිං හසිතලපිතකීළිතානි තානි අනුස්සරති…පෙ…. නපි යානිස්ස තානි පුබ්බෙ මාතුගාමෙන සද්ධිං හසිතලපිතකීළිතානි තානි අනුස්සරති; අපි ච ඛො පස්සති ගහපතිං වා ගහපතිපුත්තං වා පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතං සමඞ්ගීභූතං පරිචාරයමානං…පෙ…. නපි පස්සති ගහපතිං වා ගහපතිපුත්තං වා පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතං සමඞ්ගීභූතං පරිචාරයමානං; අපි ච ඛො අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං පණිධාය බ්‍රහ්මචරියං චරති ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා දෙවො වා භවිස්සාමි දෙවඤ්ඤතරො වාති. සො තං අස්සාදෙති, තං නිකාමෙති, තෙන ච විත්තිං ආපජ්ජති. ඉදම්පි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, බ්‍රහ්මචරියස්ස ඛණ්ඩම්පි ඡිද්දම්පි සබලම්පි කම්මාසම්පි. අයං වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, අපරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරති සංයුත්තො මෙථුනෙන සංයොගෙන, න පරිමුච්චති ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, න පරිමුච්චති දුක්ඛස්මාති වදාමි.

‘‘යාවකීවඤ්චාහං, බ්‍රාහ්මණ, ඉමෙසං සත්තන්නං මෙථුනසංයොගානං අඤ්ඤතරඤ්ඤතරමෙථුනසංයොගං [අඤ්ඤතරං මෙථුනසංයොගං (සී. ස්‍යා.)] අත්තනි අප්පහීනං සමනුපස්සිං, නෙව තාවාහං, බ්‍රාහ්මණ, සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධොති පච්චඤ්ඤාසිං [අභිසම්බුද්ධො පච්චඤ්ඤාසිං (සී. ස්‍යා.)].

‘‘යතො ච ඛොහං, බ්‍රාහ්මණ, ඉමෙසං සත්තන්නං මෙථුනසංයොගානං අඤ්ඤතරඤ්ඤතරමෙථුනසංයොගං අත්තනි අප්පහීනං න සමනුපස්සිං, අථාහං, බ්‍රාහ්මණ, සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධොති පච්චඤ්ඤාසිං. ‘ඤාණඤ්ච පන මෙ දස්සනං උදපාදි, අකුප්පා මෙ විමුත්ති [චෙතොවිමුත්ති (සී. ක.)], අයමන්තිමා ජාති, නත්ථි දානි පුනබ්භවො’’’ති.

එවං වුත්තෙ ජාණුස්සොණි බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම; අභික්කන්තං, භො ගොතම…පෙ…. උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති. සත්තමං.

8. සංයොගසුත්තං

51. ‘‘සංයොගවිසංයොගං වො, භික්ඛවෙ, ධම්මපරියායං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච සො, භික්ඛවෙ, සංයොගො විසංයොගො ධම්මපරියායො?

‘‘ඉත්ථී, භික්ඛවෙ, අජ්ඣත්තං ඉත්ථින්ද්‍රියං මනසි කරොති – ඉත්ථිකුත්තං ඉත්ථාකප්පං ඉත්ථිවිධං ඉත්ථිච්ඡන්දං ඉත්ථිස්සරං ඉත්ථාලඞ්කාරං. සා තත්ථ රජ්ජති තත්‍රාභිරමති. සා තත්ථ රත්තා තත්‍රාභිරතා බහිද්ධා පුරිසින්ද්‍රියං මනසි කරොති – පුරිසකුත්තං පුරිසාකප්පං පුරිසවිධං පුරිසච්ඡන්දං පුරිසස්සරං පුරිසාලඞ්කාරං. සා තත්ථ රජ්ජති තත්‍රාභිරමති. සා තත්ථ රත්තා තත්‍රාභිරතා බහිද්ධා සංයොගං ආකඞ්ඛති. යඤ්චස්සා සංයොගපච්චයා උප්පජ්ජති සුඛං සොමනස්සං තඤ්ච ආකඞ්ඛති. ඉත්ථත්තෙ, භික්ඛවෙ, අභිරතා සත්තා පුරිසෙසු සංයොගං ගතා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, ඉත්ථී ඉත්ථත්තං නාතිවත්තති.

‘‘පුරිසො, භික්ඛවෙ, අජ්ඣත්තං පුරිසින්ද්‍රියං මනසි කරොති – පුරිසකුත්තං පුරිසාකප්පං පුරිසවිධං පුරිසච්ඡන්දං පුරිසස්සරං පුරිසාලඞ්කාරං. සො තත්ථ රජ්ජති තත්‍රාභිරමති. සො තත්ථ රත්තො තත්‍රාභිරතො බහිද්ධා ඉත්ථින්ද්‍රියං මනසි කරොති – ඉත්ථිකුත්තං ඉත්ථාකප්පං ඉත්ථිවිධං ඉත්ථිච්ඡන්දං ඉත්ථිස්සරං ඉත්ථාලඞ්කාරං. සො තත්ථ රජ්ජති තත්‍රාභිරමති. සො තත්ථ රත්තො තත්‍රාභිරතො බහිද්ධා සංයොගං ආකඞ්ඛති. යඤ්චස්ස සංයොගපච්චයා උප්පජ්ජති සුඛං සොමනස්සං තඤ්ච ආකඞ්ඛති. පුරිසත්තෙ, භික්ඛවෙ, අභිරතා සත්තා ඉත්ථීසු සංයොගං ගතා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, පුරිසො පුරිසත්තං නාතිවත්තති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, සංයොගො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, විසංයොගො හොති? ඉත්ථී, භික්ඛවෙ, අජ්ඣත්තං ඉත්ථින්ද්‍රියං න මනසි කරොති – ඉත්ථිකුත්තං ඉත්ථාකප්පං ඉත්ථිවිධං ඉත්ථිච්ඡන්දං ඉත්ථිස්සරං ඉත්ථාලඞ්කාරං. සා තත්ථ න රජ්ජති, සා තත්‍ර නාභිරමති. සා තත්ථ අරත්තා තත්‍ර අනභිරතා බහිද්ධා පුරිසින්ද්‍රියං න මනසි කරොති – පුරිසකුත්තං පුරිසාකප්පං පුරිසවිධං පුරිසච්ඡන්දං පුරිසස්සරං පුරිසාලඞ්කාරං. සා තත්ථ න රජ්ජති, තත්‍ර නාභිරමති. සා තත්ථ අරත්තා තත්‍ර අනභිරතා බහිද්ධා සංයොගං නාකඞ්ඛති. යඤ්චස්සා සංයොගපච්චයා උප්පජ්ජති සුඛං සොමනස්සං තඤ්ච නාකඞ්ඛති. ඉත්ථත්තෙ, භික්ඛවෙ, අනභිරතා සත්තා පුරිසෙසු විසංයොගං ගතා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, ඉත්ථී ඉත්ථත්තං අතිවත්තති.

‘‘පුරිසො, භික්ඛවෙ, අජ්ඣත්තං පුරිසින්ද්‍රියං න මනසි කරොති – පුරිසකුත්තං පුරිසාකප්පං පුරිසවිධං පුරිසච්ඡන්දං පුරිසස්සරං පුරිසාලඞ්කාරං. සො තත්ථ න රජ්ජති, සො තත්‍ර නාභිරමති. සො තත්ථ අරත්තො තත්‍ර අනභිරතො බහිද්ධා ඉත්ථින්ද්‍රියං න මනසි කරොති – ඉත්ථිකුත්තං ඉත්ථාකප්පං ඉත්ථිවිධං ඉත්ථිච්ඡන්දං ඉත්ථිස්සරං ඉත්ථාලඞ්කාරං. සො

තත්ථ න රජ්ජති, තත්‍ර නාභිරමති. සො තත්ථ අරත්තො තත්‍ර අනභිරතො බහිද්ධා සංයොගං නාකඞ්ඛති. යඤ්චස්ස සංයොගපච්චයා උප්පජ්ජති සුඛං සොමනස්සං තඤ්ච නාකඞ්ඛති. පුරිසත්තෙ, භික්ඛවෙ, අනභිරතා සත්තා ඉත්ථීසු විසංයොගං ගතා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, පුරිසො පුරිසත්තං අතිවත්තති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, විසංයොගො හොති. අයං ඛො, භික්ඛවෙ, සංයොගො විසංයොගො ධම්මපරියායො''ති. අට්ඨමං.

9. දානමහප්ඵලසුත්තං

52. එකං සමයං භගවා චම්පායං විහරති ගග්ගරාය පොක්ඛරණියා තීරෙ. අථ ඛො සම්බහුලා චම්පෙය්‍යකා උපාසකා යෙන ආයස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො චම්පෙය්‍යකා උපාසකා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොචුං – ''චිරස්සුතා නො, භන්තෙ [භන්තෙ සාරිපුත්ත (සී.)], භගවතො සම්මුඛා ධම්මීකථා. සාධු මයං, භන්තෙ, ලභෙය්‍යාම භගවතො සම්මුඛා ධම්මිං කථං [භගවතො සන්තිකා ධම්මිං කථං (සී.), භගවතො ධම්මිං කථං (ස්‍යා.)] සවනායා''ති. ''තෙනහාවුසො, තදහුපොසථෙ ආගච්ඡෙය්‍යාථ, අප්පෙව නාම ලභෙය්‍යාථ භගවතො සම්මුඛා [භගවතො සන්තිකෙ (ස්‍යා.)] ධම්මිං කථං සවනායා''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො චම්පෙය්‍යකා උපාසකා ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පටිස්සුත්වා උට්ඨායාසනා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කමිංසු.

අථ ඛො චම්පෙය්‍යකා උපාසකා තදහුපොසථෙ යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො තෙහි චම්පෙය්‍යකෙහි උපාසකෙහි සද්ධිං යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච –

''සියා නු ඛො, භන්තෙ, ඉධෙකච්චස්ස තාදිසංයෙව දානං දින්නං න මහප්ඵලං හොති න මහානිසංසං; සියා පන, භන්තෙ, ඉධෙකච්චස්ස තාදිසංයෙව දානං දින්නං මහප්ඵලං හොති මහානිසංස''න්ති? ''සියා, සාරිපුත්ත, ඉධෙකච්චස්ස තාදිසංයෙව දානං දින්නං න මහප්ඵලං හොති න මහානිසංසං; සියා පන, සාරිපුත්ත, ඉධෙකච්චස්ස තාදිසංයෙව දානං දින්නං මහප්ඵලං හොති මහානිසංස''න්ති. ''කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු කො පච්චයො යෙන මිධෙකච්චස්ස තාදිසංයෙව දානං දින්නං න මහප්ඵලං හොති න මහානිසංසං; කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු කො පච්චයො යෙන මිධෙකච්චස්ස තාදිසංයෙව දානං දින්නං මහප්ඵලං හොති මහානිසංස''න්ති?

''ඉධ, සාරිපුත්ත, එකච්චො සාපෙඛො [සාපෙක්ඛො (ස්‍යා.)] දානං දෙති, පතිබද්ධචිත්තො [පතිබන්ධචිත්තො (ක.)] දානං දෙති, සන්නිධිපෙඛො දානං

දෙති, 'ඉමං පෙච්ච පරිභුඤ්ජිස්සාමී'ති දානං දෙති. සො තං දානං දෙති සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අන්නං පානං වත්ථං යානං මාලාගන්ධවිලෙපනං සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං. තං කිං මඤ්ඤසි, සාරිපුත්ත, දදෙය්‍ය ඉධෙකච්චො එවරූපං දාන''න්ති? ''එවං, භන්තෙ''.

''තත්‍ර, සාරිපුත්ත, ය්වායං සාපෙඛො දානං දෙති, පතිබද්ධචිත්තො දානං දෙති, සන්නිධිපෙඛො දානං දෙති, 'ඉමං පෙච්ච පරිභුඤ්ජිස්සාමී'ති දානං දෙති. සො තං දානං දත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. සො තං කම්මං ඛෙපෙත්වා තං ඉද්ධිං තං යසං තං ආධිපච්චං ආගාමී හොති ආගන්තා ඉත්ථත්තං.

''ඉධ පන, සාරිපුත්ත, එකච්චො න හෙව ඛො සාපෙඛො දානං දෙති, න පතිබද්ධචිත්තො දානං දෙති, න සන්නිධිපෙඛො දානං දෙති, න 'ඉමං පෙච්ච පරිභුඤ්ජිස්සාමී'ති දානං දෙති; අපි ච ඛො 'සාහු දාන'න්ති දානං දෙති...පෙ.... නපි 'සාහු දාන'න්ති දානං දෙති; අපි ච ඛො 'දින්නපුබ්බං කතපුබ්බං පිතුපිතාමහෙහි න අරහාමි පොරාණං කුලවංසං හාපෙතු'න්ති දානං දෙති...පෙ.... නපි 'දින්නපුබ්බං කතපුබ්බං පිතුපිතාමහෙහි න අරහාමි පොරාණං කුලවංසං හාපෙතු'න්ති දානං දෙති; අපි ච ඛො 'අහං පචාමි, ඉමෙ න පචන්ති, නාරහාමි පචන්තො අපචන්තානං දානං අදාතු'න්ති දානං දෙති...පෙ.... නපි 'අහං පචාමි, ඉමෙ න පචන්ති, නාරහාමි පචන්තො අපචන්තානං දානං අදාතු'න්ති දානං දෙති; අපි ච ඛො 'යථා තෙසං පුබ්බකානං ඉසීනං තානි මහායඤ්ඤානි අහෙසුං, සෙය්‍යථීදං – අට්ඨකස්ස වාමකස්ස වාමදෙවස්ස වෙස්සාමිත්තස්ස යමදග්ගිනො අඞ්ගීරසස්ස භාරද්වාජස්ස වාසෙට්ඨස්ස කස්සපස්ස භගුනො, එවං මෙ අයං දානසංවිභාගො භවිස්සතී'ති දානං දෙති...පෙ.... නපි 'යථා තෙසං පුබ්බකානං ඉසීනං තානි මහායඤ්ඤානි අහෙසුං, සෙය්‍යථීදං – අට්ඨකස්ස වාමකස්ස වාමදෙවස්ස වෙස්සාමිත්තස්ස යමදග්ගිනො අඞ්ගීරසස්ස භාරද්වාජස්ස වාසෙට්ඨස්ස කස්සපස්ස භගුනො, එවං මෙ අයං දානසංවිභාගො භවිස්සතී'ති දානං දෙති; අපි ච ඛො 'ඉමං මෙ දානං දදතො චිත්තං පසීදති, අත්තමනතා සොමනස්සං උපජායතී'ති දානං දෙති...පෙ.... නපි 'ඉමං මෙ දානං දදතො චිත්තං පසීදති, අත්තමනතා සොමනස්සං උපජායතී'ති දානං දෙති; අපි ච ඛො චිත්තාලඞ්කාරචිත්තපරික්ඛාරං දානං දෙති. සො තං දානං දෙති සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අන්නං පානං වත්ථං යානං මාලාගන්ධවිලෙපනං සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං. තං කිං මඤ්ඤසි, සාරිපුත්ත, දදෙය්‍ය ඉධෙකච්චො එවරූපං දාන''න්ති? ''එවං, භන්තෙ''.

''තත්‍ර, සාරිපුත්ත, ය්වායං න හෙව [නහෙව ඛො (සී.ස්‍යා.)] සාපෙඛො දානං දෙති; න පතිබද්ධචිත්තො දානං දෙති; න සන්නිධිපෙඛො දානං දෙති; න 'ඉමං පෙච්ච පරිභුඤ්ජිස්සාමී'ති දානං දෙති; නපි 'සාහු දාන'න්ති දානං දෙති; නපි 'දින්නපුබ්බං කතපුබ්බං පිතුපිතාමහෙහි න අරහාමි පොරාණං කුලවංසං හාපෙතු'න්ති දානං දෙති; නපි 'අහං පචාමි, ඉමෙ න පචන්ති,

නාරහාමි පචන්තො අපචන්තානං දානං අදාතු'න්ති දානං දෙති; නපි 'යථා තෙසං පුබ්බකානං ඉසීනං තානි මහායඤ්ඤානි අහෙසුං, සෙය්‍යථිදං – අට්ඨකස්ස වාමකස්ස වාමදෙවස්ස වෙස්සාමිත්තස්ස යමදග්ගිනො අඞ්ගීරසස්ස භාරද්වාජස්ස වාසෙට්ඨස්ස කස්සපස්ස භගුනො, එවං මෙ අයං දානසංවිභාගො භවිස්සතී'ති දානං දෙති; නපි 'ඉමං මෙ දානං දදතො චිත්තං පසීදති, අත්තමනතා සොමනස්සං උපජායතී'ති දානං දෙති; අපි ච ඛො චිත්තාලඞ්කාරචිත්තපරික්ඛාරං දානං දෙති. සො තං දානං දත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා බ්‍රහ්මකායිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. සො තං කම්මං ඛෙපෙත්වා තං ඉද්ධිං තං යසං තං ආධිපච්චං අනාගාමී හොති අනාගන්තා ඉත්ථත්තං. අයං ඛො, සාරිපුත්ත, හෙතු අයං පච්චයො යෙන මිධෙකච්චස්ස තාදිසංයෙව දානං දින්නං න මහප්ඵලං හොති න මහානිසංසං. අයං පන, සාරිපුත්ත, හෙතු අයං පච්චයො යෙන මිධෙකච්චස්ස තාදිසංයෙව දානං දින්නං මහප්ඵලං හොති මහානිසංස''න්ති. නවමං.

10. නන්දමාතාසුත්තං

53. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං ආයස්මා ච සාරිපුත්තො ආයස්මා ච මහාමොග්ගල්ලානො දක්ඛිණාගිරිස්මිං චාරිකං චරන්ති මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං. තෙන ඛො පන සමයෙන වෙළුකණ්ඩකී [වෙළුකණ්ඩකී (ස්‍යා.) අ. නි. 6.37; 2.134; සං. නි. 2.173 පස්සිතබ්බං] නන්දමාතා උපාසිකා රත්තියා පච්චූසසමයං පච්චුට්ඨාය පාරායනං [චූළනි. පාරායනවග්ග, වත්ථුගාථා] සරෙන භාසති.

තෙන ඛො පන සමයෙන වෙස්සවණො මහාරාජා උත්තරාය දිසාය දක්ඛිණං දිසං ගච්ඡති කෙනචිදෙව කරණීයෙන. අස්සොසි ඛො වෙස්සවණො මහාරාජා නන්දමාතාය උපාසිකාය පාරායනං සරෙන භාසන්තියා, සුත්වා කථාපරියොසානං ආගමයමානො අට්ඨාසි.

අථ ඛො නන්දමාතා උපාසිකා පාරායනං සරෙන භාසිත්වා තුණ්හී අහොසි. අථ ඛො වෙස්සවණො මහාරාජා නන්දමාතාය උපාසිකාය කථාපරියොසානං විදිත්වා අබ්භානුමොදි – ''සාධු භගිනි, සාධු භගිනී''ති! ''කො පනෙසො, භද්දමුඛා''ති? ''අහං තෙ, භගිනි, භාතා වෙස්සවණො, මහාරාජා''ති. ''සාධු, භද්දමුඛ, තෙන හි යො මෙ අයං ධම්මපරියායො භණිතො ඉදං තෙ හොතු ආතිථෙය්‍ය''න්ති. ''සාධු, භගිනි, එතඤ්චෙව මෙ හොතු ආතිථෙය්‍යං. ස්වෙව [ස්වෙ ච (සී.)] සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානප්පමුඛො භික්ඛුසඞ්ඝො අකතපාතරාසො වෙළුකණ්ඩකං ආගමිස්සති, තඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝං පරිවිසිත්වා මම දක්ඛිණං ආදිසෙය්‍යාසි. එතඤ්චෙව [එවඤ්ච (සී. ස්‍යා.), එතඤ්ච (?)] මෙ භවිස්සති ආතිථෙය්‍ය''න්ති.

අථ ඛො නන්දමාතා උපාසිකා තස්සා රත්තියා අච්චයෙන සකෙ නිවෙසනෙ පණීතං ඛාදනීයං භොජනීයං පටියාදාපෙසි. අථ ඛො සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානප්පමුඛො භික්ඛුසඞ්ඝො අකතපාතරාසො යෙන

වෙළුකණ්ඩකො තදවසරි. අථ ඛො නන්දමාතා උපාසිකා අඤ්ඤතරං පුරිසං ආමන්තෙසි – ‘‘එහි ත්වං, අම්භො පුරිස, ආරාමං ගන්ත්වා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස කාලං ආරොචෙහි – ‘කාලො, භන්තෙ, අය්‍යාය නන්දමාතුයා නිවෙසනෙ නිට්ඨිතං භත්ත’’’න්ති. ‘‘එවං, අය්‍යෙ’’ති ඛො සො පුරිසො නන්දමාතාය උපාසිකාය පටිස්සුත්වා ආරාමං ගන්ත්වා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස කාලං ආරොචෙසි – ‘‘කාලො, භන්තෙ, අය්‍යාය නන්දමාතුයා නිවෙසනෙ නිට්ඨිතං භත්ත’’න්ති. අථ ඛො සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානප්පමුඛො භික්ඛුසඞ්ඝො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන නන්දමාතාය උපාසිකාය නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. අථ ඛො නන්දමාතා උපාසිකා සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි.

අථ ඛො නන්දමාතා උපාසිකා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං භුත්තාවිං ඔනීතපත්තපාණිං එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො නන්දමාතරං උපාසිකං ආයස්මා සාරිපුත්තො එතදවොච – ‘‘කො පන තෙ, නන්දමාතෙ, භික්ඛුසඞ්ඝස්ස අබ්භාගමනං ආරොචෙසී’’ති?

‘‘ඉධාහං, භන්තෙ, රත්තියා පච්චූසසමයං පච්චුට්ඨාය පාරායනං සරෙන භාසිත්වා තුණ්හී අහොසිං. අථ ඛො, භන්තෙ, වෙස්සවණො මහාරාජා මම කථාපරියොසානං විදිත්වා අබ්භානුමොදි – ‘සාධු, භගිනි, සාධු, භගිනී’ති! ‘කො පනෙසො, භද්දමුඛා’ති? ‘අහං තෙ, භගිනි, භාතා වෙස්සවණො, මහාරාජා’ති. ‘සාධු, භද්දමුඛ, තෙන හි යො මෙ අයං ධම්මපරියායො භණිතො ඉදං තෙ හොතු ආතිථෙය්‍ය’න්ති. ‘සාධු, භගිනි, එතඤ්චෙව මෙ හොතු ආතිථෙය්‍යං. ස්වෙව සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානප්පමුඛො භික්ඛුසඞ්ඝො අකතපාතරාසො වෙළුකණ්ඩකං ආගමිස්සති, තඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝං පරිවිසිත්වා මම දක්ඛිණං ආදිසෙය්‍යාසි. එතඤ්චෙව [එතඤ්ච (සී.), එවඤ්ච (ස්‍යා.)] මෙ භවිස්සති ආතිථෙය්‍ය’න්ති. යදිදං [යමිදං (ම. නි. 1.363)], භන්තෙ, දානෙ [පුඤ්ඤං හි තං (සී.), පුඤ්ඤං පුඤ්ඤමහිතං (ස්‍යා.), පුඤ්ඤං වා පුඤ්ඤමහං වා (පී.), පුඤ්ඤං වා පුඤ්ඤමහී වා (ක.)] පුඤ්ඤඤ්ච පුඤ්ඤමහී ච තං [පුඤ්ඤං හි තං (සී.), පුඤ්ඤං පුඤ්ඤමහිතං (ස්‍යා.), පුඤ්ඤං වා පුඤ්ඤමහං වා (පී.), පුඤ්ඤං වා පුඤ්ඤමහී වා (ක.)] වෙස්සවණස්ස මහාරාජස්ස සුඛාය හොතූ’’ති.

‘‘අච්ඡරියං, නන්දමාතෙ, අබ්භුතං, නන්දමාතෙ! යත්‍ර හි නාම වෙස්සවණෙන මහාරාජෙන එවංමහිද්ධිකෙන එවංමහෙසක්ඛෙන දෙවපුත්තෙන සම්මුඛා සල්ලපිස්සසී’’ති.

‘‘න ඛො මෙ, භන්තෙ, එසෙව අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො. අත්ථි මෙ අඤ්ඤොපි අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො. ඉධ මෙ, භන්තෙ, නන්දො නාම එකපුත්තකො පියො මනාපො. තං රාජානො කිස්මිඤ්චිදෙව පකරණෙ ඔකස්ස පසය්හ ජීවිතා වොරොපෙසුං. තස්මිං ඛො පනාහං, භන්තෙ, දාරකෙ

ගහිතෙ වා ගය්හමානෙ වා වධෙ වා වජ්ඣමානෙ වා හතෙ වා හඤ්ඤමානෙ වා නාභිජානාමි චිත්තස්ස අඤ්ඤථත්ත''න්ති. ''අච්ඡරියං, නන්දමාතෙ, අබ්භුතං නන්දමාතෙ! යත්‍ර හි නාම චිත්තුප්පාදම්පි [චිත්තුප්පාදමත්තම්පි (සයා.)] පරිසොධෙස්සසී''ති.

''න ඛො මෙ, භන්තෙ, එසෙව අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො. අත්ථි මෙ අඤ්ඤොපි අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො. ඉධ මෙ, භන්තෙ, සාමිකො කාලඞ්කතො අඤ්ඤතරං යක්ඛයොනිං උපපන්නො. සො මෙ තෙනෙව පුරිමෙන අත්තභාවෙන උද්දස්සෙසි. න ඛො පනාහං, භන්තෙ, අභිජානාමි තතොනිදානං චිත්තස්ස අඤ්ඤථත්ත''න්ති. ''අච්ඡරියං, නන්දමාතෙ, අබ්භුතං, නන්දමාතෙ! යත්‍ර හි නාම චිත්තුප්පාදම්පි පරිසොධෙස්සසී''ති.

''න ඛො මෙ, භන්තෙ, එසෙව අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො. අත්ථි මෙ අඤ්ඤොපි අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො. යතොහං, භන්තෙ, සාමිකස්ස දහරස්සෙව දහරා ආනීතා නාභිජානාමි සාමිකං මනසාපි අතිචරිතා [අතිචරිතුං (සයා.), අතිචාරිත්තං (ක.)], කුතො පන කායෙනා''ති! ''අච්ඡරියං, නන්දමාතෙ, අබ්භුතං, නන්දමාතෙ! යත්‍ර හි නාම චිත්තුප්පාදම්පි පරිසොධෙස්සසී''ති.

''න ඛො මෙ, භන්තෙ, එසෙව අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො. අත්ථි මෙ අඤ්ඤොපි අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො. යදාහං, භන්තෙ, උපාසිකා පටිදෙසිතා නාභිජානාමි කිඤ්චි සික්ඛාපදං සඤ්චිච්ච වීතික්කමිතා''ති. ''අච්ඡරියං, නන්දමාතෙ, අබ්භුතං, නන්දමාතෙ''ති!

''න ඛො මෙ, භන්තෙ, එසෙව අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො. අත්ථි මෙ අඤ්ඤොපි අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො. ඉධාහං, භන්තෙ, යාවදෙව [යාවදෙව (සී. සයා.) සං. නි. 2.152 පාළි ච අට්ඨකථාටීකා ච පස්සිතබ්බා] ආකඞ්ඛාමි විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාමි. විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාමි. පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛිකා ච විහරාමි සතා ච සම්පජානා සුඛඤ්ච කායෙ පටිසංවෙදෙමි, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – 'උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී'ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාමි. සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරාමී''ති. ''අච්ඡරියං, නන්දමාතෙ, අබ්භුතං, නන්දමාතෙ''ති!

''න ඛො මෙ, භන්තෙ, එසෙව අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො. අත්ථි මෙ අඤ්ඤොපි අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො. යානිමානි, භන්තෙ, භගවතා දෙසිතානි පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානි නාහං තෙසං කිඤ්චි අත්තනි

අප්පහීනං සමනුපස්සාමී''ති. ''අච්ඡරියං, නන්දමාතෙ, අබ්භුතං, නන්දමාතෙ''ති!

අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො නන්දමාතරං උපාසිකං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙත්වා සමාදපෙත්වා සමුත්තෙජෙත්වා සම්පහංසෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමීති. දසමං.

මහායඤ්ඤවග්ගො පඤ්චමො.

තස්සුද්දානං –

යීති ච පරික්ඛාරං ද්වෙ, අග්ගී සඤ්ඤා ච ද්වෙ පරා;
මෙථුනා සංයොගො දානං, නන්දමාතෙන තෙ දසාති.

පඨමපණ්ණාසකං සමත්තං.

6. අබ්‍යාකතවග්ගො

1. අබ්‍යාකතසුත්තං

54. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ''කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු කො පච්චයො යෙන සුතවතො අරියසාවකස්ස විචිකිච්ඡා නුප්පජ්ජති අබ්‍යාකතවත්ථූසූ''ති?

''දිට්ඨිනිරොධා ඛො, භික්ඛු, සුතවතො අරියසාවකස්ස විචිකිච්ඡා නුප්පජ්ජති අබ්‍යාකතවත්ථූසු. 'හොති තථාගතො පරං මරණා'ති ඛො, භික්ඛු, දිට්ඨිගතමෙතං; 'න හොති තථාගතො පරං මරණා'ති ඛො, භික්ඛු, දිට්ඨිගතමෙතං; 'හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා'ති ඛො, භික්ඛු, දිට්ඨිගතමෙතං; 'නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා'ති ඛො, භික්ඛු, දිට්ඨිගතමෙතං. අස්සුතවා, භික්ඛු, පුථුජ්ජනො දිට්ඨිං නප්පජානාති, දිට්ඨිසමුදයං නප්පජානාති, දිට්ඨිනිරොධං නප්පජානාති, දිට්ඨිනිරොධගාමිනිං පටිපදං නප්පජානාති. තස්ස සා දිට්ඨි පවඩ්ඪති, සො න පරිමුච්චති ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, න පරිමුච්චති දුක්ඛස්මාති වදාමි.

''සුතවා ච ඛො, භික්ඛු, අරියසාවකො දිට්ඨිං පජානාති, දිට්ඨිසමුදයං පජානාති, දිට්ඨිනිරොධං පජානාති, දිට්ඨිනිරොධගාමිනිං පටිපදං පජානාති. තස්ස සා දිට්ඨි නිරුජ්ඣති, සො පරිමුච්චති ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, පරිමුච්චති දුක්ඛස්මාති වදාමි. එවං ජානං ඛො, භික්ඛු, සුතවා අරියසාවකො එවං පස්සං 'හොති තථාගතො පරං මරණා'තිපි න බ්‍යාකරොති; 'න හොති තථාගතො පරං මරණා'තිපි න බ්‍යාකරොති; 'හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා'තිපි න බ්‍යාකරොති; 'නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං

මරණා’තිපි න බ්‍යාකරොති. එවං ජානං ඛො, භික්ඛු, සුතවා අරියසාවකො එවං පස්සං එවං අබ්‍යාකරණධම්මො හොති අබ්‍යාකතවත්ථූසු. එවං ජානං ඛො, භික්ඛු, සුතවා අරියසාවකො එවං පස්සං න ඡම්භති, න කම්පති, න වෙධති, න සන්තාසං ආපජ්ජති අබ්‍යාකතවත්ථූසු.

‘‘‘හොති තථාගතො පරං මරණා’ති ඛො, භික්ඛු, තණ්හාගතමෙතං…පෙ…. සඤ්ඤාගතමෙතං …පෙ…. මඤ්ඤිතමෙතං…පෙ…. පපඤ්චිතමෙතං…පෙ…. උපාදානගතමෙතං…පෙ…. ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’ති ඛො, භික්ඛු, විප්පටිසාරො එසො; ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති ඛො, භික්ඛු, විප්පටිසාරො එසො; ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’ති ඛො, භික්ඛු, විප්පටිසාරො එසො; ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති ඛො, භික්ඛු, විප්පටිසාරො එසො. අස්සුතවා, භික්ඛු, පුථුජ්ජනො විප්පටිසාරං නප්පජානාති, විප්පටිසාරසමුදයං නප්පජානාති, විප්පටිසාරනිරොධං නප්පජානාති, විප්පටිසාරනිරොධගාමිනිං පටිපදං නප්පජානාති. තස්ස සො විප්පටිසාරො පවඩ්ඪති, සො න පරිමුච්චති ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, න පරිමුච්චති දුක්ඛස්මාති වදාමි.

‘‘සුතවා ච ඛො, භික්ඛු, අරියසාවකො විප්පටිසාරං පජානාති, විප්පටිසාරසමුදයං පජානාති, විප්පටිසාරනිරොධං පජානාති, විප්පටිසාරනිරොධගාමිනිං පටිපදං පජානාති. තස්ස සො විප්පටිසාරො නිරුජ්ඣති, සො පරිමුච්චති ජාතියා…පෙ…. දුක්ඛස්මාති වදාමි. එවං ජානං ඛො, භික්ඛු, සුතවා අරියසාවකො එවං පස්සං ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න බ්‍යාකරොති…පෙ…. ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි න බ්‍යාකරොති. එවං ජානං ඛො, භික්ඛු, සුතවා අරියසාවකො එවං පස්සං එවං අබ්‍යාකරණධම්මො හොති අබ්‍යාකතවත්ථූසු. එවං ජානං ඛො, භික්ඛු, සුතවා අරියසාවකො එවං පස්සං න ඡම්භති, න කම්පති, න වෙධති, න සන්තාසං ආපජ්ජති අබ්‍යාකතවත්ථූසු. අයං ඛො, භික්ඛු, හෙතු අයං පච්චයො යෙන සුතවතො අරියසාවකස්ස විචිකිච්ඡා නුප්පජ්ජති අබ්‍යාකතවත්ථූසූ’’ති. පඨමං.

2. පුරිසගතිසුත්තං

55. ‘‘සත්ත ච [සත්ත (සී.), සත්ත ච ඛො (ක.)], භික්ඛවෙ, පුරිසගතියො දෙසෙස්සාමි අනුපාදා ච පරිනිබ්බානං [පරිනිබ්බාණං (සී.)]. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච – ‘‘කතමා ච, භික්ඛවෙ, සත්ත පුරිසගතියො?

‘‘ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං පටිපන්නො හොති – ‘නො චස්ස නො ච මෙ සියා, න භවිස්සති න මෙ භවිස්සති, යදත්ථි යං භූතං තං පජහාමී’ති

උපෙක්ඛං පටිලභති. සො භවෙ න රජ්ජති, සම්භවෙ න රජ්ජති, අත්ථුත්තරි පදං සන්තං සම්මප්පඤ්ඤාය පස්සති. තඤ්ච ඛ්වස්ස පදං න සබ්බෙන සබ්බං සච්ඡිකතං හොති, තස්ස න සබ්බෙන සබ්බං මානානුසයො පහීනො හොති, න සබ්බෙන සබ්බං භවරාගානුසයො පහීනො හොති, න සබ්බෙන සබ්බං අවිජ්ජානුසයො පහීනො හොති. සො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා අන්තරාපරිනිබ්බායී හොති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, දිවසංසන්තත්තෙ [දිවසසන්තත්තෙ (සී.ස්‍යා.) ම. නි. 2.154] අයොකපාලෙ හඤ්ඤමානෙ පපටිකා නිබ්බත්තිත්වා නිබ්බායෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං පටිපන්නො හොති – 'නො චස්ස නො ච මෙ සියා, න භවිස්සති න මෙ භවිස්සති, යදත්ථි යං භූතං තං පජහාමී'ති උපෙක්ඛං පටිලභති. සො භවෙ න රජ්ජති, සම්භවෙ න රජ්ජති, අත්ථුත්තරි පදං සන්තං සම්මප්පඤ්ඤාය පස්සති. තඤ්ච ඛ්වස්ස පදං න සබ්බෙන සබ්බං සච්ඡිකතං හොති, තස්ස න සබ්බෙන සබ්බං මානානුසයො පහීනො හොති, න සබ්බෙන සබ්බං භවරාගානුසයො පහීනො හොති, න සබ්බෙන සබ්බං අවිජ්ජානුසයො පහීනො හොති. සො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා අන්තරාපරිනිබ්බායී හොති.

''ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං පටිපන්නො හොති – 'නො චස්ස නො ච මෙ සියා, න භවිස්සති න මෙ භවිස්සති, යදත්ථි යං භූතං තං පජහාමී'ති උපෙක්ඛං පටිලභති. සො භවෙ න රජ්ජති, සම්භවෙ න රජ්ජති, අත්ථුත්තරි පදං සන්තං සම්මප්පඤ්ඤාය පස්සති. තඤ්ච ඛ්වස්ස පදං න සබ්බෙන සබ්බං සච්ඡිකතං හොති, තස්ස න සබ්බෙන සබ්බං මානානුසයො පහීනො හොති, න සබ්බෙන සබ්බං භවරාගානුසයො පහීනො හොති, න සබ්බෙන සබ්බං අවිජ්ජානුසයො පහීනො හොති. සො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා අන්තරාපරිනිබ්බායී හොති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, දිවසංසන්තත්තෙ අයොකපාලෙ හඤ්ඤමානෙ පපටිකා නිබ්බත්තිත්වා උප්පතිත්වා නිබ්බායෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං පටිපන්නො හොති – නො චස්ස නො ච මෙ සියා...පෙ.... සො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා අන්තරාපරිනිබ්බායී හොති.

''ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං පටිපන්නො හොති – නො චස්ස නො ච මෙ සියා...පෙ.... සො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා අන්තරාපරිනිබ්බායී හොති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, දිවසංසන්තත්තෙ අයොකපාලෙ හඤ්ඤමානෙ පපටිකා නිබ්බත්තිත්වා උප්පතිත්වා අනුපහච්ච තලං නිබ්බායෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං පටිපන්නො හොති – නො චස්ස නො ච මෙ සියා...පෙ.... සො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා අන්තරාපරිනිබ්බායී හොති.

''ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං පටිපන්නො හොති – නො චස්ස නො ච මෙ සියා...පෙ.... සො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං

පරික්ඛයා උපහච්චපරිනිබ්බායී හොති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, දිවසංසන්තත්තෙ අයොකපාලෙ හඤ්ඤමානෙ පපටිකා නිබ්බත්තිත්වා උප්පතිත්වා උපහච්ච තලං නිබ්බායෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං පටිපන්නො හොති – නො චස්ස නො ච මෙ සියා…පෙ…. සො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා උපහච්චපරිනිබ්බායී හොති.

‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං පටිපන්නො හොති – නො චස්ස නො ච මෙ සියා…පෙ…. සො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා අසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී හොති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, දිවසංසන්තත්තෙ අයොකපාලෙ හඤ්ඤමානෙ පපටිකා නිබ්බත්තිත්වා උප්පතිත්වා පරිත්තෙ තිණපුඤ්ජෙ වා කට්ඨපුඤ්ජෙ වා නිපතෙය්‍ය. සා තත්ථ අග්ගිම්පි ජනෙය්‍ය, ධූමම්පි ජනෙය්‍ය, අග්ගිම්පි ජනෙත්වා ධූමම්පි ජනෙත්වා තමෙව පරිත්තං තිණපුඤ්ජං වා කට්ඨපුඤ්ජං වා පරියාදියිත්වා අනාහාරා නිබ්බායෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං පටිපන්නො හොති – නො චස්ස නො ච මෙ සියා…පෙ…. සො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා අසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී හොති.

‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං පටිපන්නො හොති – නො චස්ස නො ච මෙ සියා…පෙ…. සො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා සසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී හොති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, දිවසංසන්තත්තෙ අයොකපාලෙ හඤ්ඤමානෙ පපටිකා නිබ්බත්තිත්වා උප්පතිත්වා විපුලෙ තිණපුඤ්ජෙ වා කට්ඨපුඤ්ජෙ වා නිපතෙය්‍ය. සා තත්ථ අග්ගිම්පි ජනෙය්‍ය, ධූමම්පි ජනෙය්‍ය, අග්ගිම්පි ජනෙත්වා ධූමම්පි ජනෙත්වා තමෙව විපුලං තිණපුඤ්ජං වා කට්ඨපුඤ්ජං වා පරියාදියිත්වා අනාහාරා නිබ්බායෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං පටිපන්නො හොති – නො චස්ස නො ච මෙ සියා…පෙ…. සො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා සසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී හොති.

‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං පටිපන්නො හොති – ‘නො චස්ස නො ච මෙ සියා, න භවිස්සති න මෙ භවිස්සති, යදත්ථි යං භූතං තං පජහාමී’ති උපෙක්ඛං පටිලභති. සො භවෙ න රජ්ජති, සම්භවෙ න රජ්ජති, අත්ථුත්තරි පදං සන්තං සම්මප්පඤ්ඤාය පස්සති. තඤ්ච ඛ්වස්ස පදං න සබ්බෙන සබ්බං සච්ඡිකතං හොති, තස්ස න සබ්බෙන සබ්බං මානානුසයො පහීනො හොති, න සබ්බෙන සබ්බං භවරාගානුසයො පහීනො හොති, න සබ්බෙන සබ්බං අවිජ්ජානුසයො පහීනො හොති. සො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා උද්ධංසොතො හොති අකනිට්ඨගාමී. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, දිවසංසන්තත්තෙ අයොකපාලෙ හඤ්ඤමානෙ පපටිකා නිබ්බත්තිත්වා උප්පතිත්වා මහන්තෙ තිණපුඤ්ජෙ වා කට්ඨපුඤ්ජෙ වා නිපතෙය්‍ය. සා තත්ථ අග්ගිම්පි ජනෙය්‍ය, ධූමම්පි ජනෙය්‍ය, අග්ගිම්පි ජනෙත්වා ධූමම්පි ජනෙත්වා තමෙව මහන්තං තිණපුඤ්ජං වා කට්ඨපුඤ්ජං

වා පරියාදියිත්වා ගච්ඡම්පි දහෙය්‍ය [ඩහෙය්‍ය (අඤ්ඤත්ථ)], දායම්පි දහෙය්‍ය, ගච්ඡම්පි දහිත්වා දායම්පි දහිත්වා හරිතන්තං වා පථන්තං වා [පන්ථන්තං වා (සී.) ස්‍යාමපොත්ථකෙ ඉදං න දිස්සති] සෙලන්තං වා උදකන්තං වා රමණීයං වා භූමිභාගං ආගම්ම අනාහාරා නිබ්බායෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං පටිපන්නො හොති – නො චස්ස නො ච මෙ සියා...පෙ.... සො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා උද්ධංසොතො හොති අකනිට්ඨගාමී. ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත පුරිසගතියො.

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අනුපාදාපරිනිබ්බානං? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එවං පටිපන්නො හොති – ‘නො චස්ස නො ච මෙ සියා, න භවිස්සති න මෙ භවිස්සති, යදත්ථි යං භූතං තං පජහාමී’ති උපෙක්ඛං පටිලභති. සො භවෙ න රජ්ජති, සම්භවෙ න රජ්ජති, අත්ථුත්තරි පදං සන්තං සම්මප්පඤ්ඤාය පස්සති. තඤ්ච ඛ්වස්ස පදං සබ්බෙන සබ්බං සච්ඡිකතං හොති, තස්ස සබ්බෙන සබ්බං මානානුසයො පහීනො හොති, සබ්බෙන සබ්බං භවරාගානුසයො පහීනො හොති, සබ්බෙන සබ්බං අවිජ්ජානුසයො පහීනො හොති. සො ආසවානං ඛයා...පෙ.... සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අනුපාදාපරිනිබ්බානං. ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත පුරිසගතියො අනුපාදා ච පරිනිබ්බාන’’න්ති. දුතියං.

3. තිස්සබ්‍රහ්මාසුත්තං

56. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ. අථ ඛො ද්වෙ දෙවතා අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං ගිජ්ඣකූටං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා ඛො එකා දෙවතා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘එතා, භන්තෙ, භික්ඛුනියො විමුත්තා’’ති. අපරා දෙවතා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘එතා, භන්තෙ, භික්ඛුනියො අනුපාදිසෙසා සුවිමුත්තා’’ති. ඉදමවොචුං තා දෙවතා. සමනුඤ්ඤො සත්ථා අහොසි. අථ ඛො තා දෙවතා ‘‘සමනුඤ්ඤො සත්ථා’’ති භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායිංසු.

අථ ඛො භගවා තස්සා රත්තියා අච්චයෙන භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ඉමං, භික්ඛවෙ, රත්තිං ද්වෙ දෙවතා අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං ගිජ්ඣකූටං ඔභාසෙත්වා යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා මං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා ඛො, භික්ඛවෙ, එකා දෙවතා මං එතදවොච – ‘එතා, භන්තෙ, භික්ඛුනියො විමුත්තා’ති. අපරා දෙවතා මං එතදවොච – ‘එතා, භන්තෙ, භික්ඛුනියො අනුපාදිසෙසා සුවිමුත්තා’ති. ඉදමවොචුං, භික්ඛවෙ, තා දෙවතා. ඉදං වත්වා මං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායිංසූ’’ති.

තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො භගවතො අවිදූරෙ නිසින්නො හොති. අථ ඛො ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස එතදහොසි – ‘‘කතමෙසානං ඛො දෙවානං එවං ඤාණං හොති – ‘සඋපාදිසෙසෙ වා සඋපාදිසෙසොති, අනුපාදිසෙසෙ වා අනුපාදිසෙසො’’’ති? තෙන ඛො පන සමයෙන තිස්සො නාම භික්ඛු අධුනාකාලඞ්කතො අඤ්ඤතරං බ්‍රහ්මලොකං උපපන්නො හොති. තත්‍රාපි නං එවං ජානන්ති – ‘‘තිස්සො බ්‍රහ්මා මහිද්ධිකො මහානුභාවො’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙවං – ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ අන්තරහිතො තස්මිං බ්‍රහ්මලොකෙ පාතුරහොසි. අද්දසා ඛො තිස්සො බ්‍රහ්මා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං එතදවොච – ‘‘එහි ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන; ස්වාගතං, මාරිස මොග්ගල්ලාන! චිරස්සං ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, ඉමං පරියායමකාසි, යදිදං ඉධාගමනාය. නිසීද, මාරිස මොග්ගල්ලාන, ඉදමාසනං පඤ්ඤත්ත’’න්ති. නිසීදි ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. තිස්සොපි ඛො බ්‍රහ්මා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො තිස්සං බ්‍රහ්මානං ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො එතදවොච – ‘‘කතමෙසානං ඛො, තිස්ස, දෙවානං එවං ඤාණං හොති – ‘සඋපාදිසෙසෙ වා සඋපාදිසෙසොති, අනුපාදිසෙසෙ වා අනුපාදිසෙසො’’’ති? ‘‘බ්‍රහ්මකායිකානං ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, දෙවානං එවං ඤාණං හොති – ‘සඋපාදිසෙසෙ වා සඋපාදිසෙසොති, අනුපාදිසෙසෙ වා අනුපාදිසෙසො’’’ති.

‘‘සබ්බෙසඤ්ඤෙව ඛො, තිස්ස, බ්‍රහ්මකායිකානං දෙවානං එවං ඤාණං හොති – ‘සඋපාදිසෙසෙ වා සඋපාදිසෙසොති, අනුපාදිසෙසෙ වා අනුපාදිසෙසො’’’ති? ‘‘න ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, සබ්බෙසං බ්‍රහ්මකායිකානං දෙවානං එවං ඤාණං හොති – ‘සඋපාදිසෙසෙ වා සඋපාදිසෙසොති, අනුපාදිසෙසෙ වා අනුපාදිසෙසො’’’ති.

‘‘යෙ ඛො තෙ, මාරිස මොග්ගල්ලාන, බ්‍රහ්මකායිකා දෙවා බ්‍රහ්මෙන ආයුනා සන්තුට්ඨා බ්‍රහ්මෙන වණ්ණෙන බ්‍රහ්මෙන සුඛෙන බ්‍රහ්මෙන යසෙන බ්‍රහ්මෙන ආධිපතෙය්‍යෙන සන්තුට්ඨා, තෙ උත්තරි නිස්සරණං යථාභූතං නප්පජානන්ති. තෙසං න එවං ඤාණං හොති – ‘සඋපාදිසෙසෙ වා සඋපාදිසෙසොති, අනුපාදිසෙසෙ වා අනුපාදිසෙසො’ති. යෙ ච ඛො තෙ, මාරිස මොග්ගල්ලාන, බ්‍රහ්මකායිකා දෙවා බ්‍රහ්මෙන ආයුනා අසන්තුට්ඨා, බ්‍රහ්මෙන වණ්ණෙන බ්‍රහ්මෙන සුඛෙන බ්‍රහ්මෙන යසෙන බ්‍රහ්මෙන ආධිපතෙය්‍යෙන අසන්තුට්ඨා, තෙ ච උත්තරි නිස්සරණං යථාභූතං පජානන්ති. තෙසං එවං ඤාණං හොති – ‘සඋපාදිසෙසෙ වා සඋපාදිසෙසොති, අනුපාදිසෙසෙ වා අනුපාදිසෙසො’’’ති.

''ඉධ, මාරිස මොග්ගල්ලාන, භික්ඛු උභතොභාගවිමුත්තො හොති. තමෙනං තෙ දෙවා එවං ජානන්ති – 'අයං ඛො ආයස්මා උභතොභාගවිමුත්තො. යාවස්ස කායො ඨස්සති තාව නං දක්ඛන්ති දෙවමනුස්සා. කායස්ස භෙදා න නං දක්ඛන්ති දෙවමනුස්සා'ති. එවම්පි ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, තෙසං දෙවානං ඤාණං හොති – 'සඋපාදිසෙසෙ වා සඋපාදිසෙසොති, අනුපාදිසෙසෙ වා අනුපාදිසෙසො'''ති.

''ඉධ පන, මාරිස මොග්ගල්ලාන, භික්ඛු පඤ්ඤාවිමුත්තො හොති. තමෙනං තෙ දෙවා එවං ජානන්ති – 'අයං ඛො ආයස්මා පඤ්ඤාවිමුත්තො. යාවස්ස කායො ඨස්සති තාව නං දක්ඛන්ති දෙවමනුස්සා. කායස්ස භෙදා න නං දක්ඛන්ති දෙවමනුස්සා'ති. එවම්පි ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, තෙසං දෙවානං ඤාණං හොති – 'සඋපාදිසෙසෙ වා සඋපාදිසෙසොති, අනුපාදිසෙසෙ වා අනුපාදිසෙසො'''ති.

''ඉධ පන, මාරිස මොග්ගල්ලාන, භික්ඛු කායසක්ඛී හොති. තමෙනං දෙවා එවං ජානන්ති – 'අයං ඛො ආයස්මා කායසක්ඛී. අප්පෙව නාම අයමායස්මා අනුලොමිකානි සෙනාසනානි පටිසෙවමානො කල්‍යාණමිත්තෙ භජමානො ඉන්ද්‍රියානි සමන්නානයමානො – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යා'ති. එවම්පි ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, තෙසං දෙවානං ඤාණං හොති – 'සඋපාදිසෙසෙ වා සඋපාදිසෙසොති, අනුපාදිසෙසෙ වා අනුපාදිසෙසො'''ති.

''ඉධ පන, මාරිස මොග්ගල්ලාන, භික්ඛු දිට්ඨිප්පත්තො හොති…පෙ…. සද්ධාවිමුත්තො හොති…පෙ…. ධම්මානුසාරී හොති. තමෙනං තෙ දෙවා එවං ජානන්ති – 'අයං ඛො ආයස්මා ධම්මානුසාරී. අප්පෙව නාම අයමායස්මා අනුලොමිකානි සෙනාසනානි පටිසෙවමානො කල්‍යාණමිත්තෙ භජමානො ඉන්ද්‍රියානි සමන්නානයමානො – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යා'ති. එවම්පි ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, තෙසං දෙවානං ඤාණං හොති – 'සඋපාදිසෙසෙ වා සඋපාදිසෙසොති, අනුපාදිසෙසෙ වා අනුපාදිසෙසො'''ති.

අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තිස්සස්ස බ්‍රහ්මුනො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙවං – බ්‍රහ්මලොකෙ අන්තරහිතො ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ පාතුරහොසි. අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං

නිසින්නො ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො යාවතකො අහොසි තිස්සෙන බ්‍රහ්මුනා සද්ධිං කථාසල්ලාපො තං සබ්බං භගවතො ආරොචෙසි.

‘‘න හි පන තෙ, මොග්ගල්ලාන, තිස්සො බ්‍රහ්මා සත්තමං අනිමිත්තවිහාරිං පුග්ගලං දෙසෙති’’. ‘‘එතස්ස, භගවා, කාලො; එතස්ස, සුගත, කාලො! යං භගවා සත්තමං අනිමිත්තවිහාරිං පුග්ගලං දෙසෙය්‍ය. භගවතො සුත්වා භික්ඛූ ධාරෙස්සන්තී’’ති. ‘‘තෙන හි, මොග්ගල්ලාන, සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච –

‘‘ඉධ, මොග්ගල්ලාන, භික්ඛු සබ්බනිමිත්තානං අමනසිකාරා අනිමිත්තං චෙතොසමාධිං උපසම්පජ්ජ විහරති. තමෙනං තෙ දෙවා එවං ජානන්ති – ‘අයං ඛො ආයස්මා සබ්බනිමිත්තානං අමනසිකාරා අනිමිත්තං චෙතොසමාධිං උපසම්පජ්ජ විහරති. අප්පෙව නාම අයමායස්මා අනුලොමිකානි සෙනාසනානි පටිසෙවමානො කල්‍යාණමිත්තෙ භජමානො ඉන්ද්‍රියානි සමන්නානයමානො – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යා’ති. එවං ඛො, මොග්ගල්ලාන, තෙසං දෙවානං ඤාණං හොති – ‘සඋපාදිසෙසෙ වා සඋපාදිසෙසොති, අනුපාදිසෙසෙ වා අනුපාදිසෙසො’’’ති. තතියං.

4. සීහසෙනාපතිසුත්තං

57. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. අථ ඛො සීහො සෙනාපති යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සීහො සෙනාපති භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සක්කා නු ඛො, භන්තෙ, සන්දිට්ඨිකං දානඵලං පඤ්ඤාපෙතු’’න්ති?

‘‘තෙන හි, සීහ, තඤ්ඤෙවෙත්ථ පටිපුච්ඡිස්සාමි, යථා තෙ ඛමෙය්‍ය තථා නං බ්‍යාකරෙය්‍යාසි. තං කිං මඤ්ඤසි, සීහ, ඉධ ද්වෙ පුරිසා – එකො පුරිසො අස්සද්ධො මච්ඡරී කදරියො පරිභාසකො, එකො පුරිසො සද්ධො දානපති අනුප්පදානරතො. තං කිං මඤ්ඤසි, සීහ, කං නු ඛො [කිං නු ඛො (ක.)] අරහන්තො පඨමං අනුකම්පන්තා අනුකම්පෙය්‍යුං – ‘යො වා සො පුරිසො අස්සද්ධො මච්ඡරී කදරියො පරිභාසකො, යො වා සො පුරිසො සද්ධො දානපති අනුප්පදානරතො’’’ති?

‘‘යො සො, භන්තෙ, පුරිසො අස්සද්ධො මච්ඡරී කදරියො පරිභාසකො, කින්තං [කින්ති (ක.)] අරහන්තො පඨමං අනුකම්පන්තා අනුකම්පිස්සන්ති! යො ච ඛො සො, භන්තෙ, පුරිසො සද්ධො දානපති අනුප්පදානරතො තංයෙව අරහන්තො පඨමං අනුකම්පන්තා අනුකම්පෙය්‍යුං’’.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, සීහ, කං නු ඛො අරහන්තො පඨමං උපසඞ්කමන්තා උපසඞ්කමෙය්‍යුං – ‘යො වා සො පුරිසො අස්සද්ධො මච්ඡරී කදරියො පරිභාසකො, යො වා සො පුරිසො සද්ධො දානපති අනුප්පදානරතො’’’ති? ‘‘යො සො, භන්තෙ, පුරිසො අස්සද්ධො මච්ඡරී කදරියො පරිභාසකො, කින්තං අරහන්තො පඨමං උපසඞ්කමන්තා උපසඞ්කමිස්සන්ති! යො ච ඛො සො, භන්තෙ, පුරිසො සද්ධො දානපති අනුප්පදානරතො තංයෙව අරහන්තො පඨමං උපසඞ්කමන්තා උපසඞ්කමෙය්‍යුං’’.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, සීහ, කස්ස නු ඛො අරහන්තො පඨමං පටිග්ගණ්හන්තා පටිග්ගණ්හෙය්‍යුං – ‘යො වා සො පුරිසො අස්සද්ධො මච්ඡරී කදරියො පරිභාසකො, යො වා සො පුරිසො සද්ධො දානපති අනුප්පදානරතො’’’ති? ‘‘යො සො, භන්තෙ, පුරිසො අස්සද්ධො මච්ඡරී කදරියො පරිභාසකො, කින්තං තස්ස අරහන්තො පඨමං පටිග්ගණ්හන්තා පටිග්ගණ්හිස්සන්ති! යො ච ඛො සො, භන්තෙ, පුරිසො සද්ධො දානපති අනුප්පදානරතො තස්සෙව අරහන්තො පඨමං පටිග්ගණ්හන්තා පටිග්ගණ්හෙය්‍යුං’’’.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, සීහ, කස්ස නු ඛො අරහන්තො පඨමං ධම්මං දෙසෙන්තා දෙසෙය්‍යුං – ‘යො වා සො පුරිසො අස්සද්ධො මච්ඡරී කදරියො පරිභාසකො, යො වා සො පුරිසො සද්ධො දානපති අනුප්පදානරතො’’’ති? ‘‘යො සො, භන්තෙ, පුරිසො අස්සද්ධො මච්ඡරී කදරියො පරිභාසකො, කින්තං තස්ස අරහන්තො පඨමං ධම්මං දෙසෙන්තා දෙසෙස්සන්ති! යො ච ඛො සො, භන්තෙ, පුරිසො සද්ධො දානපති අනුප්පදානරතො තස්සෙව අරහන්තො පඨමං ධම්මං දෙසෙන්තා දෙසෙය්‍යුං’’.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, සීහ, කස්ස නු ඛො කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡෙය්‍ය – ‘යො වා සො පුරිසො අස්සද්ධො මච්ඡරී කදරියො පරිභාසකො, යො වා සො පුරිසො සද්ධො දානපති අනුප්පදානරතො’’’ති? ‘‘යො සො, භන්තෙ, පුරිසො අස්සද්ධො මච්ඡරී කදරියො පරිභාසකො, කින්තං තස්ස කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡිස්සති! යො ච ඛො සො, භන්තෙ, පුරිසො සද්ධො දානපති අනුප්පදානරතො තස්සෙව කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡෙය්‍ය’’.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, සීහ, කො නු ඛො යංයදෙව පරිසං උපසඞ්කමෙය්‍ය, යදි ඛත්තියපරිසං යදි බ්‍රාහ්මණපරිසං යදි ගහපතිපරිසං යදි සමණපරිසං විසාරදො උපසඞ්කමෙය්‍ය අමඞ්කුභූතො – ‘යො වා සො පුරිසො අස්සද්ධො මච්ඡරී කදරියො පරිභාසකො, යො වා සො පුරිසො සද්ධො දානපති අනුප්පදානරතො’’’ති? ‘‘යො සො, භන්තෙ, පුරිසො අස්සද්ධො මච්ඡරී කදරියො පරිභාසකො, කිං සො යංයදෙව පරිසං උපසඞ්කමිස්සති, යදි ඛත්තියපරිසං යදි බ්‍රාහ්මණපරිසං යදි ගහපතිපරිසං යදි සමණපරිසං විසාරදො උපසඞ්කමිස්සති අමඞ්කුභූතො! යො ච ඛො සො, භන්තෙ, පුරිසො සද්ධො

දානපති අනුප්පදානරතො සො යංයදෙව පරිසං උපසඞ්කමෙය්‍ය, යදි ඛත්තියපරිසං යදි බ්‍රාහ්මණපරිසං යදි ගහපතිපරිසං යදි සමණපරිසං විසාරදො උපසඞ්කමෙය්‍ය අමඞ්කුභූතො’’.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, සීහ, කො නු ඛො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍ය – ‘යො වා සො පුරිසො අස්සද්ධො මච්ඡරී කදරියො පරිභාසකො, යො වා සො පුරිසො සද්ධො දානපති අනුප්පදානරතො’’’ති? ‘‘යො සො, භන්තෙ, පුරිසො අස්සද්ධො මච්ඡරී කදරියො පරිභාසකො, කිං සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සති! යො ච ඛො සො, භන්තෙ, පුරිසො සද්ධො දානපති අනුප්පදානරතො සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍ය’’.

‘‘යානිමානි, භන්තෙ, භගවතා සන්දිට්ඨිකානි දානඵලානි අක්ඛාතානි, නාහං එත්ථ භගවතො සද්ධාය ගච්ඡාමි. අහම්පි එතානි ජානාමි. අහං, භන්තෙ, දායකො දානපති, මං අරහන්තො පඨමං අනුකම්පන්තා අනුකම්පන්ති. අහං, භන්තෙ, දායකො දානපති, මං අරහන්තො පඨමං උපසඞ්කමන්තා උපසඞ්කමන්ති. අහං, භන්තෙ, දායකො දානපති, මය්හං අරහන්තො පඨමං පටිග්ගණ්හන්තා පටිග්ගණ්හන්ති. අහං, භන්තෙ, දායකො දානපති, මය්හං අරහන්තො පඨමං ධම්මං දෙසෙන්තා දෙසෙන්ති. අහං, භන්තෙ, දායකො දානපති, මය්හං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ‘සීහො සෙනාපති දායකො කාරකො සඞ්ඝුපට්ඨාකො’ති. අහං, භන්තෙ, දායකො දානපති යංයදෙව පරිසං උපසඞ්කමාමි, යදි ඛත්තියපරිසං...පෙ.... යදි සමණපරිසං විසාරදො උපසඞ්කමාමි අමඞ්කුභූතො. යානිමානි, භන්තෙ, භගවතා සන්දිට්ඨිකානි දානඵලානි අක්ඛාතානි, නාහං එත්ථ භගවතො සද්ධාය ගච්ඡාමි. අහම්පි එතානි ජානාමි. යඤ්ච ඛො මං, භන්තෙ, භගවා එවමාහ – ‘දායකො, සීහ, දානපති කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජතී’ති. එතාහං න ජානාමි, එත්ථ ච පනාහං, භගවතො සද්ධාය ගච්ඡාමී’’ති. ‘‘එවමෙතං, සීහ; එවමෙතං, සීහ! දායකො, සීහ, දානපති කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජතී’’ති. චතුත්ථං.

5. අරක්ඛෙය්‍යසුත්තං

58. ‘‘චත්තාරිමානි, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස අරක්ඛෙය්‍යානි, තීහි ච අනුපවජ්ජො. කතමානි චත්තාරි තථාගතස්ස අරක්ඛෙය්‍යානි? පරිසුද්ධකායසමාචාරො, භික්ඛවෙ, තථාගතො; නත්ථි තථාගතස්ස කායදුච්චරිතං යං තථාගතො රක්ඛෙය්‍ය – ‘මා මෙ ඉදං පරො අඤ්ඤාසී’ති. පරිසුද්ධවචීසමාචාරො, භික්ඛවෙ, තථාගතො; නත්ථි තථාගතස්ස වචීදුච්චරිතං යං තථාගතො රක්ඛෙය්‍ය – ‘මා මෙ ඉදං පරො අඤ්ඤාසී’ති. පරිසුද්ධමනොසමාචාරො, භික්ඛවෙ, තථාගතො; නත්ථි තථාගතස්ස මනොදුච්චරිතං යං තථාගතො රක්ඛෙය්‍ය – ‘මා මෙ ඉදං පරො අඤ්ඤාසී’ති.

පරිසුද්ධාජීවො, භික්ඛවෙ, තථාගතො; නත්ථි තථාගතස්ස මිච්ඡාආජීවො යං තථාගතො රක්ඛෙය්‍ය – ‘මා මෙ ඉදං පරො අඤ්ඤාසී’ති. ඉමානි චත්තාරි තථාගතස්ස අරක්ඛෙය්‍යානි.

‘‘කතමෙහි තීහි අනුපවජ්ජො? ස්වාක්ඛාතධම්මො, භික්ඛවෙ, තථාගතො. තත්‍ර වත මං සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා දෙවො වා මාරො වා බ්‍රහ්මා වා කොචි වා ලොකස්මිං සහධම්මෙන පටිචොදෙස්සති – ‘ඉතිපි ත්වං න ස්වාක්ඛාතධම්මො’ති. නිමිත්තමෙතං, භික්ඛවෙ, න සමනුපස්සාමි. එතමහං [එතංපහං (සී. ස්‍යා.)], භික්ඛවෙ, නිමිත්තං අසමනුපස්සන්තො ඛෙමප්පත්තො අභයප්පත්තො වෙසාරජ්ජප්පත්තො විහරාමි.

‘‘සුපඤ්ඤත්තා ඛො පන මෙ, භික්ඛවෙ, සාවකානං නිබ්බානගාමිනී පටිපදා. යථාපටිපන්නා මම සාවකා ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරන්ති. තත්‍ර වත මං සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා දෙවො වා මාරො වා බ්‍රහ්මා වා කොචි වා ලොකස්මිං සහධම්මෙන පටිචොදෙස්සති – ‘ඉතිපි තෙ න සුපඤ්ඤත්තා සාවකානං නිබ්බානගාමිනී පටිපදා. යථාපටිපන්නා තව සාවකා ආසවානං ඛයා…පෙ…. සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරන්තී’ති. නිමිත්තමෙතං, භික්ඛවෙ, න සමනුපස්සාමි. එතමහං, භික්ඛවෙ, නිමිත්තං අසමනුපස්සන්තො ඛෙමප්පත්තො අභයප්පත්තො වෙසාරජ්ජප්පත්තො විහරාමි.

‘‘අනෙකසතා ඛො පන මෙ, භික්ඛවෙ, සාවකපරිසා ආසවානං ඛයා…පෙ…. සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරන්ති. තත්‍ර වත මං සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා දෙවො වා මාරො වා බ්‍රහ්මා වා කොචි වා ලොකස්මිං සහධම්මෙන පටිචොදෙස්සති – ‘ඉතිපි තෙ න අනෙකසතා සාවකපරිසා ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරන්තී’ති. නිමිත්තමෙතං, භික්ඛවෙ, න සමනුපස්සාමි. එතමහං, භික්ඛවෙ, නිමිත්තං අසමනුපස්සන්තො ඛෙමප්පත්තො අභයප්පත්තො වෙසාරජ්ජප්පත්තො විහරාමි. ඉමෙහි තීහි අනුපවජ්ජො.

‘‘ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, චත්තාරි තථාගතස්ස අරක්ඛෙය්‍යානි, ඉමෙහි ච තීහි අනුපවජ්ජො’’ති. පඤ්චමං.

6. කිමිලසුත්තං

59. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කිමිලායං විහරති නිචුලවනෙ [වෙළුවනෙ (සී. ස්‍යා. කං. පී.) අ. නි. 5.202; 7.40]. අථ ඛො ආයස්මා කිමිලො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා කිමිලො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු කො

පච්චයො යෙන තථාගතෙ පරිනිබ්බුතෙ සද්ධම්මො න චිරට්ඨිතිකො හොතී''ති?

''ඉධ, කිමිල, තථාගතෙ පරිනිබ්බුතෙ භික්ඛූ භික්ඛුනියො උපාසකා උපාසිකායො සත්ථරි අගාරවා විහරන්ති අප්පතිස්සා, ධම්මෙ අගාරවා විහරන්ති අප්පතිස්සා, සඞ්ඝෙ අගාරවා විහරන්ති අප්පතිස්සා, සික්ඛාය අගාරවා විහරන්ති අප්පතිස්සා, සමාධිස්මිං අගාරවා විහරන්ති අප්පතිස්සා, අප්පමාදෙ අගාරවා විහරන්ති අප්පතිස්සා, පටිසන්ථාරෙ අගාරවා විහරන්ති අප්පතිස්සා. අයං ඛො, කිමිල, හෙතු අයං පච්චයො යෙන තථාගතෙ පරිනිබ්බුතෙ සද්ධම්මො න චිරට්ඨිතිකො හොතී''ති.

''කො පන, භන්තෙ, හෙතු කො පච්චයො යෙන තථාගතෙ පරිනිබ්බුතෙ සද්ධම්මො චිරට්ඨිතිකො හොතී''ති? ''ඉධ, කිමිල, තථාගතෙ පරිනිබ්බුතෙ භික්ඛූ භික්ඛුනියො උපාසකා උපාසිකායො සත්ථරි සගාරවා විහරන්ති සප්පතිස්සා, ධම්මෙ සගාරවා විහරන්ති සප්පතිස්සා, සඞ්ඝෙ සගාරවා විහරන්ති සප්පතිස්සා, සික්ඛාය සගාරවා විහරන්ති සප්පතිස්සා, සමාධිස්මිං සගාරවා විහරන්ති සප්පතිස්සා, අප්පමාදෙ සගාරවා විහරන්ති සප්පතිස්සා, පටිසන්ථාරෙ සගාරවා විහරන්ති සප්පතිස්සා. අයං ඛො, කිමිල, හෙතු අයං පච්චයො යෙන තථාගතෙ පරිනිබ්බුතෙ සද්ධම්මො චිරට්ඨිතිකො හොතී''ති. ඡට්ඨං.

7. සත්තධම්මසුත්තං

60. ''සත්තහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු නචිරස්සෙව ආසවානං ඛයා...පෙ.... සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය. කතමෙහි සත්තහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සද්ධො හොති, සීලවා හොති, බහුස්සුතො හොති, පටිසල්ලීනො හොති, ආරද්ධවීරියො හොති, සතිමා හොති, පඤ්ඤවා හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු නචිරස්සෙව ආසවානං ඛයා...පෙ.... සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යා''ති. සත්තමං.

8. පචලායමානසුත්තං

61. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා භග්ගෙසු විහරති සුසුමාරගිරෙ භෙසකළාවනෙ මිගදායෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො මගධෙසු කල්ලවාළපුත්තගාමෙ [කල්ලවාලමුත්තගාමෙ (ස්‍යා.)] පචලායමානො නිසින්නො හොති. අද්දසා ඛො භගවා දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං මගධෙසු කල්ලවාළපුත්තගාමෙ පචලායමානං නිසින්නං. දිස්වා – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙවං – භග්ගෙසු සුසුමාරගිරෙ භෙසකළාවනෙ මිගදායෙ අන්තරහිතො මගධෙසු කල්ලවාළපුත්තගාමෙ ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස සම්මුඛෙ

පාතුරහොසි. නිසීදි භගවා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. නිසජ්ජ ඛො භගවා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං එතදවොච –

‘‘පචලායසි නො ත්වං, මොග්ගල්ලාන, පචලායසි නො ත්වං, මොග්ගල්ලානා’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’. ‘‘තස්මාතිහ, මොග්ගල්ලාන, යථාසඤ්ඤිස්ස තෙ විහරතො තං මිද්ධං ඔක්කමති, තං සඤ්ඤං මා මනසාකාසි [මා මනසිකාසි (සී.), මනසි කරෙය්‍යාසි (ස්‍යා.), මනසාකාසි (ක.)], තං සඤ්ඤං මා බහුලමකාසි [තං සඤ්ඤං බහුලං කරෙය්‍යාසි (ස්‍යා.), තං සඤ්ඤං බහුලමකාසි (ක.)]. ඨානං ඛො පනෙතං, මොග්ගල්ලාන, විජ්ජති යං තෙ එවං විහරතො තං මිද්ධං පහීයෙථ’’.

‘‘නො චෙ තෙ එවං විහරතො තං මිද්ධං පහීයෙථ, තතො ත්වං, මොග්ගල්ලාන, යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං චෙතසා අනුවිතක්කෙය්‍යාසි අනුවිචාරෙය්‍යාසි, මනසා අනුපෙක්ඛෙය්‍යාසි. ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං තෙ එවං විහරතො තං මිද්ධං පහීයෙථ.

‘‘නො චෙ තෙ එවං විහරතො තං මිද්ධං පහීයෙථ, තතො ත්වං, මොග්ගල්ලාන, යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං විත්ථාරෙන සජ්ඣායං කරෙය්‍යාසි. ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං තෙ එවං විහරතො තං මිද්ධං පහීයෙථ.

‘‘නො චෙ තෙ එවං විහරතො තං මිද්ධං පහීයෙථ, තතො ත්වං, මොග්ගල්ලාන, උභො කණ්ණසොතානි ආවිඤ්ජෙය්‍යාසි [ආවිඤ්ජෙය්‍යාසි (සී. ස්‍යා.)], පාණිනා ගත්තානි අනුමජ්ජෙය්‍යාසි. ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං තෙ එවං විහරතො තං මිද්ධං පහීයෙථ.

‘‘නො චෙ තෙ එවං විහරතො තං මිද්ධං පහීයෙථ, තතො ත්වං, මොග්ගල්ලාන, උට්ඨායාසනා උදකෙන අක්ඛීනි අනුමජ්ජිත්වා [පනිඤ්ජිත්වා (ක.)] දිසා අනුවිලොකෙය්‍යාසි, නක්ඛත්තානි තාරකරූපානි උල්ලොකෙය්‍යාසි. ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං තෙ එවං විහරතො තං මිද්ධං පහීයෙථ.

‘‘නො චෙ තෙ එවං විහරතො තං මිද්ධං පහීයෙථ, තතො ත්වං, මොග්ගල්ලාන, ආලොකසඤ්ඤං මනසි කරෙය්‍යාසි, දිවාසඤ්ඤං අධිට්ඨහෙය්‍යාසි – යථා දිවා තථා රත්තිං යථා රත්තිං තථා දිවා. ඉති විවටෙන [විවට්ටෙන (ස්‍යා.), මිද්ධවිගතෙන (ක.)] චෙතසා අපරියොනද්ධෙන සප්පභාසං චිත්තං භාවෙය්‍යාසි. ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං තෙ එවං විහරතො තං මිද්ධං පහීයෙථ.

‘‘නො චෙ තෙ එවං විහරතො තං මිද්ධං පහීයෙථ, තතො ත්වං, මොග්ගල්ලාන, පච්ඡාපුරෙසඤ්ඤී [පච්ඡාපුරෙ තථාසඤ්ඤී (කත්ථචි)] චඞ්කමං අධිට්ඨහෙය්‍යාසි අන්තොගතෙහි ඉන්ද්‍රියෙහි අබහිගතෙන

මානසෙන. ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං තෙ එවං විහරතො තං මිද්ධං පහීයෙථ.

‘‘නො චෙ තෙ එවං විහරතො තං මිද්ධං පහීයෙථ, තතො ත්වං, මොග්ගල්ලාන, දක්ඛිණෙන පස්සෙන සීහසෙය්‍යං කප්පෙය්‍යාසි පාදෙ පාදං අච්චාධාය සතො සම්පජානො උට්ඨානසඤ්ඤං මනසි කරිත්වා. පටිබුද්ධෙන ච [පටිබුද්ධෙනෙව (ස්‍යා.)] තෙ, මොග්ගල්ලාන, ඛිප්පඤ්ඤෙව පච්චුට්ඨාතබ්බං – ‘න සෙය්‍යසුඛං න පස්සසුඛං න මිද්ධසුඛං අනුයුත්තො විහරිස්සාමී’ති. එවඤ්හි තෙ, මොග්ගල්ලාන, සික්ඛිතබ්බං.

‘‘තස්මාතිහ, මොග්ගල්ලාන, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘න උච්චාසොණ්ඩං පග්ගහෙත්වා කුලානි උපසඞ්කමිස්සාමී’ති. එවඤ්හි තෙ, මොග්ගල්ලාන, සික්ඛිතබ්බං. සචෙ, මොග්ගල්ලාන, භික්ඛු උච්චාසොණ්ඩං පග්ගහෙත්වා කුලානි උපසඞ්කමති, සන්ති හි, මොග්ගල්ලාන, කුලෙසු කිච්චකරණීයානි. යෙහි මනුස්සා ආගතං භික්ඛුං න මනසි කරොන්ති, තත්‍ර භික්ඛුස්ස එවං හොති – ‘කො සු නාම ඉදානි මං ඉමස්මිං කුලෙ පරිභින්දි, විරත්තරූපා දානිමෙ මයි මනුස්සා’ති. ඉතිස්ස අලාභෙන මඞ්කුභාවො, මඞ්කුභූතස්ස උද්ධච්චං, උද්ධතස්ස අසංවරො, අසංවුතස්ස ආරා චිත්තං සමාධිම්හා.

‘‘තස්මාතිහ, මොග්ගල්ලාන, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘න විග්ගාහිකකථං කථෙස්සාමී’ති. එවඤ්හි තෙ, මොග්ගල්ලාන, සික්ඛිතබ්බං. විග්ගාහිකාය, මොග්ගල්ලාන, කථාය සති කථාබාහුල්ලං පාටිකඞ්ඛං, කථාබාහුල්ලෙ සති උද්ධච්චං, උද්ධතස්ස අසංවරො, අසංවුතස්ස ආරා චිත්තං සමාධිම්හා [නාහං මොග්ගලාන සබ්බෙහෙව සමග්ගං වණ්ණයාමි ගහට්ඨෙහි. පබ්බජිතෙහි ඛො අහං මොග්ගල්ලාන සමග්ගං වණ්ණයාමි (ක.)]. නාහං, මොග්ගල්ලාන, සබ්බෙහෙව සංසග්ගං වණ්ණයාමි. න පනාහං, මොග්ගල්ලාන, සබ්බෙහෙව සංසග්ගං න වණ්ණයාමි. සගහට්ඨපබ්බජිතෙහි ඛො අහං, මොග්ගල්ලාන, සංසග්ගං න වණ්ණයාමි [නාහං මොග්ගල්ලාන සබ්බෙහෙව සමග්ගං වණ්ණයාමි ගහට්ඨෙහි, පබ්බජිතෙහි ඛො අහං මොග්ගල්ලාන සමග්ගං වණ්ණයාමි (ක.)]. යානි ච ඛො තානි සෙනාසනානි අප්පසද්දානි අප්පනිග්ඝොසානි විජනවාතානි මනුස්සරාහස්සෙය්‍යකානි [මනුස්සරාහසෙය්‍යකානි (සී. ස්‍යා.)] පටිසල්ලානසාරුප්පානි තථාරූපෙහි සෙනාසනෙහි සංසග්ගං [සමග්ගං (ක.)] වණ්ණයාමී’’ති.

එවං වුත්තෙ ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, භික්ඛු සංඛිත්තෙන තණ්හාසඞ්ඛයවිමුත්තො හොති අච්චන්තනිට්ඨො අච්චන්තයොගක්ඛෙමී අච්චන්තබ්‍රහ්මචාරී අච්චන්තපරියොසානො සෙට්ඨො දෙවමනුස්සාන’’න්ති?

‘‘ඉධ, මොග්ගල්ලාන, භික්ඛුනො සුතං හොති – ‘සබ්බෙ ධම්මා නාලං අභිනිවෙසායා’ති; එවඤ්චෙතං, මොග්ගල්ලාන, භික්ඛුනො සුතං හොති –

‘සබ්බෙ ධම්මා නාලං අභිනිවෙසායා’ති. සො සබ්බං ධම්මං අභිජානාති, සබ්බං ධම්මං අභිඤ්ඤාය සබ්බං ධම්මං පරිජානාති. සබ්බං ධම්මං පරිඤ්ඤාය යංකිඤ්චි වෙදනං වෙදියති සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා. සො තාසු වෙදනාසු අනිච්චානුපස්සී විහරති, විරාගානුපස්සී විහරති, නිරොධානුපස්සී විහරති, පටිනිස්සග්ගානුපස්සී විහරති. සො තාසු වෙදනාසු අනිච්චානුපස්සී විහරන්තො විරාගානුපස්සී විහරන්තො නිරොධානුපස්සී විහරන්තො පටිනිස්සග්ගානුපස්සී විහරන්තො න කිඤ්චි [න ච කිඤ්චි (සී.ස්‍යා. ක.) ම. නි. 1.390 පස්සිතබ්බං] ලොකෙ උපාදියති, අනුපාදියං න පරිතස්සති, අපරිතස්සං පච්චත්තංයෙව පරිනිබ්බායති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති. එත්තාවතා ඛො, මොග්ගල්ලාන, භික්ඛු සංඛිත්තෙන තණ්හාසඞ්ඛයවිමුත්තො හොති අච්චන්තනිට්ඨො අච්චන්තයොගක්ඛෙමී අච්චන්තබ්‍රහ්මචාරී අච්චන්තපරියොසානො සෙට්ඨො දෙවමනුස්සාන’’න්ති. අට්ඨමං.

9. මෙත්තසුත්තං

62. [ඉතිවු. 22 ඉතිවුත්තකෙපි] ‘‘මා, භික්ඛවෙ, පුඤ්ඤානං භායිත්ථ. සුඛස්සෙතං, භික්ඛවෙ, අධිවචනං යදිදං පුඤ්ඤානි [යදිදං පුඤ්ඤන්ති (සී.), යදිදං පුඤ්ඤානි (ක.)]. අභිජානාමි ඛො පනාහං [භික්ඛවෙ දීඝරත්තං ඉට්ඨං (ස්‍යා.), භික්ඛවෙ දීඝරත්තං පුඤ්ඤානං ඉට්ඨං (?)], භික්ඛවෙ, දීඝරත්තං කතානං පුඤ්ඤානං දීඝරත්තං ඉට්ඨං [භික්ඛවෙ දීඝරත්තං ඉට්ඨං (ස්‍යා.), භික්ඛවෙ දීඝරත්තං පුඤ්ඤානං ඉට්ඨං (?)] කන්තං මනාපං විපාකං පච්චනුභූතං. සත්ත වස්සානි මෙත්තං චිත්තං භාවෙසිං. සත්ත වස්සානි මෙත්තං චිත්තං භාවෙත්වා සත්ත සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ නයිමං ලොකං පුනාගමාසිං. සංවට්ටමානෙ සුදාහං [සංවට්ටමානස්සුදාහං (ක.)], භික්ඛවෙ, ලොකෙ ආභස්සරූපගො හොමි, විවට්ටමානෙ ලොකෙ සුඤ්ඤං බ්‍රහ්මවිමානං උපපජ්ජාමි.

‘‘තත්‍ර සුදං, භික්ඛවෙ, බ්‍රහ්මා හොමි මහාබ්‍රහ්මා අභිභූ අනභිභූතො අඤ්ඤදත්ථුදසො වසවත්තී. ඡත්තිංසක්ඛත්තුං ඛො පනාහං, භික්ඛවෙ, සක්කො අහොසිං දෙවානමින්දො; අනෙකසතක්ඛත්තුං රාජා අහොසිං චක්කවත්තී ධම්මිකො ධම්මරාජා චාතුරන්තො විජිතාවී ජනපදත්ථාවරියප්පත්තො සත්තරතනසමන්නාගතො. තස්ස මය්හං, භික්ඛවෙ, ඉමානි සත්ත රතනානි අහෙසුං, සෙය්‍යථිදං – චක්කරතනං, හත්ථිරතනං, අස්සරතනං, මණිරතනං, ඉත්ථිරතනං, ගහපතිරතනං, පරිණායකරතනමෙව සත්තමං. පරොසහස්සං ඛො පන මෙ, භික්ඛවෙ, පුත්තා අහෙසුං සූරා වීරඞ්ගරූපා පරසෙනප්පමද්දනා. සො ඉමං පථවිං සාගරපරියන්තං අදණ්ඩෙන අසත්ථෙන ධම්මෙන අභිවිජිය අජ්ඣාවසි’’න්ති [අජ්ඣාවසන්ති (ස්‍යා.) අජ්ඣාවසති (සී. ක.)].

‘‘පස්ස පුඤ්ඤානං විපාකං, කුසලානං සුඛෙසිනො [සුඛෙසිනං (සී.)];

මෙත්තං චිත්තං විභාවෙත්වා, සත්ත වස්සානි භික්ඛවො [භික්ඛවෙ (ක.)];
සත්තසංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ, නයිමං ලොකං පුනාගමිං [පුනාගමං (සයා.)].

‘‘සංවට්ටමානෙ ලොකම්හි, හොමි ආභස්සරූපගො;
විවට්ටමානෙ ලොකස්මිං, සුඤ්ඤබ්‍රහ්මූපගො අහුං.

‘‘සත්තක්ඛත්තුං මහාබ්‍රහ්මා, වසවත්තී තදා අහුං;
ඡත්තිංසක්ඛත්තුං දෙවින්දො, දෙවරජ්ජමකාරයිං.

‘‘චක්කවත්තී අහුං රාජා, ජම්බුමණ්ඩස්ස [ජම්බුදීපස්ස (සී.), ජම්බුසණ්ඩස්ස (සයා.)] ඉස්සරො;
මුද්ධාවසිත්තො [මුද්ධාභිසිත්තො (ක.)] ඛත්තියො, මනුස්සාධිපතී අහුං.

‘‘අදණ්ඩෙන අසත්ථෙන, විජෙය්‍ය පථවිං ඉමං;
අසාහසෙන කම්මෙන [ධම්මෙන (සී. සයා.)], සමෙන අනුසාසි තං.

‘‘ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙත්වා, අස්මිං පථවිමණ්ඩලෙ;
මහද්ධනෙ මහාභොගෙ, අඩ්ඪෙ අජායිහං කුලෙ.

‘‘සබ්බකාමෙහි සම්පන්නෙ [සම්පුණ්ණෙ (ක.)], රතනෙහි ච සත්තහි;
බුද්ධා සඞ්ගාහකා ලොකෙ, තෙහි එතං සුදෙසිතං.

‘‘එසො හෙතු මහන්තස්ස, පථබ්‍යො මෙ න විපජ්ජති [එස හෙතු මහන්තස්ස, පුථබ්‍යො යෙන වුච්චති (සී. සයා.)];
පහූතවිත්තූපකරණො, රාජා හොති [හොමි (සී. සයා.)] පතාපවා.

‘‘ඉද්ධිමා යසවා හොති [හොමි (සී. සයා.)], ජම්බුමණ්ඩස්ස [ජම්බුසණ්ඩස්ස (සී. සයා.)] ඉස්සරො;
කො සුත්වා නප්පසීදෙය්‍ය, අපි කණ්හාභිජාතියො.

‘‘තස්මා හි අත්තකාමෙන [අත්ථකාමෙන (සයා. ක.)], මහත්තමභිකඞ්ඛතා;
සද්ධම්මො ගරුකාතබ්බො, සරං බුද්ධානසාසන’’න්ති. නවමං;

10. භරියාසුත්තං

63. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන අනාථපිණ්ඩිකස්ස ගහපතිස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. තෙන ඛො පන සමයෙන

අනාථපිණ්ඩිකස්ස ගහපතිස්ස නිවෙසනෙ මනුස්සා උච්චාසද්දා මහාසද්දා හොන්ති. අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො අනාථපිණ්ඩිකං ගහපතිං භගවා එතදවොච –

''කිං නු තෙ, ගහපති, නිවෙසනෙ මනුස්සා උච්චාසද්දා මහාසද්දා කෙවට්ටා මඤ්ඤෙ මච්ඡවිලොපෙ''ති? ''අයං, භන්තෙ, සුජාතා ඝරසුණ්හා අඩ්ඪකුලා ආනීතා. සා නෙව සස්සුං ආදියති, න සසුරං ආදියති, න සාමිකං ආදියති, භගවන්තම්පි න සක්කරොති න ගරුං කරොති න මානෙති න පූජෙතී''ති.

අථ ඛො භගවා සුජාතං ඝරසුණ්හං ආමන්තෙසි – ''එහි, සුජාතෙ''ති! ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො සුජාතා ඝරසුණ්හා භගවතො පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො සුජාතං ඝරසුණ්හං භගවා එතදවොච –

''සත්ත ඛො ඉමා, සුජාතෙ, පුරිසස්ස භරියායො. කතමා සත්ත? වධකසමා, චොරීසමා, අය්‍යසමා, මාතාසමා, භගිනීසමා, සඛීසමා, දාසීසමා. ඉමා ඛො, සුජාතෙ, සත්ත පුරිසස්ස භරියායො. තාසං ත්වං කතමා''ති? ''න ඛො අහං [නාහං (ස්‍යා.)], භන්තෙ, ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමි. සාධු මෙ, භන්තෙ, භගවා තථා ධම්මං දෙසෙතු යථාහං ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං ජානෙය්‍ය''න්ති. ''තෙන හි, සුජාතෙ, සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි; භාසිස්සාමී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො සුජාතා ඝරසුණ්හා භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච –

''පදුට්ඨචිත්තා අහිතානුකම්පිනී,
අඤ්ඤෙසු රත්තා අතිමඤ්ඤතෙ පතිං;
ධනෙන කීතස්ස වධාය උස්සුකා,
යා එවරූපා පුරිසස්ස භරියා;
'වධා ච භරියා'ති ච සා පවුච්චති.

''යං ඉත්ථියා වින්දති සාමිකො ධනං,
සිප්පං වණිජ්ජඤ්ච කසිං අධිට්ඨහං;
අප්පම්පි තස්ස අපහාතුමිච්ඡති,
යා එවරූපා පුරිසස්ස භරියා;
'චොරී ච භරියා'ති ච සා පවුච්චති.

''අකම්මකාමා අලසා මහග්ඝසා,
ඵරුසා ච චණ්ඩී දුරුත්තවාදිනී;
උට්ඨායකානං අභිභුය්‍ය වත්තති,
යා එවරූපා පුරිසස්ස භරියා;

'අය්‍යා ච භරියා'ති ච සා පවුච්චති.

''යා සබ්බදා හොති හිතානුකම්පිනී,
මාතාව පුත්තං අනුරක්ඛතෙ පතිං;
තතො ධනං සම්භතමස්ස රක්ඛති,
යා එවරූපා පුරිසස්ස භරියා;
'මාතා ච භරියා'ති ච සා පවුච්චති.

''යථාපි ජෙට්ඨා භගිනී කනිට්ඨකා [කණිට්ඨා (සී.), කනිට්ඨා (ස්‍යා.)],
සගාරවා හොති සකම්හි සාමිකෙ;
හිරීමනා භත්තුවසානුවත්තිනී,
යා එවරූපා පුරිසස්ස භරියා;'භගිනී ච භරියා'ති ච සා පවුච්චති.

''යාචීධ දිස්වාන පතිං පමොදති,
සඛී සඛාරංව චිරස්සමාගතං;
කොලෙය්‍යකා සීලවතී පතිබ්බතා,
යා එවරූපා පුරිසස්ස භරියා;
'සඛී ච භරියා'ති ච සා පවුච්චති.

''අක්කුද්ධසන්තා වධදණ්ඩතජ්ජිතා,
අදුට්ඨචිත්තා පතිනො තිතික්ඛති;
අක්කොධනා භත්තුවසානුවත්තිනී,
යා එවරූපා පුරිසස්ස භරියා;
'දාසී ච භරියා'ති ච සා පවුච්චති.

''යාචීධ භරියා වධකාති වුච්චති,
'චොරී ච අය්‍යා'ති ච යා පවුච්චති;
දුස්සීලරූපා ඵරුසා අනාදරා,
කායස්ස භෙදා නිරයං වජන්ති තා.

''යාචීධ මාතා භගිනී සඛීති ච,
'දාසී ච භරියා'ති ච සා පවුච්චති;
සීලෙ ඨිතත්තා චිරරත්තසංවුතා,
කායස්ස භෙදා සුගතිං වජන්ති තා''ති.

''ඉමා ඛො, සුජාතෙ, සත්ත පුරිසස්ස භරියායො. තාසං ත්වං කතමා''ති? ''අජ්ජතග්ගෙ මං, භන්තෙ, භගවා දාසීසමං සාමිකස්ස භරියං ධාරෙතූ''ති. දසමං.

11. කොධනසුත්තං

64. ‘‘සත්තිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සපත්තකන්තා සපත්තකරණා කොධනං ආගච්ඡන්ති ඉත්ථිං වා පුරිසං වා. කතමෙ සත්ත? ඉධ, භික්ඛවෙ, සපත්තො සපත්තස්ස එවං ඉච්ඡති – ‘අහො වතායං දුබ්බණ්ණො අස්සා’ති! තං කිස්ස හෙතු? න, භික්ඛවෙ, සපත්තො සපත්තස්ස වණ්ණවතාය නන්දති. කොධනොයං [කොධනායං (ක.)], භික්ඛවෙ, පුරිසපුග්ගලො කොධාභිභූතො කොධපරෙතො, කිඤ්චාපි සො හොති සුන්හාතො සුවිලිත්තො කප්පිතකෙසමස්සු ඔදාතවත්ථවසනො [ඔදාතවසනො (ක.)]; අථ ඛො සො දුබ්බණ්ණොව හොති කොධාභිභූතො. අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො ධම්මො සපත්තකන්තො සපත්තකරණො කොධනං ආගච්ඡති ඉත්ථිං වා පුරිසං වා.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සපත්තො සපත්තස්ස එවං ඉච්ඡති – ‘අහො වතායං දුක්ඛං සයෙය්‍යා’ති! තං කිස්ස හෙතු? න, භික්ඛවෙ, සපත්තො සපත්තස්ස සුඛසෙය්‍යාය නන්දති. කොධනොයං, භික්ඛවෙ, පුරිසපුග්ගලො කොධාභිභූතො කොධපරෙතො, කිඤ්චාපි සො පල්ලඞ්කෙ සෙති ගොනකත්ථතෙ පටලිකත්ථතෙ කදලිමිගපවරපච්චත්ථරණෙ සඋත්තරච්ඡදෙ උභතොලොහිතකූපධානෙ; අථ ඛො සො දුක්ඛඤ්ඤෙව සෙති කොධාභිභූතො. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො ධම්මො සපත්තකන්තො සපත්තකරණො කොධනං ආගච්ඡති ඉත්ථිං වා පුරිසං වා.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සපත්තො සපත්තස්ස එවං ඉච්ඡති – ‘අහො වතායං න පචුරත්ථො අස්සා’ති! තං කිස්ස හෙතු? න, භික්ඛවෙ, සපත්තො සපත්තස්ස පචුරත්ථතාය නන්දති. කොධනොයං, භික්ඛවෙ, පුරිසපුග්ගලො කොධාභිභූතො කොධපරෙතො, අනත්ථම්පි ගහෙත්වා ‘අත්ථො මෙ ගහිතො’ති මඤ්ඤති, අත්ථම්පි ගහෙත්වා ‘අනත්ථො මෙ ගහිතො’ති මඤ්ඤති. තස්සිමෙ ධම්මා අඤ්ඤමඤ්ඤං විපච්චනීකා ගහිතා දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛාය සංවත්තන්ති කොධාභිභූතස්ස. අයං, භික්ඛවෙ, තතියො ධම්මො සපත්තකන්තො සපත්තකරණො කොධනං ආගච්ඡති ඉත්ථිං වා පුරිසං වා.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සපත්තො සපත්තස්ස එවං ඉච්ඡති – ‘අහො වතායං න භොගවා අස්සා’ති! තං කිස්ස හෙතු? න, භික්ඛවෙ, සපත්තො සපත්තස්ස භොගවතාය නන්දති. කොධනස්ස, භික්ඛවෙ, පුරිසපුග්ගලස්ස කොධාභිභූතස්ස කොධපරෙතස්ස, යෙපිස්ස තෙ හොන්ති භොගා උට්ඨානවීරියාධිගතා බාහාබලපරිචිතා සෙදාවක්ඛිත්තා ධම්මිකා ධම්මලද්ධා, තෙපි රාජානො රාජකොසං පවෙසෙන්ති කොධාභිභූතස්ස. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො ධම්මො සපත්තකන්තො සපත්තකරණො කොධනං ආගච්ඡති ඉත්ථිං වා පුරිසං වා.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සපත්තො සපත්තස්ස එවං ඉච්ඡති – ‘අහො වතායං න යසවා අස්සා’ති! තං කිස්ස හෙතු? න, භික්ඛවෙ, සපත්තො

සපත්තස්ස යසවතාය නන්දති. කොධනොයං, භික්ඛවෙ, පුරිසපුග්ගලො කොධාභිභූතො කොධපරෙතො, යොපිස්ස සො හොති යසො අප්පමාදාධිගතො, තම්හාපි ධංසති කොධාභිභූතො. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො ධම්මො සපත්තකන්තො සපත්තකරණො කොධනං ආගච්ඡති ඉත්ථිං වා පුරිසං වා.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සපත්තො සපත්තස්ස එවං ඉච්ඡති – ‘අහො වතායං න මිත්තවා අස්සා’ති! තං කිස්ස හෙතු? න, භික්ඛවෙ, සපත්තො සපත්තස්ස මිත්තවතාය නන්දති. කොධනං, භික්ඛවෙ, පුරිසපුග්ගලං කොධාභිභූතං කොධපරෙතං, යෙපිස්ස තෙ හොන්ති මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා, තෙපි ආරකා පරිවජ්ජන්ති කොධාභිභූතං. අයං, භික්ඛවෙ, ඡට්ඨො ධම්මො සපත්තකන්තො සපත්තකරණො කොධනං ආගච්ඡති ඉත්ථිං වා පුරිසං වා.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, සපත්තො සපත්තස්ස එවං ඉච්ඡති – ‘අහො වතායං කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍යා’ති! තං කිස්ස හෙතු? න, භික්ඛවෙ, සපත්තො සපත්තස්ස සුගතිගමනෙ නන්දති. කොධනොයං, භික්ඛවෙ, පුරිසපුග්ගලො කොධාභිභූතො කොධපරෙතො කායෙන දුච්චරිතං චරති, වාචාය දුච්චරිතං චරති, මනසා දුච්චරිතං චරති. සො කායෙන දුච්චරිතං චරිත්වා වාචාය…පෙ…. කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති කොධාභිභූතො. අයං, භික්ඛවෙ, සත්තමො ධම්මො සපත්තකන්තො සපත්තකරණො කොධනං ආගච්ඡති ඉත්ථිං වා පුරිසං වා. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත ධම්මා සපත්තකන්තා සපත්තකරණා කොධනං ආගච්ඡන්ති ඉත්ථිං වා පුරිසං වා’’ති.

‘‘කොධනො දුබ්බණ්ණො හොති, අථො දුක්ඛම්පි සෙති සො;
අථො අත්ථං ගහෙත්වාන, අනත්ථං අධිපජ්ජති [අධිගච්ඡති (සී.), පටිපජ්ජති (ස්‍යා.)].

‘‘තතො කායෙන වාචාය, වධං කත්වාන කොධනො;
කොධාභිභූතො පුරිසො, ධනජානිං නිගච්ඡති.

‘‘කොධසම්මදසම්මත්තො, ආයසක්‍යං [ආයසක්ඛං (ස්‍යා.)] නිගච්ඡති;
ඤාතිමිත්තා සුහජ්ජා ච, පරිවජ්ජන්ති කොධනං.

[ඉතිවු. 88 ඉතිවුත්තකෙපි] ‘‘අනත්ථජනනො කොධො, කොධො චිත්තප්පකොපනො;
භයමන්තරතො ජාතං, තං ජනො නාවබුජ්ඣති.

‘‘කුද්ධො අත්ථං න ජානාති, කුද්ධො ධම්මං න පස්සති;

අන්ධතමං තදා හොති, යං කොධො සහතෙ නරං.

‘‘යං කුද්ධො උපරොධෙති, සුකරං විය දුක්කරං;
පච්ඡා සො විගතෙ කොධෙ, අග්ගිදඩ්ඪොව තප්පති.

‘‘දුම්මඞ්කුයං පදස්සෙති [සදස්සෙති (සී.), පඨමං දස්සෙති (සයා.)], ධූමං ධූමීව පාවකො;
යතො පතායති කොධො, යෙන කුජ්ඣන්ති මානවා.

‘‘නාස්ස හිරී න ඔත්තප්පං [න අස්ස හිරී ඔත්තප්පඤ්ච (ක.)], න වාචො හොති ගාරවො;
කොධෙන අභිභූතස්ස, න දීපං හොති කිඤ්චනං.

‘‘තපනීයානි කම්මානි, යානි ධම්මෙහි ආරකා;
තානි ආරොචයිස්සාමි, තං සුණාථ යථා තථං.

‘‘කුද්ධො හි පිතරං හන්ති, හන්ති කුද්ධො සමාතරං;
කුද්ධො හි බ්‍රාහ්මණං හන්ති, හන්ති කුද්ධො පුථුජ්ජනං.

‘‘යාය මාතු භතො පොසො, ඉමං ලොකං අවෙක්ඛති;
තම්පි පාණදදිං සන්තිං, හන්ති කුද්ධො පුථුජ්ජනො.

‘‘අත්තූපමා හි තෙ සත්තා, අත්තා හි පරමො [පරමං (සී. සයා.)] පියො;
හන්ති කුද්ධො පුථුත්තානං, නානාරූපෙසු මුච්ඡිතො.

‘‘අසිනා හන්ති අත්තානං, විසං ඛාදන්ති මුච්ඡිතා;
රජ්ජුයා බජ්ඣ මීයන්ති, පබ්බතාමපි කන්දරෙ.

‘‘භූනහච්චානි [භූතහච්චානි (සී. සයා.)] කම්මානි, අත්තමාරණියානි ච;
කරොන්තා නාවබුජ්ඣන්ති [කරොන්තො නාවබුජ්ඣති (ක.)], කොධජාතො පරාභවො.

‘‘ඉතායං කොධරූපෙන, මච්චුපාසො ගුහාසයො;
තං දමෙන සමුච්ඡින්දෙ, පඤ්ඤාවීරියෙන දිට්ඨියා.

‘‘යථා මෙතං [එකමෙතං (සයා.), එකමෙතං (සී.)] අකුසලං, සමුච්ඡින්දෙථ පණ්ඩිතො;
තථෙව ධම්මෙ සික්ඛෙථ, මා නො දුම්මඞ්කුයං අහු.

‘‘වීතකොධා අනායාසා, වීතලොභා අනුස්සුකා [අනිස්සුකා (සී. සයා.) තදට්ඨකථාසු පන ‘‘අනුස්සුකා’’ ත්වෙව දිස්සති];

දන්තා කොධං පහන්ත්වාන, පරිනිබ්බන්ති අනාසවා’’ති [පරිනිබ්බිස්සථනාසවාති (ස්‍යා.), පරිනිබ්බිංසු අනාසවාති (ක.)]. එකාදසමං;

අබ්‍යාකතවග්ගො ඡට්ඨො.

තස්සුද්දානං –

අබ්‍යාකතො පුරිසගති, තිස්ස සීහ අරක්ඛියං;
කිමිලං සත්ත පචලා, මෙත්තා භරියා කොධෙකාදසාති.

7. මහාවග්ගො

1. හිරීඔත්තප්පසුත්තං

65. [අ. නි. 5.24, 168; 2.6.50] ‘‘හිරොත්තප්පෙ, භික්ඛවෙ, අසති හිරොත්තප්පවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති ඉන්ද්‍රියසංවරො; ඉන්ද්‍රියසංවරෙ අසති ඉන්ද්‍රියසංවරවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති සීලං; සීලෙ අසති සීලවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති සම්මාසමාධි; සම්මාසමාධිම්හි අසති සම්මාසමාධිවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති යථාභූතඤාණදස්සනං; යථාභූතඤාණදස්සනෙ අසති යථාභූතඤාණදස්සනවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති නිබ්බිදාවිරාගො; නිබ්බිදාවිරාගෙ අසති නිබ්බිදාවිරාගවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති විමුත්තිඤාණදස්සනං. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, රුක්ඛො සාඛාපලාසවිපන්නො. තස්ස පපටිකාපි න පාරිපූරිං ගච්ඡති, තචොපි ෆෙග්ගුපි සාරොපි න පාරිපූරිං ගච්ඡති. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, හිරොත්තප්පෙ අසති හිරොත්තප්පවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති ඉන්ද්‍රියසංවරො; ඉන්ද්‍රියසංවරෙ අසති ඉන්ද්‍රියසංවරවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති සීලං; සීලෙ අසති සීලවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති සම්මාසමාධි; සම්මාසමාධිම්හි අසති සම්මාසමාධිවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති යථාභූතඤාණදස්සනං; යථාභූතඤාණදස්සනෙ අසති යථාභූතඤාණදස්සනවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති නිබ්බිදාවිරාගො; නිබ්බිදාවිරාගෙ අසති නිබ්බිදාවිරාගවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති විමුත්තිඤාණදස්සනං.

‘‘හිරොත්තප්පෙ, භික්ඛවෙ, සති හිරොත්තප්පසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති ඉන්ද්‍රියසංවරො; ඉන්ද්‍රියසංවරෙ සති ඉන්ද්‍රියසංවරසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති සීලං; සීලෙ සති සීලසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති සම්මාසමාධි; සම්මාසමාධිම්හි සති සම්මාසමාධිසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති යථාභූතඤාණදස්සනං; යථාභූතඤාණදස්සනෙ සති යථාභූතඤාණදස්සනසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති නිබ්බිදාවිරාගො; නිබ්බිදාවිරාගෙ සති නිබ්බිදාවිරාගසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති විමුත්තිඤාණදස්සනං. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, රුක්ඛො සාඛාපලාසසම්පන්නො. තස්ස පපටිකාපි පාරිපූරිං ගච්ඡති, තචොපි ෆෙග්ගුපි සාරොපි පාරිපූරිං ගච්ඡති. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, හිරොත්තප්පෙ

සති හිරොත්තප්පසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති…පෙ…. විමුත්තිඤාණදස්සන''න්ති. පඨමං.

2. සත්තසූරියසුත්තං

66. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති අම්බපාලිවනෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''භික්ඛවො''ති. ''භදන්තෙ''ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

''අනිච්චා, භික්ඛවෙ, සඞ්ඛාරා; අධුවා, භික්ඛවෙ, සඞ්ඛාරා; අනස්සාසිකා, භික්ඛවෙ, සඞ්ඛාරා. යාවඤ්චිදං, භික්ඛවෙ, අලමෙව සබ්බසඞ්ඛාරෙසු නිබ්බින්දිතුං අලං විරජ්ජිතුං අලං විමුච්චිතුං.

''සිනෙරු, භික්ඛවෙ, පබ්බතරාජා චතුරාසීතියොජනසහස්සානි ආයාමෙන, චතුරාසීතියොජනසහස්සානි විත්ථාරෙන, චතුරාසීතියොජනසහස්සානි මහාසමුද්දෙ අජ්ඣොගාළ්හො, චතුරාසීතියොජනසහස්සානි මහාසමුද්දා අච්චුග්ගතො. හොති ඛො සො, භික්ඛවෙ, සමයො යං කදාචි කරහචි දීඝස්ස අද්ධුනො අච්චයෙන බහූනි වස්සානි බහූනි වස්සසතානි බහූනි වස්සසහස්සානි බහූනි වස්සසතසහස්සානි දෙවො න වස්සති. දෙවෙ ඛො පන, භික්ඛවෙ, අවස්සන්තෙ යෙ කෙචිමෙ බීජගාමභූතගාමා ඔසධිතිණවනප්පතයො තෙ උස්සුස්සන්ති විසුස්සන්ති, න භවන්ති. එවං අනිච්චා, භික්ඛවෙ, සඞ්ඛාරා; එවං අධුවා, භික්ඛවෙ, සඞ්ඛාරා…පෙ…. අලං විමුච්චිතුං.

''හොති ඛො සො, භික්ඛවෙ, සමයො යං කදාචි කරහචි දීඝස්ස අද්ධුනො අච්චයෙන දුතියො සූරියො පාතුභවති. දුතියස්ස, භික්ඛවෙ, සූරියස්ස පාතුභාවා යා කාචි කුන්නදියො කුසොබ්භා [කුස්සුබ්භො (සී.), කුස්සොබ්භා (සයා.)] තා උස්සුස්සන්ති විසුස්සන්ති, න භවන්ති. එවං අනිච්චා, භික්ඛවෙ, සඞ්ඛාරා…පෙ…. අලං විමුච්චිතුං.

''හොති ඛො සො, භික්ඛවෙ, සමයො යං කදාචි කරහචි දීඝස්ස අද්ධුනො අච්චයෙන තතියො සූරියො පාතුභවති. තතියස්ස, භික්ඛවෙ, සූරියස්ස පාතුභාවා යා කාචි මහානදියො, සෙය්‍යථිදං – ගඞ්ගා, යමුනා, අචිරවතී, සරභූ, මහී, තා උස්සුස්සන්ති විසුස්සන්ති, න භවන්ති. එවං අනිච්චා, භික්ඛවෙ, සඞ්ඛාරා…පෙ…. අලං විමුච්චිතුං.

''හොති ඛො සො, භික්ඛවෙ, සමයො යං කදාචි කරහචි දීඝස්ස අද්ධුනො අච්චයෙන චතුත්ථො සූරියො පාතුභවති. චතුත්ථස්ස, භික්ඛවෙ, සූරියස්ස පාතුභාවා යෙ තෙ මහාසරා යතො ඉමා මහානදියො පවත්තන්ති, සෙය්‍යථිදං – අනොතත්තා, සීහපපාතා, රථකාරා, කණ්ණමුණ්ඩා, කුණාලා, ඡද්දන්තා, මන්දාකිනියා, තා උස්සුස්සන්ති විසුස්සන්ති, න භවන්ති. එවං අනිච්චා, භික්ඛවෙ, සඞ්ඛාරා…පෙ…. අලං විමුච්චිතුං.

‘‘හොති ඛො සො, භික්ඛවෙ, සමයො යං කදාචි කරහචි දීඝස්ස අද්ධුනො අච්චයෙන පඤ්චමො සූරියො පාතුභවති. පඤ්චමස්ස, භික්ඛවෙ, සූරියස්ස පාතුභාවා යොජනසතිකානිපි මහාසමුද්දෙ උදකානි ඔගච්ඡන්ති, ද්වියොජනසතිකානිපි මහාසමුද්දෙ උදකානි ඔගච්ඡන්ති, තියොජනසතිකානිපි, චතුයොජනසතිකානිපි, පඤ්චයොජනසතිකානිපි, ඡයොජනසතිකානිපි, සත්තයොජනසතිකානිපි මහාසමුද්දෙ උදකානි ඔගච්ඡන්ති; සත්තතාලම්පි මහාසමුද්දෙ උදකං සණ්ඨාති, ඡතාලම්පි, පඤ්චතාලම්පි, චතුතාලම්පි, තිතාලම්පි, ද්විතාලම්පි, තාලමත්තම්පි මහාසමුද්දෙ උදකං සණ්ඨාති; සත්තපොරිසම්පි මහාසමුද්දෙ උදකං සණ්ඨාති, ඡපොරිසම්පි, පඤ්චපොරිසම්පි, චතුපොරිසම්පි, තිපොරිසම්පි, ද්විපොරිසම්පි, පොරිසම්පි [පොරිසමත්තම්පි (ස්‍යා.)], අඩ්ඪපොරිසම්පි, කටිමත්තම්පි, ජණ්ණුකාමත්තම්පි, ගොප්ඵකමත්තම්පි මහාසමුද්දෙ උදකං සණ්ඨාති. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, සරදසමයෙ ථුල්ලඵුසිතකෙ දෙවෙ වස්සන්තෙ තත්ථ තත්ථ ගොපදෙසු [ගොප්ඵකපදෙසෙසු (ක.)] උදකානි ඨිතානි හොන්ති; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, තත්ථ තත්ථ ගොප්ඵකමත්තානි [ගොපදමත්තානි (සී. ස්‍යා.)] මහාසමුද්දෙ උදකානි ඨිතානි හොන්ති. පඤ්චමස්ස, භික්ඛවෙ, සූරියස්ස පාතුභාවා අඞ්ගුලිපබ්බමත්තම්පි මහාසමුද්දෙ උදකං න හොති. එවං අනිච්චා, භික්ඛවෙ, සඞ්ඛාරා…පෙ.… අලං විමුච්චිතුං.

‘‘හොති ඛො සො, භික්ඛවෙ, සමයො යං කදාචි කරහචි දීඝස්ස අද්ධුනො අච්චයෙන ඡට්ඨො සූරියො පාතුභවති. ඡට්ඨස්ස, භික්ඛවෙ, සූරියස්ස පාතුභාවා අයඤ්ච මහාපථවී සිනෙරු ච පබ්බතරාජා ධූමායන්ති සංධූමායන්ති සම්පධූමායන්ති [ධූපායන්ති සන්ධූපායන්ති සම්පධූපායන්ති (සී. ස්‍යා.)]. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, කුම්භකාරපාකො ආලෙපිතො [ආලිම්පිතො (සී. ස්‍යා.)] පඨමං ධූමෙති සංධූමෙති සම්පධූමෙති; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, ඡට්ඨස්ස සූරියස්ස පාතුභාවා අයඤ්ච මහාපථවී සිනෙරු ච පබ්බතරාජා ධූමායන්ති සංධූමායන්ති සම්පධූමායන්ති. එවං අනිච්චා, භික්ඛවෙ, සඞ්ඛාරා…පෙ.… අලං විමුච්චිතුං.

‘‘හොති ඛො සො, භික්ඛවෙ, සමයො යං කදාචි කරහචි දීඝස්ස අද්ධුනො අච්චයෙන සත්තමො සූරියො පාතුභවති. සත්තමස්ස, භික්ඛවෙ, සූරියස්ස පාතුභාවා අයඤ්ච මහාපථවී සිනෙරු ච පබ්බතරාජා ආදිප්පන්ති පජ්ජලන්ති එකජාලා භවන්ති. ඉමිස්සා ච, භික්ඛවෙ, මහාපථවියා සිනෙරුස්ස ච පබ්බතරාජස්ස ඣායමානානං දය්හමානානං අච්චි වාතෙන ඛිත්තා යාව බ්‍රහ්මලොකාපි ගච්ඡති. සිනෙරුස්ස, භික්ඛවෙ, පබ්බතරාජස්ස ඣායමානස්ස දය්හමානස්ස විනස්සමානස්ස මහතා තෙජොඛන්ධෙන අභිභූතස්ස යොජනසතිකානිපි කූටානි පලුජ්ජන්ති ද්වියොජනසතිකානිපි, තියොජනසතිකානිපි, චතුයොජනසතිකානිපි, පඤ්චයොජනසතිකානිපි කූටානි පලුජ්ජන්ති. ඉමිස්සා ච, භික්ඛවෙ, මහාපථවියා සිනෙරුස්ස ච පබ්බතරාජස්ස ඣායමානානං දය්හමානානං නෙව ඡාරිකා පඤ්ඤායති න

පටුන

මසි. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, සප්පිස්ස වා තෙලස්ස වා ඣායමානස්ස දය්හමානස්ස නෙව ඡාරිකා පඤ්ඤායති න මසි; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමිස්සා ච මහාපථවියා සිනෙරුස්ස ච පබ්බතරාජස්ස ඣායමානානං දය්හමානානං නෙව ඡාරිකා පඤ්ඤායති න මසි. එවං අනිච්චා, භික්ඛවෙ, සඞ්ඛාරා; එවං අධුවා, භික්ඛවෙ, සඞ්ඛාරා; එවං අනස්සාසිකා, භික්ඛවෙ, සඞ්ඛාරා. යාවඤ්චිදං, භික්ඛවෙ, අලමෙව සබ්බසඞ්ඛාරෙසු නිබ්බින්දිතුං අලං විරජ්ජිතුං අලං විමුච්චිතුං.

‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, කො මන්තා කො සද්ධාතා – ‘අයඤ්ච පථවී සිනෙරු ච පබ්බතරාජා දය්හිස්සන්ති විනස්සිස්සන්ති, න භවිස්සන්තී’ති අඤ්ඤත්‍ර දිට්ඨපදෙහි?

[අ. නි. 6.54; 7.73] ‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, සුනෙත්තො නාම සත්ථා අහොසි තිත්ථකරො කාමෙසු වීතරාගො. සුනෙත්තස්ස ඛො පන, භික්ඛවෙ, සත්ථුනො අනෙකානි සාවකසතානි අහෙසුං. සුනෙත්තො, භික්ඛවෙ, සත්ථා සාවකානං බ්‍රහ්මලොකසහබ්‍යතාය ධම්මං දෙසෙසි. යෙ ඛො පන, භික්ඛවෙ, සුනෙත්තස්ස සත්ථුනො බ්‍රහ්මලොකසහබ්‍යතාය ධම්මං දෙසෙන්තස්ස සබ්බෙන සබ්බං සාසනං ආජානිංසු තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං බ්‍රහ්මලොකං උපපජ්ජිංසු. යෙ න සබ්බෙන සබ්බං සාසනං ආජානිංසු තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා අප්පෙකච්චෙ පරනිම්මිතවසවත්තීනං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජිංසු, අප්පෙකච්චෙ නිම්මානරතීනං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජිංසු, අප්පෙකච්චෙ තුසිතානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජිංසු, අප්පෙකච්චෙ යාමානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජිංසු, අප්පෙකච්චෙ තාවතිංසානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජිංසු, අප්පෙකච්චෙ චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජිංසු, අප්පෙකච්චෙ ඛත්තියමහාසාලානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජිංසු, අප්පෙකච්චෙ බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජිංසු, අප්පෙකච්චෙ ගහපතිමහාසාලානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජිංසු.

‘‘අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සුනෙත්තස්ස සත්ථුනො එතදහොසි – ‘න ඛො මෙතං පතිරූපං යොහං සාවකානං සමසමගතියො අස්සං අභිසම්පරායං, යංනූනාහං උත්තරි මෙත්තං [උත්තරි මග්ගං (ක.)] භාවෙය්‍ය’’’න්ති.

‘‘අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සුනෙත්තො සත්ථා සත්ත වස්සානි මෙත්තං චිත්තං භාවෙසි. සත්ත වස්සානි මෙත්තං චිත්තං භාවෙත්වා සත්ත සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ නයිමං ලොකං පුනරාගමාසි. සංවට්ටමානෙ සුදං, භික්ඛවෙ, ලොකෙ ආභස්සරූපගො හොති. විවට්ටමානෙ ලොකෙ සුඤ්ඤං බ්‍රහ්මවිමානං උපපජ්ජති. තත්‍ර සුදං, භික්ඛවෙ, බ්‍රහ්මා හොති මහාබ්‍රහ්මා අභිභූ අනභිභූතො අඤ්ඤදත්ථුදසො වසවත්තී. ඡත්තිංසක්ඛත්තුං ඛො පන, භික්ඛවෙ, සක්කො අහොසි දෙවානමින්දො. අනෙකසතක්ඛත්තුං රාජා අහොසි චක්කවත්තී ධම්මිකො ධම්මරාජා චාතුරන්තො විජිතාවී

ජනපදත්ථාවරියප්පත්තො සත්තරතනසමන්නාගතො. පරොසහස්සං ඛො පනස්ස පුත්තා අහෙසුං සූරා වීරඞ්ගරූපා පරසෙනප්පමද්දනා. සො ඉමං පථවිං සාගරපරියන්තං අදණ්ඩෙන අසත්ථෙන ධම්මෙන අභිවිජිය අජ්ඣාවසි. සො හි නාම, භික්ඛවෙ, සුනෙත්තො සත්ථා එවං දීඝායුකො සමානො එවං චිරට්ඨිතිකො අපරිමුත්තො අහොසි – 'ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, අපරිමුත්තො දුක්ඛස්මා'ති වදාමි''.

''තං කිස්ස හෙතු? චතුන්නං ධම්මානං අනනුබොධා අප්පටිවෙධා. කතමෙසං චතුන්නං? අරියස්ස, භික්ඛවෙ, සීලස්ස අනනුබොධා අප්පටිවෙධා, අරියස්ස සමාධිස්ස අනනුබොධා අප්පටිවෙධා, අරියාය පඤ්ඤාය අනනුබොධා අප්පටිවෙධා, අරියාය විමුත්තියා අනනුබොධා අප්පටිවෙධා. තයිදං, භික්ඛවෙ, අරියං සීලං අනුබුද්ධං පටිවිද්ධං, අරියො සමාධි අනුබොධො පටිවිද්ධො, අරියා පඤ්ඤා අනුබොධා පටිවිද්ධා, අරියා විමුත්ති අනුබොධා පටිවිද්ධා, උච්ඡින්නා භවතණ්හා, ඛීණා භවනෙත්ති, නත්ථි දානි පුනබ්භවො''ති. ඉදමවොච භගවා. ඉදං වත්වාන සුගතො අථාපරං එතදවොච සත්ථා –

''සීලං සමාධි පඤ්ඤා ච, විමුත්ති ච අනුත්තරා;
අනුබුද්ධා ඉමෙ ධම්මා, ගොතමෙන යසස්සිනා.

''ඉති බුද්ධො අභිඤ්ඤාය, ධම්මමක්ඛාසි භික්ඛුනං;
දුක්ඛස්සන්තකරො සත්ථා, චක්ඛුමා පරිනිබ්බුතො''ති. දුතියං;

3. නගරොපමසුත්තං

67. ''යතො ඛො, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමං නගරං සත්තහි නගරපරික්ඛාරෙහි සුපරික්ඛතං [සුපරික්ඛිත්තං (ක.)] හොති, චතුන්නඤ්ච ආහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමං නගරං අකරණීයං බාහිරෙහි පච්චත්ථිකෙහි පච්චාමිත්තෙහි.

''කතමෙහි සත්තහි නගරපරික්ඛාරෙහි සුපරික්ඛතං හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ එසිකා හොති ගම්භීරනෙමා [ගම්භීරනෙමි (ක.)] සුනිඛාතා අචලා අසම්පවෙධී [අසම්පවෙධි (සී. ස්‍යා.)]. ඉමිනා පඨමෙන නගරපරික්ඛාරෙන සුපරික්ඛතං හොති රඤ්ඤො පච්චන්තිමං නගරං අබ්භන්තරානං ගුත්තියා බාහිරානං පටිඝාතාය.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ පරිඛා හොති ගම්භීරා චෙව විත්ථතා ච. ඉමිනා දුතියෙන නගරපරික්ඛාරෙන සුපරික්ඛතං හොති රඤ්ඤො පච්චන්තිමං නගරං අබ්භන්තරානං ගුත්තියා බාහිරානං පටිඝාතාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ අනුපරියායපථො හොති උච්චො චෙව විත්ථතො ච. ඉමිනා තතියෙන නගරපරික්ඛාරෙන සුපරික්ඛතං හොති රඤ්ඤො පච්චන්තිමං නගරං අබ්භන්තරානං ගුත්තියා බාහිරානං පටිඝාතාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ බහුං ආවුධං සන්නිචිතං හොති සලාකඤ්චෙව ජෙවනිකඤ්ච [ජෙවනියඤ්ච (සී. අට්ඨ.)]. ඉමිනා චතුත්ථෙන නගරපරික්ඛාරෙන සුපරික්ඛතං හොති රඤ්ඤො පච්චන්තිමං නගරං අබ්භන්තරානං ගුත්තියා බාහිරානං පටිඝාතාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ බහුබලකායො පටිවසති, සෙය්‍යථිදං – හත්ථාරොහා අස්සාරොහා රථිකා ධනුග්ගහා චෙලකා චලකා පිණ්ඩදායකා උග්ගා රාජපුත්තා පක්ඛන්දිනො මහානාගා සූරා චම්මයොධිනො දාසකපුත්තා. ඉමිනා පඤ්චමෙන නගරපරික්ඛාරෙන සුපරික්ඛතං හොති රඤ්ඤො පච්චන්තිමං නගරං අබ්භන්තරානං ගුත්තියා බාහිරානං පටිඝාතාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ දොවාරිකො හොති පණ්ඩිතො බ්‍යත්තො මෙධාවී අඤ්ඤාතානං නිවාරෙතා ඤාතානං පවෙසෙතා. ඉමිනා ඡට්ඨෙන නගරපරික්ඛාරෙන සුපරික්ඛතං හොති රඤ්ඤො පච්චන්තිමං නගරං අබ්භන්තරානං ගුත්තියා බාහිරානං පටිඝාතාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ පාකාරො හොති උච්චො චෙව විත්ථතො ච වාසනලෙපනසම්පන්නො ච. ඉමිනා සත්තමෙන නගරපරික්ඛාරෙන සුපරික්ඛතං හොති රඤ්ඤො පච්චන්තිමං නගරං අබ්භන්තරානං ගුත්තියා බාහිරානං පටිඝාතාය. ඉමෙහි සත්තහි නගරපරික්ඛාරෙහි සුපරික්ඛතං හොති.

‘‘කතමෙසං චතුන්නං ආහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී? ඉධ, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ බහුං තිණකට්ඨොදකං සන්නිචිතං හොති අබ්භන්තරානං රතියා අපරිතස්සාය ඵාසුවිහාරාය බාහිරානං පටිඝාතාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ බහුං සාලියවකං සන්නිචිතං හොති අබ්භන්තරානං රතියා අපරිතස්සාය ඵාසුවිහාරාය බාහිරානං පටිඝාතාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ බහුං තිලමුග්ගමාසාපරණ්ණං සන්නිචිතං හොති අබ්භන්තරානං රතියා අපරිතස්සාය ඵාසුවිහාරාය බාහිරානං පටිඝාතාය.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ බහුං භෙසජ්ජං සන්නිචිතං හොති, සෙය්‍යථිදං – සප්පි නවනීතං තෙලං මධු ඵාණිතං ලොණං අබ්භන්තරානං රතියා අපරිතස්සාය ඵාසුවිහාරාය බාහිරානං පටිඝාතාය. ඉමෙසං ඛො, භික්ඛවෙ, චතුන්නං ආහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී.

‘‘යතො ඛො, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමං නගරං ඉමෙහි සත්තහි නගරපරික්ඛාරෙහි සුපරික්ඛතං හොති, ඉමෙසඤ්ච චතුන්නං ආහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී. ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමං නගරං අකරණීයං බාහිරෙහි පච්චත්ථිකෙහි පච්චාමිත්තෙහි. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, යතො අරියසාවකො සත්තහි සද්ධම්මෙහි සමන්නාගතො හොති, චතුන්නඤ්ච ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො අකරණීයො මාරස්ස අකරණීයො පාපිමතො. කතමෙහි සත්තහි සද්ධම්මෙහි සමන්නාගතො හොති?

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ එසිකා හොති ගම්භීරනෙමා සුනිඛාතා අචලා අසම්පවෙධී අබ්භන්තරානං ගුත්තියා බාහිරානං පටිඝාතාය. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො සද්ධො හොති, සද්දහති තථාගතස්ස බොධිං ‘ඉතිපි සො…පෙ…. බුද්ධො භගවා’ති. සද්ධෙසිකො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො අකුසලං පජහති, කුසලං භාවෙති; සාවජ්ජං පජහති, අනවජ්ජං භාවෙති; සුද්ධං අත්තානං පරිහරති. ඉමිනා පඨමෙන සද්ධම්මෙන සමන්නාගතො හොති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ පරිඛා හොති ගම්භීරා චෙව විත්ථතා ච අබ්භන්තරානං ගුත්තියා බාහිරානං පටිඝාතාය. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො හිරීමා හොති, හිරීයති කායදුච්චරිතෙන වචීදුච්චරිතෙන මනොදුච්චරිතෙන, හිරීයති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. හිරීපරික්ඛො ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො අකුසලං පජහති, කුසලං භාවෙති; සාවජ්ජං පජහති, අනවජ්ජං භාවෙති; සුද්ධං අත්තානං පරිහරති. ඉමිනා දුතියෙන සද්ධම්මෙන සමන්නාගතො හොති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ අනුපරියායපථො හොති උච්චො චෙව විත්ථතො ච අබ්භන්තරානං ගුත්තියා බාහිරානං පටිඝාතාය. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ඔත්තප්පී හොති, ඔත්තප්පති කායදුච්චරිතෙන වචීදුච්චරිතෙන මනොදුච්චරිතෙන, ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. ඔත්තප්පපරියායපථො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො අකුසලං පජහති, කුසලං භාවෙති; සාවජ්ජං පජහති, අනවජ්ජං භාවෙති; සුද්ධං අත්තානං පරිහරති. ඉමිනා තතියෙන සද්ධම්මෙන සමන්නාගතො හොති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ බහුං ආවුධං සන්නිචිතං හොති සලාකඤ්චෙව ජෙවනිකඤ්ච අබ්භන්තරානං ගුත්තියා බාහිරානං පටිඝාතාය. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො බහුස්සුතො හොති…පෙ…. දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා. සුතාවුධො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො අකුසලං පජහති, කුසලං භාවෙති; සාවජ්ජං පජහති, අනවජ්ජං භාවෙති; සුද්ධං අත්තානං පරිහරති. ඉමිනා චතුත්ථෙන සද්ධම්මෙන සමන්නාගතො හොති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ බහුබලකායො පටිවසති, සෙය්‍යථිදං – හත්ථාරොහා අස්සාරොහා රථිකා ධනුග්ගහා චෙලකා චලකා පිණ්ඩදායකා උග්ගා රාජපුත්තා පක්ඛන්දිනො මහානාගා සූරා චම්මයොධිනො දාසකපුත්තා අබ්භන්තරානං ගුත්තියා බාහිරානං පටිඝාතාය. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ආරද්ධවීරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය, ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු. වීරියබලකායො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො අකුසලං පජහති, කුසලං භාවෙති; සාවජ්ජං පජහති, අනවජ්ජං භාවෙති; සුද්ධං අත්තානං පරිහරති. ඉමිනා පඤ්චමෙන සද්ධම්මෙන සමන්නාගතො හොති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ දොවාරිකො හොති පණ්ඩිතො බ්‍යත්තො මෙධාවී අඤ්ඤාතානං නිවාරෙතා ඤාතානං පවෙසෙතා අබ්භන්තරානං ගුත්තියා බාහිරානං පටිඝාතාය. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො සතිමා හොති පරමෙන සතිනෙපක්කෙන සමන්නාගතො චිරකතම්පි චිරභාසිතම්පි සරිතා අනුස්සරිතා. සතිදොවාරිකො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො අකුසලං පජහති, කුසලං භාවෙති; සාවජ්ජං පජහති, අනවජ්ජං භාවෙති; සුද්ධං අත්තානං පරිහරති. ඉමිනා ඡට්ඨෙන සද්ධම්මෙන සමන්නාගතො හොති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ පාකාරො හොති උච්චො චෙව විත්ථතො ච වාසනලෙපනසම්පන්නො ච අබ්භන්තරානං ගුත්තියා බාහිරානං පටිඝාතාය. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො පඤ්ඤවා හොති උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා. පඤ්ඤාවාසනලෙපනසම්පන්නො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො අකුසලං පජහති, කුසලං භාවෙති; සාවජ්ජං පජහති, අනවජ්ජං භාවෙති; සුද්ධං අත්තානං පරිහරති. ඉමිනා සත්තමෙන සද්ධම්මෙන සමන්නාගතො හොති. ඉමෙහි සත්තහි සද්ධම්මෙහි සමන්නාගතො හොති.

‘‘කතමෙසං චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී? සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ බහුං තිණකට්ඨොදකං

සන්නිචිතං හොති අබ්භන්තරානං රතියා අපරිතස්සාය ඵාසුවිහාරාය බාහිරානං පටිඝාතාය. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො විවිච්චෙව කාමෙහි...පෙ.... පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අත්තනො රතියා අපරිතස්සාය ඵාසුවිහාරාය ඔක්කමනාය නිබ්බානස්ස.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ බහුං සාලියවකං සන්නිචිතං හොති අබ්භන්තරානං රතියා අපරිතස්සාය ඵාසුවිහාරාය බාහිරානං පටිඝාතාය. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො විතක්කවිචාරානං වූපසමා...පෙ.... දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අත්තනො රතියා අපරිතස්සාය ඵාසුවිහාරාය ඔක්කමනාය නිබ්බානස්ස.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ බහුං තිලමුග්ගමාසාපරණ්ණං සන්නිචිතං හොති අබ්භන්තරානං රතියා අපරිතස්සාය ඵාසුවිහාරාය බාහිරානං පටිඝාතාය. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො පීතියා ච විරාගා...පෙ.... තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අත්තනො රතියා අපරිතස්සාය ඵාසුවිහාරාය ඔක්කමනාය නිබ්බානස්ස.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පච්චන්තිමෙ නගරෙ බහුං භෙසජ්ජං සන්නිචිතං හොති, සෙය්‍යථීදං – සප්පි නවනීතං තෙලං මධු ඵාණිතං ලොණං අබ්භන්තරානං රතියා අපරිතස්සාය ඵාසුවිහාරාය බාහිරානං පටිඝාතාය. එවමෙවං ඛො භික්ඛවෙ, අරියසාවකො සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති අත්තනො රතියා අපරිතස්සාය ඵාසුවිහාරාය ඔක්කමනාය නිබ්බානස්ස. ඉමෙසං චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී.

‘‘යතො ඛො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ඉමෙහි සත්තහි සද්ධම්මෙහි සමන්නාගතො හොති, ඉමෙසඤ්ච චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො අකරණීයො මාරස්ස අකරණීයො පාපිමතො’’ති. තතියං.

4. ධම්මඤ්ඤූසුත්තං

68. ‘‘සත්තහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති ...පෙ.... අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. කතමෙහි සත්තහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මඤ්ඤූ ච හොති අත්ථඤ්ඤූ ච අත්තඤ්ඤූ ච මත්තඤ්ඤූ ච කාලඤ්ඤූ ච පරිසඤ්ඤූ ච පුග්ගලපරොපරඤ්ඤූ ච.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මඤ්ඤූ හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මං ජානාති තකංකරණං ගාථං උදානං ඉතිවුත් වෙය්‍යාතං ගෙය්‍යංසුත් –ජාතකං

අබ්භුතධම්මං වෙදල්ලංනො වෙ ., භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මං ජානෙය්‍ය – තංසුත් ගෙය්‍යං ....පෙ...අබ්භුතධම්මං වෙදල්ලං, නයිධ ති 'ඤ්ඤූමඤ්ඤධම්' මා වයස් .වෙය්‍යාවුච් බො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මං ජානාති තං සුත් – ....පෙ...ගෙය්‍යංඅබ්භුතධම්මං වෙදල්ලං, තස්මා ඉති .චතිති වුච්'ඤ්ඤූමඤ්ඤධම්' .ඤ්ඤූමඤ්ඤධම්

''අත්ථඤ්ඤූ ච කථං හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු තස්ස තස්සෙව භාසිතස්ස අත්ථං ජානාති – 'අයං ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථො, අයං ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථො'ති. නො චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු තස්ස තස්සෙව භාසිතස්ස අත්ථං ජානෙය්‍ය – 'අයං ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථො, අයං ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථො'ති, නයිධ 'අත්ථඤ්ඤූ'ති වුච්චෙය්‍ය. යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු තස්ස තස්සෙව භාසිතස්ස අත්ථං ජානාති – 'අයං ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථො, අයං ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථො'ති, තස්මා 'අත්ථඤ්ඤූ'ති වුච්චති. ඉති ධම්මඤ්ඤූ, අත්ථඤ්ඤූ.

''අත්තඤ්ඤූ ච කථං හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්තානං ජානාති – 'එත්තකොම්හි සද්ධාය සීලෙන සුතෙන චාගෙන පඤ්ඤාය පටිභානෙනා'ති. නො චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්තානං ජානෙය්‍ය – 'එත්තකොම්හි සද්ධාය සීලෙන සුතෙන චාගෙන පඤ්ඤාය පටිභානෙනා'ති, නයිධ 'අත්තඤ්ඤූ'ති වුච්චෙය්‍ය. යස්මා ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්තානං ජානාති – 'එත්තකොම්හි සද්ධාය සීලෙන සුතෙන චාගෙන පඤ්ඤාය පටිභානෙනා'ති, තස්මා 'අත්තඤ්ඤූ'ති වුච්චති. ඉති ධම්මඤ්ඤූ, අත්ථඤ්ඤූ, අත්තඤ්ඤූ.

''මත්තඤ්ඤූ ච කථං හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු මත්තං ජානාති චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං පටිග්ගහණාය. නො චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු මත්තං ජානෙය්‍ය චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං පටිග්ගහණාය, නයිධ 'මත්තඤ්ඤූ'ති වුච්චෙය්‍ය. යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු මත්තං ජානාති චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං පටිග්ගහණාය, තස්මා 'මත්තඤ්ඤූ'ති වුච්චති. ඉති ධම්මඤ්ඤූ, අත්ථඤ්ඤූ, අත්තඤ්ඤූ, මත්තඤ්ඤූ.

''කාලඤ්ඤූ ච කථං හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු, කාලං ජානාති – 'අයං කාලො උද්දෙසස්ස, අයං කාලො පරිපුච්ඡාය, අයං කාලො යොගස්ස, අයං කාලො පටිසල්ලානස්සා'ති. නො චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාලං ජානෙය්‍ය – 'අයං කාලො උද්දෙසස්ස, අයං කාලො පරිපුච්ඡාය, අයං කාලො යොගස්ස, අයං කාලො පටිසල්ලානස්සා'ති, නයිධ 'කාලඤ්ඤූ'ති වුච්චෙය්‍ය. යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාලං ජානාති – 'අයං කාලො උද්දෙසස්ස, අයං කාලො පරිපුච්ඡාය, අයං කාලො යොගස්ස, අයං කාලො පටිසල්ලානස්සා'ති, තස්මා 'කාලඤ්ඤූ'ති වුච්චති. ඉති ධම්මඤ්ඤූ, අත්ථඤ්ඤූ, අත්තඤ්ඤූ, මත්තඤ්ඤූ, කාලඤ්ඤූ.

‘‘පරිසඤ්ඤූ ච කථං හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පරිසං ජානාති – ‘අයං ඛත්තියපරිසා, අයං බ්‍රාහ්මණපරිසා, අයං ගහපතිපරිසා, අයං සමණපරිසා. තත්ථ එවං උපසඞ්කමිතබ්බං, එවං ඨාතබ්බං, එවං කත්තබ්බං, එවං නිසීදිතබ්බං, එවං භාසිතබ්බං, එවං තුණ්හී භවිතබ්බ’න්ති. නො චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පරිසං ජානෙය්‍ය – ‘අයං ඛත්තියපරිසා…පෙ.… එවං තුණ්හී භවිතබ්බ’න්ති, නයිධ ‘පරිසඤ්ඤූ’ති වුච්චෙය්‍ය. යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පරිසං ජානාති – ‘අයං ඛත්තියපරිසා, අයං බ්‍රාහ්මණපරිසා, අයං ගහපතිපරිසා, අයං සමණපරිසා. තත්ථ එවං උපසඞ්කමිතබ්බං, එවං ඨාතබ්බං, එවං කත්තබ්බං, එවං නිසීදිතබ්බං, එවං භාසිතබ්බං, එවං තුණ්හී භවිතබ්බ’න්ති, තස්මා ‘පරිසඤ්ඤූ’ති වුච්චති. ඉති ධම්මඤ්ඤූ, අත්ථඤ්ඤූ, අත්තඤ්ඤූ, මත්තඤ්ඤූ, කාලඤ්ඤූ, පරිසඤ්ඤූ.

‘‘පුග්ගලපරොපරඤ්ඤූ ච කථං හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො [සබ්බත්ථපි ඉධ ආරම්භෙ ‘‘භික්ඛුනො’’ ත්වෙව දිස්සති] ද්වයෙන පුග්ගලා විදිතා හොන්ති. ද්වෙ පුග්ගලා – එකො අරියානං දස්සනකාමො, එකො අරියානං න දස්සනකාමො. య්වායං පුග්ගලො අරියානං න දස්සනකාමො, එවං සො තෙනඞ්ගෙන ගාරය්හො.ය්වායං පුග්ගලො අරියානං දස්සනකාමො, එවං සො තෙනඞ්ගෙන පාසංසො.

‘‘ද්වෙ පුග්ගලා අරියානං දස්සනකාමා – එකො සද්ධම්මං සොතුකාමො, එකො සද්ධම්මං න සොතුකාමො.ය්වායං පුග්ගලො සද්ධම්මං න සොතුකාමො, එවං සො තෙනඞ්ගෙන ගාරය්හො.ය්වායං පුග්ගලො සද්ධම්මං සොතුකාමො, එවං සො තෙනඞ්ගෙන පාසංසො.

‘‘ද්වෙ පුග්ගලා සද්ධම්මං සොතුකාමා – එකො ඔහිතසොතො ධම්මං සුණාති, එකො අනොහිතසොතො ධම්මං සුණාති.ය්වායං පුග්ගලො අනොහිතසොතො ධම්මං සුණාති, එවං සො තෙනඞ්ගෙන ගාරය්හො.ය්වායං පුග්ගලො ඔහිතසොතො ධම්මං සුණාති, එවං සො තෙනඞ්ගෙන පාසංසො.

‘‘ද්වෙ පුග්ගලා ඔහිතසොතා ධම්මං සුණන්ති [සුණන්තා (ක.)] – එකො සුත්වා ධම්මං ධාරෙති, එකො සුත්වා ධම්මං න ධාරෙති. ය්වායං පුග්ගලො සුත්වා න ධම්මං ධාරෙති, එවං සො තෙනඞ්ගෙන ගාරය්හො. ය්වායං පුග්ගලො සුත්වා ධම්මං ධාරෙති, එවං සො තෙනඞ්ගෙන පාසංසො.

‘‘ද්වෙ පුග්ගලා සුත්වා ධම්මං ධාරෙන්ති [ධාරෙන්තා (ක.)] – එකො ධාතානං [ධතානං (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] ධම්මානං අත්ථං උපපරික්ඛති, එකො ධාතානං ධම්මානං අත්ථං න උපපරික්ඛති. ය්වායං පුග්ගලො ධාතානං ධම්මානං අත්ථං න උපපරික්ඛති, එවං සො තෙනඞ්ගෙන ගාරය්හො. ය්වායං පුග්ගලො ධාතානං ධම්මානං අත්ථං උපපරික්ඛති, එවං සො තෙනඞ්ගෙන පාසංසො.

‘‘ද්වෙ පුග්ගලා ධාතානං ධම්මානං අත්ථං උපපරික්ඛන්ති [උපපරික්ඛන්තා (ක.)] – එකො අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො, එකො අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය න ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො. య්වායං පුග්ගලො අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය න ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො, එවං සො තෙනඞ්ගෙන ගාරය්හො. య්වායං පුග්ගලො අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො, එවං සො තෙනඞ්ගෙන පාසංසො.

‘‘ද්වෙ පුග්ගලා අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නා – එකො අත්තහිතාය පටිපන්නො නො පරහිතාය, එකො අත්තහිතාය ච පටිපන්නො පරහිතාය ච. య්වායං පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො නො පරහිතාය, එවං සො තෙනඞ්ගෙන ගාරය්හො. య්වායං පුග්ගලො අත්ථහිතාය ච පටිපන්නො පරහිතාය ච, එවං සො තෙනඞ්ගෙන පාසංසො. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො [භික්ඛුනා (සී. స్యా.)] ද්වයෙන පුග්ගලා විදිතා හොන්ති. එවං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පුග්ගලපරොපරඤ්ඤූ හොති. ‘‘ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති පාහුනෙය්‍යො…පෙ.… අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’’ති. චතුත්ථං.

5. පාරිච්ඡත්තකසුත්තං

69. ‘‘යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ දෙවානං තාවතිංසානං පාරිච්ඡත්තකො කොවිළාරො පණ්ඩුපලාසො හොති, අත්තමනා, භික්ඛවෙ, දෙවා තාවතිංසා තස්මිං සමයෙ හොන්ති – ‘පණ්ඩුපලාසො දානි පාරිච්ඡත්තකො කොවිළාරො නචිරස්සෙව දානි පන්නපලාසො භවිස්සතී’’’ති.

‘‘යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ දෙවානං තාවතිංසානං පාරිච්ඡත්තකො කොවිළාරො පන්නපලාසො හොති, අත්තමනා, භික්ඛවෙ, දෙවා තාවතිංසා තස්මිං සමයෙ හොන්ති – ‘පන්නපලාසො දානි පාරිච්ඡත්තකො කොවිළාරො නචිරස්සෙව දානි ජාලකජාතො භවිස්සතී’’’ති.

‘‘යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ දෙවානං තාවතිංසානං පාරිච්ඡත්තකො කොවිළාරො ජාලකජාතො හොති, අත්තමනා, භික්ඛවෙ, දෙවා තාවතිංසා තස්මිං සමයෙ හොන්ති – ‘ජාලකජාතො දානි පාරිච්ඡත්තකො කොවිළාරො නචිරස්සෙව දානි ඛාරකජාතො භවිස්සතී’’’ති.

‘‘යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ දෙවානං තාවතිංසානං පාරිච්ඡත්තකො කොවිළාරො ඛාරකජාතො හොති, අත්තමනා, භික්ඛවෙ, දෙවා තාවතිංසා තස්මිං සමයෙ හොන්ති – ‘ඛාරකජාතො දානි පාරිච්ඡත්තකො කොවිළාරො නචිරස්සෙව දානි කුටුමලකජාතො [කුඩුමලකජාතො (සී. స్యా. පී.)] භවිස්සතී’’’ති.

‘‘යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ දෙවානං තාවතිංසානං පාරිච්ඡත්තකො කොවිළාරො කුටුමලකජාතො හොති, අත්තමනා, භික්ඛවෙ, දෙවා තාවතිංසා තස්මිං සමයෙ හොන්ති – ‘කුටුමලකජාතො දානි පාරිච්ඡත්තකො කොවිළාරො නචිරස්සෙව දානි කොරකජාතො [කොකාසකජාතො (සී. ස්‍යා.), කොසකජාතො (ක.)] භවිස්සතී’’’ති.

‘‘යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ දෙවානං තාවතිංසානං පාරිච්ඡත්තකො කොවිළාරො කොරකජාතො හොති, අත්තමනා, භික්ඛවෙ, දෙවා තාවතිංසා තස්මිං සමයෙ හොන්ති – ‘කොරකජාතො දානි පාරිච්ඡත්තකො කොවිළාරො නචිරස්සෙව දානි සබ්බඵාලිඵුල්ලො [සබ්බපාලිඵුල්ලො (සී. පී.)] භවිස්සතී’’’ති.

‘‘යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ දෙවානං තාවතිංසානං පාරිච්ඡත්තකො කොවිළාරො සබ්බඵාලිඵුල්ලො හොති, අත්තමනා, භික්ඛවෙ, දෙවා තාවතිංසා පාරිච්ඡත්තකස්ස කොවිළාරස්ස මූලෙ දිබ්බෙ චත්තාරො මාසෙ පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතා සමඞ්ගීභූතා පරිචාරෙන්ති.

‘‘සබ්බඵාලිඵුල්ලස්ස ඛො පන, භික්ඛවෙ, පාරිච්ඡත්තකස්ස කොවිළාරස්ස සමන්තා පඤ්ඤාසයොජනානි ආභාය ඵුටං හොති, අනුවාතං යොජනසතං ගන්ධො ගච්ඡති, අයමානුභාවො පාරිච්ඡත්තකස්ස කොවිළාරස්ස.

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, යස්මිං සමයෙ අරියසාවකො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජාය චෙතෙති, පණ්ඩුපලාසො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො තස්මිං සමයෙ හොති දෙවානංව තාවතිංසානං පාරිච්ඡත්තකො කොවිළාරො.

‘‘යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ අරියසාවකො කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති, පන්නපලාසො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො තස්මිං සමයෙ හොති දෙවානංව තාවතිංසානං පාරිච්ඡත්තකො කොවිළාරො.

‘‘යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ අරියසාවකො විවිච්චෙව කාමෙහි...පෙ.... පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, ජාලකජාතො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො තස්මිං සමයෙ හොති දෙවානංව තාවතිංසානං පාරිච්ඡත්තකො කොවිළාරො.

‘‘යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ අරියසාවකො විතක්කවිචාරානං වූපසමා...පෙ.... දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, ඛාරකජාතො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො තස්මිං සමයෙ හොති දෙවානංව තාවතිංසානං පාරිච්ඡත්තකො කොවිළාරො.

‘‘යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ අරියසාවකො පීතියා ච විරාගා...පෙ.... තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, කුටුමලකජාතො, භික්ඛවෙ,

අරියසාවකො තස්මිං සමයෙ හොති දෙවානංව තාවතිංසානං පාරිච්ඡත්තකො කොවිළාරො.

‘‘යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ අරියසාවකො සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා...පෙ.... චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, කොරකජාතො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො තස්මිං සමයෙ හොති දෙවානංව තාවතිංසානං පාරිච්ඡත්තකො කොවිළාරො.

‘‘යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ අරියසාවකො ආසවානං ඛයා...පෙ.... සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති, සබ්බඵාලිඵුල්ලො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො තස්මිං සමයෙ හොති දෙවානංව තාවතිංසානං පාරිච්ඡත්තකො කොවිළාරො.

‘‘තස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ භුම්මා දෙවා සද්දමනුස්සාවෙන්ති – ‘එසො ඉත්ථන්නාමො ආයස්මා ඉත්ථන්නාමස්ස ආයස්මතො සද්ධිවිහාරිකො අමුකම්හා ගාමා වා නිගමා වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරතී’ති. භුම්මානං දෙවානං සද්දං සුත්වා චාතුමහාරාජිකා දෙවා...පෙ.... තාවතිංසා දෙවා... යාමා දෙවා... තුසිතා දෙවා... නිම්මානරතී දෙවා... පරනිම්මිතවසවත්තී දෙවා... බ්‍රහ්මකායිකා දෙවා සද්දමනුස්සාවෙන්ති – ‘එසො ඉත්ථන්නාමො ආයස්මා ඉත්ථන්නාමස්ස ආයස්මතො සද්ධිවිහාරිකො අමුකම්හා ගාමා වා නිගමා වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරතී’ති. ඉතිහ තෙන ඛණෙන තෙන මුහුත්තෙන යාව බ්‍රහ්මලොකා සද්දො [සාධුකාරසද්දො (සී. අට්ඨ., ක. අට්ඨ.)] අබ්භුග්ගච්ඡති, අයමානුභාවො ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො’’ති. පඤ්චමං.

6. සක්කච්චසුත්තං

70. අථ ඛො ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘‘කිං නු ඛො, භික්ඛු, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්තො අකුසලං පජහෙය්‍ය, කුසලං භාවෙය්‍යා’’ති? අථ ඛො ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස එතදහොසි – ‘‘සත්ථාරං ඛො, භික්ඛු, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්තො අකුසලං පජහෙය්‍ය, කුසලං භාවෙය්‍ය. ධම්මං ඛො, භික්ඛු...පෙ.... සඞ්ඝං ඛො, භික්ඛු...පෙ.... සික්ඛං ඛො, භික්ඛු...පෙ.... සමාධිං ඛො, භික්ඛු...පෙ.... අප්පමාදං ඛො, භික්ඛු...පෙ.... පටිසන්ථාරං ඛො, භික්ඛු සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්තො අකුසලං පජහෙය්‍ය, කුසලං භාවෙය්‍යා’’ති.

අථ ඛො ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස එතදහොසි – ‘‘ඉමෙ ඛො මෙ ධම්මා පරිසුද්ධා පරියොදාතා, යංනූනාහං ඉමෙ ධම්මෙ ගන්ත්වා [ගහෙත්වා (ක.)]

භගවතො ආරොචෙය්‍යං. එවං මෙ ඉමෙ ධම්මා පරිසුද්ධා චෙව භවිස්සන්ති පරිසුද්ධසඞ්ඛාතතරා ච. සෙය්‍යථාපි නාම පුරිසො සුවණ්ණනික්ඛං අධිගච්ඡෙය්‍ය පරිසුද්ධං පරියොදාතං. තස්ස එවමස්ස – ‘අයං ඛො මෙ සුවණ්ණනික්ඛො පරිසුද්ධො පරියොදාතො, යංනූනාහං ඉමං සුවණ්ණනික්ඛං ගන්ත්වා [ගහෙත්වා (ක.)] කම්මාරානං දස්සෙය්‍යං. එවං මෙ අයං සුවණ්ණනික්ඛො සකම්මාරගතො පරිසුද්ධො චෙව භවිස්සති පරිසුද්ධසඞ්ඛාතතරො ච. එවමෙවං [ඛො (ක.)] මෙ ඉමෙ ධම්මා පරිසුද්ධා පරියොදාතා, යංනූනාහං ඉමෙ ධම්මෙ ගන්ත්වා [ගහෙත්වා (ක.)] භගවතො ආරොචෙය්‍යං. එවං මෙ ඉමෙ ධම්මා පරිසුද්ධා චෙව භවිස්සන්ති පරිසුද්ධසඞ්ඛාතතරා චා’’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච –

‘‘ඉධ මය්හං, භන්තෙ, රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘කිං නු ඛො, භික්ඛු, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්තො අකුසලං පජහෙය්‍ය, කුසලං භාවෙය්‍යා’ති? අථ ඛො තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – ‘සත්ථාරං ඛො, භික්ඛු, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්තො අකුසලං පජහෙය්‍ය, කුසලං භාවෙය්‍ය. ධම්මං ඛො, භික්ඛු ...පෙ.... පටිසන්ථාරං ඛො, භික්ඛු සක්කත්වා...පෙ.... කුසලං භාවෙය්‍යා’ති. අථ ඛො තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – ‘ඉමෙ ඛො මෙ ධම්මා පරිසුද්ධා පරියොදාතා, යංනූනාහං ඉමෙ ධම්මෙ ගන්ත්වා භගවතො ආරොචෙය්‍යං. එවං මෙ ඉමෙ ධම්මා පරිසුද්ධා චෙව භවිස්සන්ති පරිසුද්ධසඞ්ඛාතතරා ච. සෙය්‍යථාපි නාම පුරිසො සුවණ්ණනික්ඛං අධිගච්ඡෙය්‍ය පරිසුද්ධං පරියොදාතං. තස්ස එවමස්ස – අයං ඛො මෙ සුවණ්ණනික්ඛො පරිසුද්ධො පරියොදාතො, යංනූනාහං ඉමං සුවණ්ණනික්ඛං ගන්ත්වා කම්මාරානං දස්සෙය්‍යං. එවං මෙ අයං සුවණ්ණනික්ඛො සකම්මාරගතො පරිසුද්ධො චෙව භවිස්සති පරිසුද්ධසඞ්ඛාතතරො ච. එවමෙවං මෙ ඉමෙ ධම්මා පරිසුද්ධා පරියොදාතා, යංනූනාහං ඉමෙ ධම්මෙ ගන්ත්වා භගවතො ආරොචෙය්‍යං. එවං මෙ ඉමෙ ධම්මා පරිසුද්ධා චෙව භවිස්සන්ති පරිසුද්ධසඞ්ඛාතතරා චා’’’ති.

‘‘සාධු සාධු, සාරිපුත්ත! සත්ථාරං ඛො, සාරිපුත්ත, භික්ඛු සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්තො අකුසලං පජහෙය්‍ය, කුසලං භාවෙය්‍ය. ධම්මං ඛො, සාරිපුත්ත, භික්ඛු සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්තො අකුසලං පජහෙය්‍ය, කුසලං භාවෙය්‍ය. සඞ්ඝං ඛො...පෙ.... සික්ඛං ඛො... සමාධිං ඛො... අප්පමාදං ඛො... පටිසන්ථාරං ඛො, සාරිපුත්ත, භික්ඛු සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්තො අකුසලං පජහෙය්‍ය, කුසලං භාවෙය්‍යා’’ති.

එවං වුත්තෙ ආයස්මා සාරිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ඉමස්ස ඛො අහං, භන්තෙ, භගවතා සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමි. සො වත, භන්තෙ, භික්ඛු සත්ථරි අගාරවො ධම්මෙ සගාරවො භවිස්සතීති නෙතං ඨානං විජ්ජති. යො සො, භන්තෙ, භික්ඛු සත්ථරි අගාරවො ධම්මෙපි සො අගාරවො’’.

‘‘සො වත, භන්තෙ, භික්ඛු සත්ථරි අගාරවො ධම්මෙ අගාරවො සඞ්ඝෙ සගාරවො භවිස්සතීති නෙතං ඨානං විජ්ජති. යො සො, භන්තෙ, භික්ඛු සත්ථරි අගාරවො ධම්මෙ අගාරවො සඞ්ඝෙපි සො අගාරවො.

‘‘සො වත, භන්තෙ, භික්ඛු සත්ථරි අගාරවො ධම්මෙ අගාරවො සඞ්ඝෙ අගාරවො සික්ඛාය සගාරවො භවිස්සතීති නෙතං ඨානං විජ්ජති. යො සො, භන්තෙ, භික්ඛු සත්ථරි අගාරවො ධම්මෙ අගාරවො සඞ්ඝෙ අගාරවො සික්ඛායපි සො අගාරවො.

‘‘සො වත, භන්තෙ, භික්ඛු සත්ථරි අගාරවො ධම්මෙ අගාරවො සඞ්ඝෙ අගාරවො සික්ඛාය අගාරවො සමාධිස්මිං සගාරවො භවිස්සතීති නෙතං ඨානං විජ්ජති. යො සො, භන්තෙ, භික්ඛු සත්ථරි අගාරවො ධම්මෙ අගාරවො සඞ්ඝෙ අගාරවො සික්ඛාය අගාරවො සමාධිස්මිම්පි සො අගාරවො.

‘‘සො වත, භන්තෙ, භික්ඛු සත්ථරි අගාරවො ධම්මෙ අගාරවො සඞ්ඝෙ අගාරවො සික්ඛාය අගාරවො සමාධිස්මිං අගාරවො අප්පමාදෙ සගාරවො භවිස්සතීති නෙතං ඨානං විජ්ජති. යො සො, භන්තෙ, භික්ඛු සත්ථරි අගාරවො ධම්මෙ අගාරවො සඞ්ඝෙ අගාරවො සික්ඛාය අගාරවො සමාධිස්මිං අගාරවො අප්පමාදෙපි සො අගාරවො.

‘‘සො වත, භන්තෙ, භික්ඛු සත්ථරි අගාරවො ධම්මෙ අගාරවො සඞ්ඝෙ අගාරවො සික්ඛාය අගාරවො සමාධිස්මිං අගාරවො අප්පමාදෙ අගාරවො පටිසන්ථාරෙ සගාරවො භවිස්සතීති නෙතං ඨානං විජ්ජති. යො සො, භන්තෙ, භික්ඛු සත්ථරි අගාරවො...පෙ.... අප්පමාදෙ අගාරවො පටිසන්ථාරෙපි සො අගාරවො.

‘‘සො වත, භන්තෙ, භික්ඛු සත්ථරි සගාරවො ධම්මෙ අගාරවො භවිස්සතීති නෙතං ඨානං විජ්ජති. යො සො, භන්තෙ, භික්ඛු සත්ථරි සගාරවො ධම්මෙපි සො සගාරවො...පෙ.....

‘‘සො වත, භන්තෙ, භික්ඛු සත්ථරි සගාරවො...පෙ. ... අප්පමාදෙ සගාරවො පටිසන්ථාරෙ අගාරවො භවිස්සතීති නෙතං ඨානං විජ්ජති. යො සො, භන්තෙ, භික්ඛු සත්ථරි සගාරවො...පෙ.... අප්පමාදෙ සගාරවො පටිසන්ථාරෙපි සො සගාරවො.

‘‘සො වත, භන්තෙ, භික්ඛු සත්ථරි සගාරවො ධම්මෙපි සගාරවො භවිස්සතීති ඨානමෙතං විජ්ජති. යො සො, භන්තෙ, භික්ඛු සත්ථරි සගාරවො ධම්මෙපි සො සගාරවො…පෙ.….

‘‘සො වත, භන්තෙ, භික්ඛු සත්ථරි සගාරවො…පෙ.… අප්පමාදෙ සගාරවො පටිසන්ථාරෙපි සගාරවො භවිස්සතීති ඨානමෙතං විජ්ජති. යො සො, භන්තෙ, භික්ඛු සත්ථරි සගාරවො ධම්මෙ සගාරවො සඞ්ඝෙ සගාරවො සික්ඛාය සගාරවො සමාධිස්මිං සගාරවො අප්පමාදෙ සගාරවො පටිසන්ථාරෙපි සො සගාරවො’’ති.

‘‘ඉමස්ස ඛො අහං, භන්තෙ, භගවතා සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමී’’ති.

‘‘සාධු සාධු, සාරිපුත්ත! සාධු ඛො ත්වං, සාරිපුත්ත, ඉමස්ස මයා සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාසි. සො වත, සාරිපුත්ත, භික්ඛු සත්ථරි අගාරවො ධම්මෙ සගාරවො භවිස්සතීති නෙතං ඨානං විජ්ජති…පෙ.… යො සො, සාරිපුත්ත, භික්ඛු සත්ථරි අගාරවො ධම්මෙ අගාරවො සඞ්ඝෙ අගාරවො සික්ඛාය අගාරවො සමාධිස්මිං අගාරවො අප්පමාදෙපි සො අගාරවො.

‘‘සො වත, සාරිපුත්ත, භික්ඛු සත්ථරි අගාරවො ධම්මෙ අගාරවො සඞ්ඝෙ අගාරවො සික්ඛාය අගාරවො සමාධිස්මිං අගාරවො අප්පමාදෙ අගාරවො පටිසන්ථාරෙ සගාරවො භවිස්සතීති නෙතං ඨානං විජ්ජති. යො සො, සාරිපුත්ත, භික්ඛු සත්ථරි අගාරවො ධම්මෙ අගාරවො සඞ්ඝෙ අගාරවො සික්ඛාය අගාරවො සමාධිස්මිං අගාරවො අප්පමාදෙ අගාරවො පටිසන්ථාරෙපි සො අගාරවො.

‘‘සො වත, සාරිපුත්ත, භික්ඛු සත්ථරි සගාරවො ධම්මෙ අගාරවො භවිස්සතීති නෙතං ඨානං විජ්ජති…පෙ.… යො සො, සාරිපුත්ත, භික්ඛු සත්ථරි සගාරවො ධම්මෙපි සො සගාරවො …පෙ.….

‘‘සො වත, සාරිපුත්ත, භික්ඛු සත්ථරි සගාරවො ධම්මෙ සගාරවො…පෙ.… අප්පමාදෙ සගාරවො පටිසන්ථාරෙ අගාරවො භවිස්සතීති නෙතං ඨානං විජ්ජති. යො සො, සාරිපුත්ත, භික්ඛු සත්ථරි සගාරවො…පෙ.… අප්පමාදෙ සගාරවො පටිසන්ථාරෙපි සො සගාරවො.

‘‘සො වත, සාරිපුත්ත, භික්ඛු සත්ථරි සගාරවො ධම්මෙපි සගාරවො භවිස්සතීති ඨානමෙතං විජ්ජති. යො සො, සාරිපුත්ත, භික්ඛු සත්ථරි සගාරවො ධම්මෙපි සො සගාරවො…පෙ.….

‘‘සො වත, සාරිපුත්ත, භික්ඛු සත්ථරි සගාරවො…පෙ.… අප්පමාදෙ සගාරවො පටිසන්ථාරෙපි සො සගාරවො භවිස්සතීති ඨානමෙතං විජ්ජති.

යො සො, සාරිපුත්ත, භික්ඛු සත්ථරි සගාරවො…පෙ…. අප්පමාදෙ සගාරවො පටිසන්ථාරෙපි සො සගාරවො''ති.

''ඉමස්ස ඛො, සාරිපුත්ත, මයා සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථො දට්ඨබ්බො''ති. ඡට්ඨං.

7. භාවනාසුත්තං

71. ''භාවනං අනනුයුත්තස්ස, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො විහරතො කිඤ්චාපි එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – 'අහො වත මෙ අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චෙය්‍යා'ති, අථ ඛ්වස්ස නෙව අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චති. තං කිස්ස හෙතු? 'අභාවිතත්තා'තිස්ස වචනීයං. කිස්ස අභාවිතත්තා? චතුන්නං සතිපට්ඨානානං, චතුන්නං සම්මප්පධානානං, චතුන්නං ඉද්ධිපාදානං, පඤ්චන්නං ඉන්ද්‍රියානං, පඤ්චන්නං බලානං, සත්තන්නං බොජ්ඣඞ්ගානං, අරියස්ස අට්ඨඞ්ගිකස්ස මග්ගස්ස.

''සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, කුක්කුටියා අණ්ඩානි අට්ඨ වා දස වා ද්වාදස වා. තානස්සු කුක්කුටියා න සම්මා අධිසයිතානි, න සම්මා පරිසෙදිතානි, න සම්මා පරිභාවිතානි. කිඤ්චාපි තස්සා කුක්කුටියා එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – 'අහො වත මෙ කුක්කුටපොතකා පාදනඛසිඛාය වා මුඛතුණ්ඩකෙන වා අණ්ඩකොසං පදාලෙත්වා සොත්ථිනා අභිනිබ්භිජ්ජෙය්‍යු'න්ති, අථ ඛො අභබ්බාව තෙ කුක්කුටපොතකා පාදනඛසිඛාය වා මුඛතුණ්ඩකෙන වා අණ්ඩකොසං පදාලෙත්වා සොත්ථිනා අභිනිබ්භිජ්ජිතුං. තං කිස්ස හෙතු? තථා හි, භික්ඛවෙ, කුක්කුටියා අණ්ඩානි න සම්මා අධිසයිතානි, න සම්මා පරිසෙදිතානි, න සම්මා පරිභාවිතානි. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භාවනං අනනුයුත්තස්ස භික්ඛුනො විහරතො කිඤ්චාපි එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – 'අහො වත මෙ අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චෙය්‍යා'ති, අථ ඛ්වස්ස නෙව අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චති. තං කිස්ස හෙතු? 'අභාවිතත්තා'තිස්ස වචනීයං. කිස්ස අභාවිතත්තා? චතුන්නං සතිපට්ඨානානං, චතුන්නං සම්මප්පධානානං, චතුන්නං ඉද්ධිපාදානං, පඤ්චන්නං ඉන්ද්‍රියානං, පඤ්චන්නං බලානං, සත්තන්නං බොජ්ඣඞ්ගානං, අරියස්ස අට්ඨඞ්ගිකස්ස මග්ගස්ස.

''භාවනං අනුයුත්තස්ස, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො විහරතො කිඤ්චාපි න එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – 'අහො වත මෙ අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චෙය්‍යා'ති, අථ ඛ්වස්ස අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චති. තං කිස්ස හෙතු? 'භාවිතත්තා'තිස්ස වචනීයං. කිස්ස භාවිතත්තා? චතුන්නං සතිපට්ඨානානං, චතුන්නං සම්මප්පධානානං, චතුන්නං ඉද්ධිපාදානං, පඤ්චන්නං ඉන්ද්‍රියානං, පඤ්චන්නං බලානං, සත්තන්නං බොජ්ඣඞ්ගානං, අරියස්ස අට්ඨඞ්ගිකස්ස මග්ගස්ස.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, කුක්කුටියා අණ්ඩානි අට්ඨ වා දස වා ද්වාදස වා. තානස්සු කුක්කුටියා සම්මා අධිසයිතානි, සම්මා පරිසෙදිතානි, සම්මා පරිභාවිතානි. කිඤ්චාපි තස්සා කුක්කුටියා න එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – ‘අහො වත මෙ කුක්කුටපොතකා පාදනඛසිඛාය වා මුඛතුණ්ඩකෙන වා අණ්ඩකොසං පදාලෙත්වා සොත්ථිනා අභිනිබ්භිජ්ජෙය්‍යු’න්ති, අථ ඛො භබ්බාව තෙ කුක්කුටපොතකා පාදනඛසිඛාය වා මුඛතුණ්ඩකෙන වා අණ්ඩකොසං පදාලෙත්වා සොත්ථිනා අභිනිබ්භිජ්ජිතුං. තං කිස්ස හෙතු? තථා හි, භික්ඛවෙ, කුක්කුටියා අණ්ඩානි සම්මා අධිසයිතානි, සම්මා පරිසෙදිතානි, සම්මා පරිභාවිතානි. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භාවනං අනුයුත්තස්ස භික්ඛුනො විහරතො කිඤ්චාපි න එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – ‘අහො වත මෙ අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චෙය්‍යා’ති, අථ ඛ්වස්ස අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චති. තං කිස්ස හෙතු? ‘භාවිතත්තා’තිස්ස වචනීයං. කිස්ස භාවිතත්තා? චතුන්නං සතිපට්ඨානානං…පෙ…. අරියස්ස අට්ඨඞ්ගිකස්ස මග්ගස්ස.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ඵලගණ්ඩස්ස [පලගණ්ඩස්ස (?)] වා ඵලගණ්ඩන්තෙවාසිකස්ස වා දිස්සන්තෙව [ඛීයන්තෙ (ක.)] වාසිජටෙ [දිස්සන්ති අඞ්ගුලිපදානි (සී.), අඞ්ගුලපදානි දිස්සන්ති අඞ්ගුලපදං (ක.)] අඞ්ගුලිපදානි දිස්සති [දිස්සන්ති (ස්‍යා.)] අඞ්ගුට්ඨපදං [දිස්සන්ති අඞ්ගුලිපදානි (සී.), අඞ්ගුලපදානි දිස්සන්ති අඞ්ගුලපදං (ක.)]. නො ච ඛ්වස්ස එවං ඤාණං හොති – ‘එත්තකං මෙ අජ්ජ වාසිජටස්ස ඛීණං, එත්තකං හිය්‍යො, එත්තකං පරෙ’ති, අථ ඛ්වස්ස ඛීණෙ ‘ඛීණ’න්තෙව ඤාණං හොති. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භාවනං අනුයුත්තස්ස භික්ඛුනො විහරතො කිඤ්චාපි න එවං ඤාණං හොති – ‘එත්තකං මෙ අජ්ජ ආසවානං ඛීණං, එත්තකං හිය්‍යො, එත්තකං පරෙ’ති, අථ ඛ්වස්ස ඛීණෙ ‘ඛීණ’න්තෙව ඤාණං හොති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, සාමුද්දිකාය නාවාය වෙත්තබන්ධනබද්ධාය [වෙත්තබන්ධාය (ක.)] ඡ මාසානි උදකෙ පරියාදාය හෙමන්තිකෙන ථලෙ උක්ඛිත්තාය වාතාතපපරෙතානි බන්ධනානි, තානි පාවුස්සකෙන මෙඝෙන අභිප්පවුට්ඨානි අප්පකසිරෙනෙව පරිහායන්ති [පටිප්පස්සම්භන්ති (සී. ස්‍යා.)], පූතිකානි භවන්ති. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භාවනං අනුයුත්තස්ස භික්ඛුනො විහරතො අප්පකසිරෙනෙව සංයොජනානි පටිප්පස්සම්භන්ති, පූතිකානි භවන්තී’’ති. සත්තමං.

8. අග්ගික්ඛන්ධොපමසුත්තං

72. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසලෙසු චාරිකං චරති මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං. අද්දසා ඛො භගවා අද්ධානමග්ගප්පටිපන්නො අඤ්ඤතරස්මිං පදෙසෙ මහන්තං අග්ගික්ඛන්ධං ආදිත්තං සම්පජ්ජලිතං සජොතිභූතං [සඤ්ජොතිභූතං (ස්‍යා.)]. දිස්වාන මග්ගා ඔක්කම්ම අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘පස්සථ නො තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, අමුං මහන්තං

අග්ගික්ඛන්ධං ආදිත්තං සම්පජ්ජලිතං සජොතිභූත''න්ති? ''එවං, භන්තෙ''ති.

''තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, කතමං නු ඛො වරං – යං අමුං මහන්තං අග්ගික්ඛන්ධං ආදිත්තං සම්පජ්ජලිතං සජොතිභූතං ආලිඞ්ගෙත්වා උපනිසීදෙය්‍ය වා උපනිපජ්ජෙය්‍ය වා, යං වා ඛත්තියකඤ්ඤං වා බ්‍රාහ්මණකඤ්ඤං වා ගහපතිකඤ්ඤං වා මුදුතලුනහත්ථපාදං ආලිඞ්ගෙත්වා උපනිසීදෙය්‍ය වා උපනිපජ්ජෙය්‍ය වා''ති? ''එතදෙව, භන්තෙ, වරං – යං ඛත්තියකඤ්ඤං වා බ්‍රාහ්මණකඤ්ඤං වා ගහපතිකඤ්ඤං වා මුදුතලුනහත්ථපාදං ආලිඞ්ගෙත්වා උපනිසීදෙය්‍ය වා උපනිපජ්ජෙය්‍ය වා, දුක්ඛඤ්හෙතං, භන්තෙ, යං අමුං මහන්තං අග්ගික්ඛන්ධං ආදිත්තං සම්පජ්ජලිතං සජොතිභූතං ආලිඞ්ගෙත්වා උපනිසීදෙය්‍ය වා උපනිපජ්ජෙය්‍ය වා''ති.

''ආරොචයාමි වො, භික්ඛවෙ, පටිවෙදයාමි වො, භික්ඛවෙ, යථා එතදෙව තස්ස වරං දුස්සීලස්ස පාපධම්මස්ස අසුචිසඞ්කස්සරසමාචාරස්ස පටිච්ඡන්නකම්මන්තස්ස අස්සමණස්ස සමණපටිඤ්ඤස්ස අබ්‍රහ්මචාරිස්ස බ්‍රහ්මචාරිපටිඤ්ඤස්ස අන්තොපූතිකස්ස අවස්සුතස්ස කසම්බුජාතස්ස යං අමුං මහන්තං අග්ගික්ඛන්ධං ආදිත්තං සම්පජ්ජලිතං සජොතිභූතං ආලිඞ්ගෙත්වා උපනිසීදෙය්‍ය වා උපනිපජ්ජෙය්‍ය වා. තං කිස්ස හෙතු? තතොනිදානඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, මරණං වා නිගච්ඡෙය්‍ය මරණමත්තං වා දුක්ඛං, න ත්වෙව තප්පච්චයා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය.

''යඤ්ච ඛො සො, භික්ඛවෙ, දුස්සීලො පාපධම්මො අසුචිසඞ්කස්සරසමාචාරො...පෙ.... කසම්බුජාතො ඛත්තියකඤ්ඤං වා බ්‍රාහ්මණකඤ්ඤං වා ගහපතිකඤ්ඤං වා මුදුතලුනහත්ථපාදං ආලිඞ්ගෙත්වා උපනිසීදති වා උපනිපජ්ජති වා, තඤ්හි තස්ස [තං හිස්ස (ක.)], භික්ඛවෙ, හොති දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛාය කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති.

''තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, කතමං නු ඛො වරං – යං බලවා පුරිසො දළ්හාය වාලරජ්ජුයා උභො ජඞ්ඝා වෙඨෙත්වා සංසෙය්‍ය – සා ඡවිං ඡින්දෙය්‍ය ඡවිං ඡෙත්වා චම්මං ඡින්දෙය්‍ය චම්මං ඡෙත්වා මංසං ඡින්දෙය්‍ය මංසං ඡෙත්වා න්හාරුං ඡින්දෙය්‍ය න්හාරුං ඡෙත්වා අට්ඨිං ඡින්දෙය්‍ය අට්ඨිං ඡෙත්වා අට්ඨිමිඤ්ජං ආහච්ච තිට්ඨෙය්‍ය, යං වා ඛත්තියමහාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං වා ගහපතිමහාසාලානං වා අභිවාදනං සාදියෙය්‍යා''ති? ''එතදෙව, භන්තෙ, වරං – යං ඛත්තියමහාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං වා ගහපතිමහාසාලානං වා අභිවාදනං සාදියෙය්‍ය, දුක්ඛඤ්හෙතං, භන්තෙ, යං බලවා පුරිසො දළ්හාය වාලරජ්ජුයා...පෙ.... අට්ඨිමිඤ්ජං ආහච්ච තිට්ඨෙය්‍යා''ති.

‘‘ආරොචයාමි වො, භික්ඛවෙ, පටිවෙදයාමි වො, භික්ඛවෙ, යථා එතදෙව තස්ස වරං දුස්සීලස්ස…පෙ…. කසම්බුජාතස්ස යං බලවා පුරිසො දළ්හාය වාලරජ්ජුයා උභො ජඞ්ඝා වෙඨෙත්වා…පෙ…. අට්ඨිමිඤ්ජං ආහච්ච තිට්ඨෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? තතොනිදානඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, මරණං වා නිගච්ඡෙය්‍ය මරණමත්තං වා දුක්ඛං, න ත්වෙව තප්පච්චයා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය. යඤ්ච ඛො සො, භික්ඛවෙ, දුස්සීලො…පෙ…. කසම්බුජාතො ඛත්තියමහාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං වා ගහපතිමහාසාලානං වා අභිවාදනං සාදියති, තඤ්හි තස්ස, භික්ඛවෙ, හොති දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛාය කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, කතමං නු ඛො වරං – යං බලවා පුරිසො තිණ්හාය සත්තියා තෙලධොතාය පච්චොරස්මිං පහරෙය්‍ය, යං වා ඛත්තියමහාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං වා ගහපතිමහාසාලානං වා අඤ්ජලිකම්මං සාදියෙය්‍යා’’ති? ‘‘එතදෙව, භන්තෙ, වරං – යං ඛත්තියමහාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං වා ගහපතිමහාසාලානං වා අඤ්ජලිකම්මං සාදියෙය්‍ය, දුක්ඛඤ්හෙතං, භන්තෙ, යං බලවා පුරිසො තිණ්හාය සත්තියා තෙලධොතාය පච්චොරස්මිං පහරෙය්‍යා’’ති.

‘‘ආරොචයාමි වො, භික්ඛවෙ, පටිවෙදයාමි වො, භික්ඛවෙ, යථා එතදෙව තස්ස වරං දුස්සීලස්ස…පෙ…. කසම්බුජාතස්ස යං බලවා පුරිසො තිණ්හාය සත්තියා තෙලධොතාය පච්චොරස්මිං පහරෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? තතොනිදානඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, මරණං වා නිගච්ඡෙය්‍ය මරණමත්තං වා දුක්ඛං, න ත්වෙව තප්පච්චයා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය. යඤ්ච ඛො සො, භික්ඛවෙ, දුස්සීලො පාපධම්මො…පෙ…. කසම්බුජාතො ඛත්තියමහාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං වා ගහපතිමහාසාලානං වා අඤ්ජලිකම්මං සාදියති, තඤ්හි තස්ස, භික්ඛවෙ, හොති දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛාය කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, කතමං නු ඛො වරං – යං බලවා පුරිසො තත්තෙන අයොපට්ටෙන ආදිත්තෙන සම්පජ්ජලිතෙන සජොතිභූතෙන කායං සම්පලිවෙඨෙය්‍ය, යං වා ඛත්තියමහාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං වා ගහපතිමහාසාලානං වා සද්ධාදෙය්‍යං චීවරං පරිභුඤ්ජෙය්‍යා’’ති? ‘‘එතදෙව, භන්තෙ, වරං – යං ඛත්තියමහාසාලානං වා…පෙ…. සද්ධාදෙය්‍යං චීවරං පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, දුක්ඛඤ්හෙතං, භන්තෙ, යං බලවා පුරිසො තත්තෙන අයොපට්ටෙන ආදිත්තෙන සම්පජ්ජලිතෙන සජොතිභූතෙන කායං සම්පලිවෙඨෙය්‍යා’’ති.

‘‘ආරොචයාමි වො, භික්ඛවෙ, පටිවෙදයාමි වො, භික්ඛවෙ, යථා එතදෙව තස්ස වරං දුස්සීලස්ස…පෙ…. කසම්බුජාතස්ස යං බලවා පුරිසො

තත්තෙන අයොපට්ටෙන ආදිත්තෙන සම්පජ්ජලිතෙන සජොතිභූතෙන කායං සම්පලිවෙඨෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? තතොනිදානඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, මරණං වා නිගච්ඡෙය්‍ය මරණමත්තං වා දුක්ඛං, න ත්වෙව තප්පච්චයා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය. යඤ්ච ඛො සො, භික්ඛවෙ, දුස්සීලො…පෙ…. කසම්බුජාතො ඛත්තියමහාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං වා ගහපතිමහාසාලානං වා සද්ධාදෙය්‍යං චීවරං පරිභුඤ්ජති, තඤ්හි තස්ස, භික්ඛවෙ, හොති දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛාය කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, කතමං නු ඛො වරං – යං බලවා පුරිසො තත්තෙන අයොසඞ්කුනා මුඛං විවරිත්වා තත්තං ලොහගුළං ආදිත්තං සම්පජ්ජලිතං සජොතිභූතං මුඛෙ පක්ඛිපෙය්‍ය – තං තස්ස ඔට්ඨම්පි දහෙය්‍ය [ඩහෙය්‍ය (කත්ථචි)] මුඛම්පි දහෙය්‍ය ජිව්හම්පි දහෙය්‍ය කණ්ඨම්පි දහෙය්‍ය උරම්පි [ම. නි. 3.270 දෙවදූතසුත්තෙ පන ‘‘උදරම්පි’’ ඉති විදෙසපාඨො දිස්සති] දහෙය්‍ය අන්තම්පි අන්තගුණම්පි ආදාය අධොභාගා [අධොභාගං (ක.)] නික්ඛමෙය්‍ය, යං වා ඛත්තියමහාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං වා ගහපතිමහාසාලානං වා සද්ධාදෙය්‍යං පිණ්ඩපාතං පරිභුඤ්ජෙය්‍යා’’ති? ‘‘එතදෙව, භන්තෙ, වරං – යං ඛත්තියමහාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං වා ගහපතිමහාසාලානං වා සද්ධාදෙය්‍යං පිණ්ඩපාතං පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, දුක්ඛඤ්හෙතං, භන්තෙ, යං බලවා පුරිසො තත්තෙන අයොසඞ්කුනා මුඛං විවරිත්වා තත්තං ලොහගුළං ආදිත්තං සම්පජ්ජලිතං සජොතිභූතං මුඛෙ පක්ඛිපෙය්‍ය – තං තස්ස ඔට්ඨම්පි දහෙය්‍ය මුඛම්පි දහෙය්‍ය ජිව්හම්පි දහෙය්‍ය කණ්ඨම්පි දහෙය්‍ය උරම්පි දහෙය්‍ය අන්තම්පි අන්තගුණම්පි ආදාය අධොභාගං නික්ඛමෙය්‍යා’’ති.

‘‘ආරොචයාමි වො, භික්ඛවෙ, පටිවෙදයාමි වො, භික්ඛවෙ, යථා එතදෙව තස්ස වරං දුස්සීලස්ස…පෙ…. කසම්බුජාතස්ස යං බලවා පුරිසො තත්තෙන අයොසඞ්කුනා මුඛං විවරිත්වා තත්තං ලොහගුළං ආදිත්තං සම්පජ්ජලිතං සජොතිභූතං මුඛෙ පක්ඛිපෙය්‍ය – තං තස්ස ඔට්ඨම්පි දහෙය්‍ය මුඛම්පි දහෙය්‍ය ජිව්හම්පි දහෙය්‍ය කණ්ඨම්පි දහෙය්‍ය උරම්පි දහෙය්‍ය අන්තම්පි අන්තගුණම්පි ආදාය අධොභාගං නික්ඛමෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? තතොනිදානඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, මරණං වා නිගච්ඡෙය්‍ය මරණමත්තං වා දුක්ඛං, න ත්වෙව තප්පච්චයා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය. යඤ්ච ඛො සො, භික්ඛවෙ, දුස්සීලො පාපධම්මො…පෙ…. කසම්බුජාතො ඛත්තියමහාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං වා ගහපතිමහාසාලානං වා සද්ධාදෙය්‍යං පිණ්ඩපාතං පරිභුඤ්ජති, තඤ්හි තස්ස හොති දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛාය කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, කතමං නු ඛො වරං – යං බලවා පුරිසො සීසෙ වා ගහෙත්වා ඛන්ධෙ වා ගහෙත්වා තත්තං අයොමඤ්චං වා අයොපීඨං වා අභිනිසීදාපෙය්‍ය වා අභිනිපජ්ජාපෙය්‍ය වා, යං වා ඛත්තියමහාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං වා ගහපතිමහාසාලානං වා සද්ධාදෙය්‍යං මඤ්චපීඨං [මඤ්චං වා පීඨං වා (ක.)] පරිභුඤ්ජෙය්‍යා’’ති? ‘‘එතදෙව, භන්තෙ, වරං – යං ඛත්තියමහාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං වා ගහපතිමහාසාලානං වා සද්ධාදෙය්‍යං මඤ්චපීඨං පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, දුක්ඛඤ්හෙතං, භන්තෙ, යං බලවා පුරිසො සීසෙ වා ගහෙත්වා ඛන්ධෙ වා ගහෙත්වා තත්තං අයොමඤ්චං වා අයොපීඨං වා අභිනිසීදාපෙය්‍ය වා අභිනිපජ්ජාපෙය්‍ය වා’’ති.

‘‘ආරොචයාමි වො, භික්ඛවෙ, පටිවෙදයාමි වො, භික්ඛවෙ, යථා එතදෙව තස්ස වරං දුස්සීලස්ස…පෙ.… කසම්බුජාතස්ස යං බලවා පුරිසො සීසෙ වා ගහෙත්වා ඛන්ධෙ වා ගහෙත්වා තත්තං අයොමඤ්චං වා අයොපීඨං වා අභිනිසීදාපෙය්‍ය වා අභිනිපජ්ජාපෙය්‍ය වා. තං කිස්ස හෙතු? තතොනිදානඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, මරණං වා නිගච්ඡෙය්‍ය මරණමත්තං වා දුක්ඛං, න ත්වෙව තප්පච්චයා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය. යඤ්ච ඛො සො, භික්ඛවෙ, දුස්සීලො පාපධම්මො…පෙ.… කසම්බුජාතො ඛත්තියමහාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං වා ගහපතිමහාසාලානං වා සද්ධාදෙය්‍යං මඤ්චපීඨං පරිභුඤ්ජති. තඤ්හි තස්ස, භික්ඛවෙ, හොති දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛාය කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, කතමං නු ඛො වරං – යං බලවා පුරිසො උද්ධංපාදං අධොසිරං ගහෙත්වා තත්තාය ලොහකුම්භියා පක්ඛිපෙය්‍ය ආදිත්තාය සම්පජ්ජලිතාය සජොතිභූතාය – සො තත්ථ ඵෙණුද්දෙහකං පච්චමානො සකිම්පි උද්ධං ගච්ඡෙය්‍ය සකිම්පි අධො ගච්ඡෙය්‍ය සකිම්පි තිරියං ගච්ඡෙය්‍ය, යං වා ඛත්තියමහාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං වා ගහපතිමහාසාලානං වා සද්ධාදෙය්‍යං විහාරං පරිභුඤ්ජෙය්‍යා’’ති? ‘‘එතදෙව, භන්තෙ, වරං – යං ඛත්තියමහාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං වා ගහපතිමහාසාලානං වා සද්ධාදෙය්‍යං විහාරං පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, දුක්ඛඤ්හෙතං, භන්තෙ, යං බලවා පුරිසො උද්ධංපාදං අධොසිරං ගහෙත්වා තත්තාය ලොහකුම්භියා පක්ඛිපෙය්‍ය ආදිත්තාය සම්පජ්ජලිතාය සජොතිභූතාය – සො තත්ථ ඵෙණුද්දෙහකං පච්චමානො සකිම්පි උද්ධං ගච්ඡෙය්‍ය සකිම්පි අධො ගච්ඡෙය්‍ය සකිම්පි තිරියං ගච්ඡෙය්‍යා’’ති.

‘‘ආරොචයාමි වො, භික්ඛවෙ, පටිවෙදයාමි වො, භික්ඛවෙ, යථා එතදෙව තස්ස වරං දුස්සීලස්ස පාපධම්මස්ස…පෙ.… කසම්බුජාතස්ස යං බලවා පුරිසො උද්ධංපාදං අධොසිරං ගහෙත්වා…පෙ.… සකිම්පි තිරියං ගච්ඡෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? තතොනිදානඤ්හි සො, භික්ඛවෙ, මරණං වා නිගච්ඡෙය්‍ය මරණමත්තං වා දුක්ඛං, න ත්වෙව තප්පච්චයා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය. යඤ්ච ඛො සො,

භික්ඛවෙ, දුස්සීලො පාපධම්මො...පෙ.... කසම්බුජාතො ඛත්තියමහාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං වා ගහපතිමහාසාලානං වා සද්ධාදෙය්‍යං විහාරං පරිභුඤ්ජති. තඤ්හි තස්ස, භික්ඛවෙ, හොති දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛාය කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති.

‘‘තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘යෙසඤ්ච [යෙසං (?)] මයං පරිභුඤ්ජාම චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං [... පරික්ඛාරානං (සී. స్యా. ක.)] තෙසං තෙ කාරා මහප්ඵලා භවිස්සන්ති මහානිසංසා, අම්හාකඤ්චෙවායං පබ්බජ්ජා අවඤ්ඣා භවිස්සති සඵලා සඋද්‍රයා’ති. එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං – ‘අත්තත්ථං වා, භික්ඛවෙ, සම්පස්සමානෙන අලමෙව අප්පමාදෙන සම්පාදෙතුං; පරත්ථං වා, භික්ඛවෙ, සම්පස්සමානෙන අලමෙව අප්පමාදෙන සම්පාදෙතුං; උභයත්ථං වා, භික්ඛවෙ, සම්පස්සමානෙන අලමෙව අප්පමාදෙන සම්පාදෙතු’’’න්ති.

ඉදමවොච භගවා [ඉදමවොච භගවා...පෙ.... (ක.)]. ඉමස්මිඤ්ච පන වෙය්‍යාකරණස්මිං භඤ්ඤමානෙ සට්ඨිමත්තානං භික්ඛූනං උණ්හං ලොහිතං මුඛතො උග්ගඤ්ඡි [උග්ගච්ඡි (ක.)]. සට්ඨිමත්තා භික්ඛූ සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිංසු – ‘‘සුදුක්කරං භගවා, සුදුක්කරං භගවා’’ති. සට්ඨිමත්තානං භික්ඛූනං අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තානි විමුච්චිංසූති. අට්ඨමං.

9. සුනෙත්තසුත්තං

73. [අ. නි. 6.54; 7.66] ‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, සුනෙත්තො නාම සත්ථා අහොසි තිත්ථකරො කාමෙසු වීතරාගො. සුනෙත්තස්ස ඛො පන, භික්ඛවෙ, සත්ථුනො අනෙකානි සාවකසතානි අහෙසුං. සුනෙත්තො සත්ථා සාවකානං බ්‍රහ්මලොකසහබ්‍යතාය ධම්මං දෙසෙසි. යෙ ඛො පන, භික්ඛවෙ [යෙ ඛො භික්ඛවෙ (සී. ස්‍යා.)], සුනෙත්තස්ස සත්ථුනො බ්‍රහ්මලොකසහබ්‍යතාය ධම්මං දෙසෙන්තස්ස චිත්තානි නප්පසාදෙසුං තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජිංසු. යෙ ඛො පන, භික්ඛවෙ, සුනෙත්තස්ස සත්ථුනො බ්‍රහ්මලොකසහබ්‍යතාය ධම්මං දෙසෙන්තස්ස චිත්තානි පසාදෙසුං තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිංසු.

‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, මූගපක්ඛො නාම සත්ථා අහොසි...පෙ.... අරනෙමි නාම සත්ථා අහොසි...පෙ.... කුද්දාලකො [කුද්දාලො (සී. ස්‍යා.)] නාම සත්ථා අහොසි...පෙ.... හත්ථිපාලො නාම සත්ථා අහොසි...පෙ.... ජොතිපාලො නාම සත්ථා අහොසි...පෙ.... අරකො නාම සත්ථා අහොසි තිත්ථකරො කාමෙසු වීතරාගො. අරකස්ස ඛො පන, භික්ඛවෙ, සත්ථුනො අනෙකානි සාවකසතානි අහෙසුං. අරකො නාම සත්ථා සාවකානං බ්‍රහ්මලොකසහබ්‍යතාය ධම්මං දෙසෙසි. යෙ ඛො පන, භික්ඛවෙ, අරකස්ස සත්ථුනො බ්‍රහ්මලොකසහබ්‍යතාය ධම්මං දෙසෙන්තස්ස චිත්තානි

නප්පසාදෙසුං, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජිංසු. යෙ ඛො පන, භික්ඛවෙ, අරකස්ස සත්ථුනො බ්‍රහ්මලොකසහබ්‍යතාය ධම්මං දෙසෙන්තස්ස චිත්තානි පසාදෙසුං, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිංසු.

‘‘තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, යො ඉමෙ සත්ත සත්ථාරෙ තිත්ථකරෙ කාමෙසු වීතරාගෙ අනෙකසතපරිවාරෙ සසාවකසඞ්ඝෙ පදුට්ඨචිත්තො අක්කොසෙය්‍ය පරිභාසෙය්‍ය, බහුං සො අපුඤ්ඤං පසවෙය්‍යා’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’. ‘‘යො, භික්ඛවෙ, ඉමෙ සත්ත සත්ථාරෙ තිත්ථකරෙ කාමෙසු වීතරාගෙ අනෙකසතපරිවාරෙ සසාවකසඞ්ඝෙ පදුට්ඨචිත්තො අක්කොසෙය්‍ය පරිභාසෙය්‍ය, බහුං සො අපුඤ්ඤං පසවෙය්‍ය. යො එකං දිට්ඨිසම්පන්නං පුග්ගලං පදුට්ඨචිත්තො අක්කොසති පරිභාසති, අයං තතො බහුතරං අපුඤ්ඤං පසවති. තං කිස්ස හෙතු? නාහං, භික්ඛවෙ, ඉතො බහිද්ධා එවරූපිං ඛන්තිං වදාමි යථාමං සබ්‍රහ්මචාරීසු’’.

‘‘තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘න නො සබ්‍රහ්මචාරීසු [න ත්වෙව අම්හං සබ්‍රහ්මචාරීසු (ස්‍යා.) අඞ්ගුත්තරනිකායෙ අඤ්ඤථා දිස්සති] චිත්තානි පදුට්ඨානි භවිස්සන්තී’ති. එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බ’’න්ති. නවමං.

10. අරකසුත්තං

74. ‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, අරකො නාම සත්ථා අහොසි තිත්ථකරො කාමෙසු වීතරාගො. අරකස්ස ඛො පන, භික්ඛවෙ, සත්ථුනො අනෙකානි සාවකසතානි අහෙසුං. අරකො සත්ථා සාවකානං එවං ධම්මං දෙසෙති – අප්පකං, බ්‍රාහ්මණ, ජීවිතං මනුස්සානං පරිත්තං ලහුකං [ලහුසං (ටීකා)] බහුදුක්ඛං බහුපායාසං මන්තායං [මන්තාය (සබ්බත්ථ) ටීකා පස්සිතබ්බා] බොද්ධබ්බං, කත්තබ්බං කුසලං, චරිතබ්බං බ්‍රහ්මචරියං, නත්ථි ජාතස්ස අමරණං.

‘‘සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, තිණග්ගෙ උස්සාවබින්දු සූරියෙ උග්ගච්ඡන්තෙ ඛිප්පංයෙව පටිවිගච්ඡති, න චිරට්ඨිතිකං හොති; එවමෙවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, උස්සාවබින්දූපමං ජීවිතං මනුස්සානං පරිත්තං ලහුකං බහුදුක්ඛං බහුපායාසං මන්තායං බොද්ධබ්බං, කත්තබ්බං කුසලං, චරිතබ්බං බ්‍රහ්මචරියං, නත්ථි ජාතස්ස අමරණං.

‘‘සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, ථුල්ලඵුසිතකෙ දෙවෙ වස්සන්තෙ උදකබුබ්බුළං [උදකපුප්ඵුළං (ක.)] ඛිප්පංයෙව පටිවිගච්ඡති, න චිරට්ඨිතිකං හොති; එවමෙවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, උදකබුබ්බුළූපමං ජීවිතං මනුස්සානං පරිත්තං ලහුකං බහුදුක්ඛං බහුපායාසං මන්තායං බොද්ධබ්බං, කත්තබ්බං කුසලං, චරිතබ්බං බ්‍රහ්මචරියං, නත්ථි ජාතස්ස අමරණං.

‘‘සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, උදකෙ දණ්ඩරාජි ඛිප්පංයෙව පටිවිගච්ඡති, න චිරට්ඨිතිකා හොති; එවමෙවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, උදකෙ දණ්ඩරාජූපමං ජීවිතං මනුස්සානං පරිත්තං…පෙ…. නත්ථි ජාතස්ස අමරණං.

‘‘සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, නදී පබ්බතෙය්‍යා දූරඞ්ගමා සීඝසොතා හාරහාරිනී, නත්ථි සො ඛණො වා ලයො වා මුහුත්තො වා යං සා [යාය (ක.)] ආවත්තති [ඨරති (සී.), ධරති (ස්‍යා.), අවතිට්ඨෙය්‍ය (?)], අථ ඛො සා ගච්ඡතෙව වත්තතෙව සන්දතෙව; එවමෙවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, නදීපබ්බතෙය්‍යූපමං ජීවිතං මනුස්සානං පරිත්තං ලහුකං…පෙ…. නත්ථි ජාතස්ස අමරණං.

‘‘සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, බලවා පුරිසො ජිව්හග්ගෙ ඛෙළපිණ්ඩං සංයූහිත්වා අකසිරෙනෙව වමෙය්‍ය [පතාපෙය්‍ය (ක.)]; එවමෙවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ඛෙළපිණ්ඩූපමං ජීවිතං මනුස්සානං පරිත්තං…පෙ…. නත්ථි ජාතස්ස අමරණං.

‘‘සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, දිවසංසන්තත්තෙ අයොකටාහෙ මංසපෙසි [මංසපෙසී (සී. ස්‍යා.)] පක්ඛිත්තා ඛිප්පංයෙව පටිවිගච්ඡති, න චිරට්ඨිතිකා හොති; එවමෙවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, මංසපෙසූපමං ජීවිතං මනුස්සානං පරිත්තං…පෙ…. නත්ථි ජාතස්ස අමරණං.

‘‘සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, ගාවී වජ්ඣා ආඝාතනං නීයමානා යං යදෙව පාදං උද්ධරති, සන්තිකෙව හොති වධස්ස සන්තිකෙව මරණස්ස; එවමෙවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ගොවජ්ඣූපමං [ගාවීවජ්ඣූපමං (සී. ස්‍යා.)] ජීවිතං මනුස්සානං පරිත්තං ලහුකං බහුදුක්ඛං බහුපායාසං මන්තායං බොද්ධබ්බං, කත්තබ්බං කුසලං, චරිතබ්බං බ්‍රහ්මචරියං, නත්ථි ජාතස්ස අමරණ’’න්ති.

‘‘තෙන ඛො පන, භික්ඛවෙ, සමයෙන මනුස්සානං සට්ඨිවස්සසහස්සානි ආයුප්පමාණං අහොසි, පඤ්චවස්සසතිකා කුමාරිකා අලංපතෙය්‍යා අහොසි. තෙන ඛො පන, භික්ඛවෙ, සමයෙන මනුස්සානං ඡළෙව ආබාධා අහෙසුං – සීතං, උණ්හං, ජිඝච්ඡා, පිපාසා, උච්චාරො, පස්සාවො. සො හි නාම, භික්ඛවෙ, අරකො සත්ථා එවං දීඝායුකෙසු මනුස්සෙසු එවං චිරට්ඨිතිකෙසු එවං අප්පාබාධෙසු සාවකානං එවං ධම්මං දෙසෙස්සති – ‘අප්පකං, බ්‍රාහ්මණ, ජීවිතං මනුස්සානං පරිත්තං ලහුකං බහුදුක්ඛං බහුපායාසං මන්තායං බොද්ධබ්බං, කත්තබ්බං කුසලං, චරිතබ්බං බ්‍රහ්මචරියං, නත්ථි ජාතස්ස අමරණ’’’න්ති.

‘‘එතරහි තං, භික්ඛවෙ, සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය – ‘අප්පකං ජීවිතං මනුස්සානං පරිත්තං ලහුකං බහුදුක්ඛං බහුපායාසං මන්තායං බොද්ධබ්බං, කත්තබ්බං කුසලං, චරිතබ්බං බ්‍රහ්මචරියං, නත්ථි ජාතස්ස අමරණ’න්ති. එතරහි, භික්ඛවෙ, යො චිරං ජීවති සො වස්සසතං අප්පං වා භිය්‍යො. වස්සසතං ඛො පන, භික්ඛවෙ, ජීවන්තො තීණියෙව උතුසතානි ජීවති –

උතුසතං හෙමන්තානං, උතුසතං ගිම්හානං, උතුසතං වස්සානං. තීණි ඛො පන, භික්ඛවෙ, උතුසතානි ජීවන්තො ද්වාදස [ද්වාදසං (සී. ක.)] යෙව මාසසතානි ජීවති – චත්තාරි මාසසතානි හෙමන්තානං, චත්තාරි මාසසතානි ගිම්හානං, චත්තාරි මාසසතානි වස්සානං. ද්වාදස ඛො පන, භික්ඛවෙ, මාසසතානි ජීවන්තො චතුවීසතියෙව අද්ධමාසසතානි ජීවති – අට්ඨද්ධමාසසතානි හෙමන්තානං, අට්ඨද්ධමාසසතානි ගිම්හානං, අට්ඨද්ධමාසසතානි වස්සානං. චතුවීසති ඛො පන, භික්ඛවෙ, අද්ධමාසසතානි ජීවන්තො ඡත්තිංසංයෙව රත්තිසහස්සානි ජීවති – ද්වාදස රත්තිසහස්සානි හෙමන්තානං, ද්වාදස රත්තිසහස්සානි ගිම්හානං, ද්වාදස රත්තිසහස්සානි වස්සානං. ඡත්තිංසං ඛො පන, භික්ඛවෙ, රත්තිසහස්සානි ජීවන්තො ද්වෙසත්තතියෙව [ද්වෙසත්තතිඤ්ඤෙව (සයා.), ද්වෙසත්තතිඤ්චෙව (ක.)] භත්තසහස්සානි භුඤ්ජති – චතුවීසති භත්තසහස්සානි හෙමන්තානං, චතුවීසති භත්තසහස්සානි ගිම්හානං, චතුවීසති භත්තසහස්සානි වස්සානං සද්ධිං මාතුථඤ්ඤාය සද්ධිං භත්තන්තරායෙන.

‘‘තත්‍රිමෙ භත්තන්තරායා කපිමිද්ධොපි භත්තං න භුඤ්ජති, දුක්ඛිතොපි භත්තං න භුඤ්ජති, බ්‍යාධිතොපි භත්තං න භුඤ්ජති, උපොසථිකොපි භත්තං න භුඤ්ජති, අලාභකෙනපි භත්තං න භුඤ්ජති. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, මයා වස්සසතායුකස්ස මනුස්සස්ස ආයුපි සඞ්ඛාතො [සඞ්ඛාතං (?)], ආයුප්පමාණම්පි සඞ්ඛාතං, උතූපි සඞ්ඛාතා, සංවච්ඡරාපි සඞ්ඛාතා, මාසාපි සඞ්ඛාතා, අද්ධමාසාපි සඞ්ඛාතා, රත්තිපි සඞ්ඛාතා, දිවාපි සඞ්ඛාතා, භත්තාපි සඞ්ඛාතා, භත්තන්තරායාපි සඞ්ඛාතා. යං, භික්ඛවෙ, සත්ථාරා කරණීයං සාවකානං හිතෙසිනා අනුකම්පකෙන අනුකම්පං උපාදාය; කතං වො තං මයා එතානි, භික්ඛවෙ, රුක්ඛමූලානි එතානි සුඤ්ඤාගාරානි. ඣායථ, භික්ඛවෙ, මා පමාදත්ථ; මා පච්ඡා විප්පටිසාරිනො අහුවත්ථ. අයං වො අම්හාකං අනුසාසනී’’ති. දසමං.

මහාවග්ගො සත්තමො.

තස්සුද්දානං –

හිරීසූරියං උපමා, ධම්මඤ්ඤූ පාරිඡත්තකං;
සක්කච්චං භාවනා අග්ගි, සුනෙත්තඅරකෙන චාති.

8. විනයවග්ගො

1. පඨමවිනයධරසුත්තං

75. [පරි. 327] ‘‘සත්තහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු විනයධරො හොති. කතමෙහි සත්තහි? ආපත්තිං ජානාති, අනාපත්තිං ජානාති, ලහුකං ආපත්තිං ජානාති, ගරුකං ආපත්තිං ජානාති, සීලවා හොති පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු, චතුන්නං ඣානානං

ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු විනයධරො හොතී''ති. පඨමං.

2. දුතියවිනයධරසුත්තං

76. [පරි. 327] ''සත්තහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු විනයධරො හොති. කතමෙහි සත්තහි? ආපත්තිං ජානාති, අනාපත්තිං ජානාති, ලහුකං ආපත්තිං ජානාති, ගරුකං ආපත්තිං ජානාති, උභයානි ඛො පනස්ස පාතිමොක්ඛානි විත්ථාරෙන ස්වාගතානි හොන්ති සුවිභත්තානි සුප්පවත්තීනි සුවිනිච්ඡිතානි සුත්තසො අනුබ්‍යඤ්ජනසො, චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු විනයධරො හොතී''ති. දුතියං.

3. තතියවිනයධරසුත්තං

77. ''සත්තහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු විනයධරො හොති. කතමෙහි සත්තහි? ආපත්තිං ජානාති, අනාපත්තිං ජානාති, ලහුකං ආපත්තිං ජානාති, ගරුකං ආපත්තිං ජානාති, විනයෙ ඛො පන ඨිතො හොති අසංහීරො, චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු විනයධරො හොතී''ති. තතියං.

4. චතුත්ථවිනයධරසුත්තං

78. [පරි. 327] ''සත්තහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු විනයධරො හොති. කතමෙහි සත්තහි? ආපත්තිං ජානාති, අනාපත්තිං ජානාති, ලහුකං ආපත්තිං ජානාති, ගරුකං ආපත්තිං ජානාති, අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථීදං – එකම්පි ජාතිං, ද්වෙපි ජාතියො...පෙ.... ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති. ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු විනයධරො හොතී''ති. චතුත්ථං.

5. පඨමවිනයධරසොභනසුත්තං

79. ''සත්තහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො [සමන්නාගතො භික්ඛු (සී. స్యා. ක.) අනන්තරසුත්තද්වෙයෙ පන ඉදං පාඨනානත්තං නත්ථි. පරි. 327] විනයධරො සොභති. කතමෙහි සත්තහි? ආපත්තිං ජානාති, අනාපත්තිං ජානාති, ලහුකං ආපත්තිං ජානාති, ගරුකං ආපත්තිං ජානාති, සීලවා හොති…පෙ.… සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු, චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, ආසවානං ඛයා…පෙ.… සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො විනයධරො සොභතී''ති. පඤ්චමං.

6. දුතියවිනයධරසොභනසුත්තං

80. ''සත්තහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො විනයධරො සොභති. කතමෙහි සත්තහි? ආපත්තිං ජානාති, අනාපත්තිං ජානාති, ලහුකං ආපත්තිං ජානාති, ගරුකං ආපත්තිං ජානාති, උභයානි ඛො පනස්ස පාතිමොක්ඛානි විත්ථාරෙන ස්වාගතානි හොන්ති සුවිභත්තානි සුප්පවත්තීනි සුවිනිච්ඡිතානි සුත්තසො අනුබ්‍යඤ්ජනසො, චතුන්නං ඣානානං…පෙ.… අකසිරලාභී, ආසවානං ඛයා…පෙ.… සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො විනයධරො සොභතී''ති. ඡට්ඨං.

7. තතියවිනයධරසොභනසුත්තං

81. ''සත්තහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො විනයධරො සොභති. කතමෙහි සත්තහි? ආපත්තිං ජානාති, අනාපත්තිං ජානාති, ලහුකං ආපත්තිං ජානාති, ගරුකං ආපත්තිං ජානාති, විනයෙ ඛො පන ඨිතො හොති අසංහීරො, චතුන්නං ඣානානං…පෙ.… අකසිරලාභී, ආසවානං ඛයා…පෙ.… සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො විනයධරො සොභතී''ති. සත්තමං.

8. චතුත්ථවිනයධරසොභනසුත්තං

82. ''සත්තහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො [සමන්නාගතො භික්ඛු (ක.)] විනයධරො සොභති. කතමෙහි සත්තහි? ආපත්තිං ජානාති, අනාපත්තිං ජානාති, ලහුකං ආපත්තිං ජානාති, ගරුකං ආපත්තිං ජානාති, අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං, ද්වෙපි ජාතියො…පෙ.… ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන…පෙ.… ආසවානං ඛයා…පෙ.… සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො විනයධරො සොභතී''ති. අට්ඨමං.

9. සත්ථුසාසනසුත්තං

83. අථ ඛො ආයස්මා උපාලි යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා උපාලි භගවන්තං එතදවොච –

‘‘සාධු මෙ, භන්තෙ, භගවා සංඛිත්තෙන ධම්මං දෙසෙතු, යමහං භගවතො ධම්මං සුත්වා එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරෙය්‍ය’’න්ති. ‘‘යෙ ඛො ත්වං, උපාලි, ධම්මෙ ජානෙය්‍යාසි – ‘ඉමෙ ධම්මා න එකන්තනිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තන්තී’ති; එකංසෙන, උපාලි, ධාරෙය්‍යාසි – ‘නෙසො ධම්මො නෙසො විනයො නෙතං සත්ථුසාසන’න්ති. යෙ ච ඛො ත්වං, උපාලි, ධම්මෙ ජානෙය්‍යාසි – ‘ඉමෙ ධම්මා එකන්තනිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තන්තී’ති; එකංසෙන, උපාලි, ධාරෙය්‍යාසි – ‘එසො ධම්මො එසො විනයො එතං සත්ථුසාසන’’’න්ති. නවමං.

10. අධිකරණසමථසුත්තං

84. ‘‘සත්තිමෙ, භික්ඛවෙ, අධිකරණසමථා ධම්මා උප්පන්නුප්පන්නානං අධිකරණානං සමථාය වූපසමාය. කතමෙ සත්ත? සම්මුඛාවිනයො දාතබ්බො, සතිවිනයො දාතබ්බො, අමූළ්හවිනයො දාතබ්බො [පටිඤ්ඤාතකරණං, යෙභුය්‍යස්සිකා, තස්සපාපියස්සිකා, තිණවත්ථාරකො (ස්‍යා.) දී. නි. 3.332 සඞ්ගීතිසුත්තෙන ච පාචි. 655 විනයෙන ච සංසන්දෙතබ්බං], පටිඤ්ඤාතකරණං දාතබ්බං, යෙභුය්‍යසිකා දාතබ්බා, තස්සපාපියසිකා දාතබ්බා, තිණවත්ථාරකො දාතබ්බො [පටිඤ්ඤාතකරණං, යෙභුය්‍යස්සිකා, තස්සපාපියස්සිකා, තිණවත්ථාරකො (ස්‍යා.) දී. නි. 3.332 සඞ්ගීතිසුත්තෙන ච පාචි. 655 විනයෙන ච සංසන්දෙතබ්බං]. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත අධිකරණසමථා ධම්මා උප්පන්නුප්පන්නානං අධිකරණානං සමථාය වූපසමායා’’ති. දසමං.

විනයවග්ගො අට්ඨමො.

තස්සුද්දානං –

චතුරො විනයධරා, චතුරො චෙව සොභනා;
සාසනං අධිකරණ-සමථෙනට්ඨමෙ දසාති.

9. සමණවග්ගො

1. භික්ඛුසුත්තං

85. [මහානි. 18; චූළනි. අජිතමාණවපුච්ඡානිද්දෙස 8] ‘‘සත්තන්නං, භික්ඛවෙ, ධම්මානං භින්නත්තා භික්ඛු හොති. කතමෙසං සත්තන්නං? සක්කායදිට්ඨි භින්නා හොති, විචිකිච්ඡා භින්නා හොති, සීලබ්බතපරාමාසො

භින්නො හොති, රාගො භින්නො හොති, දොසො භින්නො හොති, මොහො භින්නො හොති, මානො භින්නො හොති. ඉමෙසං ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තන්නං ධම්මානං භින්නත්තා භික්ඛු හොතී''ති. පඨමං.

2. සමණසුත්තං

86. සත්තන්නං, භික්ඛවෙ, ධම්මානං සමිතත්තා සමණො හොති...පෙ..... දුතියං.

3. බ්‍රාහ්මණසුත්තං

87. බාහිතත්තා බ්‍රාහ්මණො හොති...පෙ..... තතියං.

4. සොත්තියසුත්තං

88. නිස්සුතත්තා [නිස්සුත්තත්තා (සයා.) ම. නි. 1.434 පස්සිතබ්බං] සොත්තියො [සොත්ථිකො (සී.), සොත්තිකො (සයා.)] හොති...පෙ..... චතුත්ථං.

5. න්හාතකසුත්තං

89. න්හාතත්තා න්හාතකො [නහාතත්තො නහාතකො (සී. සයා.)] හොති...පෙ..... පඤ්චමං.

6. වෙදගූසුත්තං

90. විදිතත්තා වෙදගූ හොති...පෙ..... ඡට්ඨං.

7. අරියසුත්තං

91. ආරකත්තා [අරහත්තා (සී(., අරි හතත්තා .නි .ම (.ක)1.434 පාළි අට්ඨකථාටීකා පස්සිතබ්බා. සයාමපොත්ථකෙ පන සකලම්පි ඉදං සත්තමසුත්තං නත්ථි[අරියො හොති.....පෙ... සත්තමං.

8. අරහාසුත්තං

92. ''ආරකත්තා අරහා හොති. කතමෙසං සත්තන්නං? සක්කායදිට්ඨි ආරකා හොති, විචිකිච්ඡා ආරකා හොති, සීලබ්බතපරාමාසො ආරකො හොති, රාගො ආරකො හොති, දොසො ආරකො හොති, මොහො ආරකො හොති, මානො ආරකො හොති. ඉමෙසං ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තන්නං ධම්මානං ආරකත්තා අරහා හොතී''ති. අට්ඨමං.

9. අසද්ධම්මසුත්තං

93. ''සත්තිමෙ, භික්ඛවෙ, අසද්ධම්මා. කතමෙ සත්ත? අස්සද්ධො හොති, අහිරිකො හොති, අනොත්තප්පී හොති, අප්පස්සුතො හොති, කුසීතො හොති, මුට්ඨස්සති හොති, දුප්පඤ්ඤො හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත අසද්ධම්මා''ති. නවමං.

10. සද්ධම්මසුත්තං

94. ‘‘සත්තිමෙ, භික්ඛවෙ, සද්ධම්මා. කතමෙ සත්ත? සද්ධො හොති, හිරිමා හොති, ඔත්තප්පී හොති, බහුස්සුතො හොති, ආරද්ධවීරියො හොති, සතිමා හොති, පඤ්ඤවා හොති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත සද්ධම්මා’’ති. දසමං.

සමණවග්ගො නවමො.

තස්සුද්දානං –

භික්ඛුං සමණො බ්‍රාහ්මණො, සොත්තියො චෙව න්හාතකො;
වෙදගූ අරියො අරහා, අසද්ධම්මා ච සද්ධම්මාති.

10. ආහුනෙය්‍යවග්ගො

95. ‘‘සත්තිමෙ, භික්ඛවෙ, පුග්ගලා ආහුනෙය්‍යා…පෙ.... දක්ඛිණෙය්‍යා අඤ්ජලිකරණීයා අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. කතමෙ සත්ත? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො චක්ඛුස්මිං අනිච්චානුපස්සී විහරති අනිච්චසඤ්ඤී අනිච්චපටිසංවෙදී සතතං සමිතං අබ්බොකිණ්ණං චෙතසා අධිමුච්චමානො පඤ්ඤාය පරියොගාහමානො. සො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං ඛො, භික්ඛවෙ, පඨමො පුග්ගලො ආහුනෙය්‍යො පාහුනෙය්‍යො…පෙ.... අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො චක්ඛුස්මිං අනිච්චානුපස්සී විහරති අනිච්චසඤ්ඤී අනිච්චපටිසංවෙදී සතතං සමිතං අබ්බොකිණ්ණං චෙතසා අධිමුච්චමානො පඤ්ඤාය පරියොගාහමානො. තස්ස අපුබ්බං අචරිමං ආසවපරියාදානඤ්ච හොති ජීවිතපරියාදානඤ්ච. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො පුග්ගලො ආහුනෙය්‍යො…පෙ.... අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො චක්ඛුස්මිං අනිච්චානුපස්සී විහරති අනිච්චසඤ්ඤී අනිච්චපටිසංවෙදී සතතං සමිතං අබ්බොකිණ්ණං චෙතසා අධිමුච්චමානො පඤ්ඤාය පරියොගාහමානො. සො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා අන්තරාපරිනිබ්බායී හොති…පෙ.... උපහච්චපරිනිබ්බායී හොති…පෙ.... අසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී හොති…පෙ.... සසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී හොති…පෙ.... උද්ධංසොතො හොති අකනිට්ඨගාමී. අයං, භික්ඛවෙ, සත්තමො පුග්ගලො ආහුනෙය්‍යො…පෙ.... අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත පුග්ගලා ආහුනෙය්‍යා පාහුනෙය්‍යා දක්ඛිණෙය්‍යා අඤ්ජලිකරණීයා අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’’ති.

96-622. සත්තිමෙ, භික්ඛවෙ, පුග්ගලා ආහුනෙය්‍යා පාහුනෙය්‍යා…පෙ…. අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. කතමෙ සත්ත? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො චක්ඛුස්මිං දුක්ඛානුපස්සී විහරති…පෙ…. චක්ඛුස්මිං අනත්තානුපස්සී විහරති…පෙ…. චක්ඛුස්මිං ඛයානුපස්සී විහරති…පෙ…. චක්ඛුස්මිං වයානුපස්සී විහරති…පෙ…. චක්ඛුස්මිං විරාගානුපස්සී විහරති…පෙ…. චක්ඛුස්මිං නිරොධානුපස්සී විහරති…පෙ…. චක්ඛුස්මිං පටිනිස්සග්ගානුපස්සී විහරති…පෙ…..

සොතස්මිං…පෙ…. ඝානස්මිං… ජිව්හාය… කායස්මිං… මනස්මිං…පෙ…..

රූපෙසු…පෙ…. සද්දෙසු… ගන්ධෙසු… රසෙසු… ඵොට්ඨබ්බෙසු … ධම්මෙසු …පෙ…..

චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙ…පෙ…. සොතවිඤ්ඤාණෙ… ඝානවිඤ්ඤාණෙ… ජිව්හාවිඤ්ඤාණෙ… කායවිඤ්ඤාණෙ… මනොවිඤ්ඤාණෙ…පෙ…..

චක්ඛුසම්ඵස්සෙ…පෙ…. සොතසම්ඵස්සෙ… ඝානසම්ඵස්සෙ… ජිව්හාසම්ඵස්සෙ… කායසම්ඵස්සෙ… මනොසම්ඵස්සෙ…පෙ…..

චක්ඛුසම්ඵස්සජාය වෙදනාය…පෙ…. සොතසම්ඵස්සජාය වෙදනාය… ඝානසම්ඵස්සජාය වෙදනාය… ජිව්හාසම්ඵස්සජාය වෙදනාය… කායසම්ඵස්සජාය වෙදනාය… මනොසම්ඵස්සජාය වෙදනාය…පෙ…..

රූපසඤ්ඤාය…පෙ…. සද්දසඤ්ඤාය… ගන්ධසඤ්ඤාය… රසසඤ්ඤාය… ඵොට්ඨබ්බසඤ්ඤාය… ධම්මසඤ්ඤාය…පෙ…..

රූපසඤ්චෙතනාය…පෙ…. සද්දසඤ්චෙතනාය… ගන්ධසඤ්චෙතනාය… රසසඤ්චෙතනාය… ඵොට්ඨබ්බසඤ්චෙතනාය… ධම්මසඤ්චෙතනාය…පෙ…..

රූපතණ්හාය…පෙ…. සද්දතණ්හාය… ගන්ධතණ්හාය… රසතණ්හාය… ඵොට්ඨබ්බතණ්හාය… ධම්මතණ්හාය…පෙ…..

රූපවිතක්කෙ …පෙ…. සද්දවිතක්කෙ… ගන්ධවිතක්කෙ… රසවිතක්කෙ… ඵොට්ඨබ්බවිතක්කෙ… ධම්මවිතක්කෙ…පෙ…..

රූපවිචාරෙ…පෙ…. සද්දවිචාරෙ… ගන්ධවිචාරෙ… රසවිචාරෙ… ඵොට්ඨබ්බවිචාරෙ… ධම්මවිචාරෙ…පෙ…..

‘‘පඤ්චක්ඛන්ධෙ [( ) සී.ස්‍යා. පොත්ථකෙසු නත්ථි] …පෙ…. රූපක්ඛන්ධෙ… වෙදනාක්ඛන්ධෙ… සඤ්ඤාක්ඛන්ධෙ… සඞ්ඛාරක්ඛන්ධෙ… විඤ්ඤාණක්ඛන්ධෙ අනිච්චානුපස්සී විහරති…පෙ….

දුක්ඛානුපස්සී විහරති... අනත්තානුපස්සී විහරති... ඛයානුපස්සී විහරති... වයානුපස්සී විහරති... විරාගානුපස්සී විහරති... නිරොධානුපස්සී විහරති... පටිනිස්සග්ගානුපස්සී විහරති...පෙ.... ලොකස්සා''ති.

''ඡද්වාරාරම්මණෙස්වෙත්ථ, විඤ්ඤාණෙසු ච ඵස්සෙසු;
වෙදනාසු ච ද්වාරස්ස, සුත්තා හොන්ති විසුං අට්ඨ.

''සඤ්ඤා සඤ්චෙතනා තණ්හා, විතක්කෙසු විචාරෙ ච;
ගොචරස්ස විසුං අට්ඨ, පඤ්චක්ඛන්ධෙ ච පච්චෙකෙ.

''සොළසස්වෙත්ථ මූලෙසු, අනිච්චං දුක්ඛමනත්තා;
ඛයා වයා විරාගා ච, නිරොධා පටිනිස්සග්ගා.

''කමං අට්ඨානුපස්සනා, යොජෙත්වාන විසුං විසුං;
සම්පිණ්ඩිතෙසු සබ්බෙසු, හොන්ති පඤ්ච සතානි ච;
අට්ඨවීසති සුත්තානි, ආහුනෙය්‍යො ච වග්ගිකෙ'' [ඉමා උද්දානගාථායො සී. ස්‍යා. පොත්ථකෙසු නත්ථි].

ආහුනෙය්‍යවග්ගො දසමො.

11. රාගපෙය්‍යාලං

623. ''රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය සත්ත ධම්මා භාවෙතබ්බා. කතමෙ සත්ත? සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො...පෙ.... උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගො – රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය ඉමෙ සත්ත ධම්මා භාවෙතබ්බා''ති.

624. ''රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය සත්ත ධම්මා භාවෙතබ්බා. කතමෙ සත්ත? අනිච්චසඤ්ඤා, අනත්තසඤ්ඤා, අසුභසඤ්ඤා, ආදීනවසඤ්ඤා, පහානසඤ්ඤා, විරාගසඤ්ඤා, නිරොධසඤ්ඤා – රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය ඉමෙ සත්ත ධම්මා භාවෙතබ්බා''ති.

625. ''රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය සත්ත ධම්මා භාවෙතබ්බා. කතමෙ සත්ත? අසුභසඤ්ඤා, මරණසඤ්ඤා, ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤා, සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤා, අනිච්චසඤ්ඤා, අනිච්චෙ දුක්ඛසඤ්ඤා, දුක්ඛෙ අනත්තසඤ්ඤා – රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය ඉමෙ සත්ත ධම්මා භාවෙතබ්බා''ති.

626-652. ''රාගස්ස, භික්ඛවෙ, පරිඤ්ඤාය...පෙ.... පරික්ඛයාය... පහානාය... ඛයාය... වයාය... විරාගාය... නිරොධාය... චාගාය...පෙ.... පටිනිස්සග්ගාය ඉමෙ සත්ත ධම්මා භාවෙතබ්බා''ති.

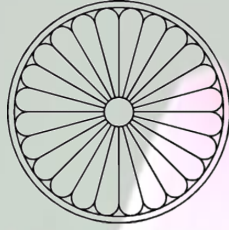
653-1132. ''දොසස්ස...පෙ.... මොහස්ස... කොධස්ස... උපනාහස්ස... මක්ඛස්ස... පළාසස්ස... ඉස්සාය... මච්ඡරියස්ස...

මායාය... සාඨෙය්‍යස්ස... ථම්භස්ස... සාරම්භස්ස... මානස්ස... අතිමානස්ස... මදස්ස... පමාදස්ස අභිඤ්ඤාය...පෙ.... පරිඤ්ඤාය... පරික්ඛයාය... පහානාය... ඛයාය... වයාය... විරාගාය... නිරොධාය... චාගාය... පටිනිස්සග්ගාය ඉමෙ සත්ත ධම්මා භාවෙතබ්බා''ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

රාගපෙය්‍යාලං නිට්ඨිතං.

සත්තකනිපාතපාළි නිට්ඨිතා.

සබ්බදානං ධම්ම දානං ජිනාති,
සබ්බරසං ධම්ම රසං ජිනාති;
සබ්බරතිං ධම්ම රතිං ජිනාති
තණ්හක්ඛයො සබ්බදුක්ඛං ජිනාති

(ධම්මපදය තණ්හා වග්ගො)

ධම්මාරාමො ධම්මරතො - ධම්මං අනුවිචින්තයං;
ධම්මං අනුස්සරං භික්ඛු - සද්ධම්මා න පරිහායති.

(ධම්මපදය භික්ඛු වග්ගො)

ධම්මො පනෙසො සුගතප්පසත්ථො,
තරණීව සංසාර මහණ්ණවස්ස;
බ්‍රහ්මාසුරාදීහි නමස්සනීයෙහා,
රසො රසානං පරමො තිලොකෙ.

මහාගදො මච්චුජරා පහානො,
සබ්බීතිනාසාය විසෙසමන්තො;
සබ්බත්ථි දානෙන ච කප්පරුක්ඛො,
චින්තාමණී භද්දසටොව ධම්මො.

ධම්මං විනා නත්ථි පිතාව මාතා,
තමෙව තාණං සරණං පතිට්ඨා;
තස්මා හි භො කිච්චමඤ්ඤදප්පහාය,
සුණාථ ධාරෙථ චරාථ ධම්මෙ.

(රසවාහිනී)

චිරං තිට්ඨතු ලොකස්මිං - සම්මා සම්බුද්ධ සාසනං!

ධර්ම දානය පිණිසයි.........